هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١١٠

سالّی/ ٢٠١٩ — بەرگی سەدودە

چاپی یەکەم/ سالّی ٢٠١٩

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەسپێك - خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – دووشەممە ٢٠١٩/٢/١٨ ل ٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١)ی نائاسایی خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٦ /٢/ ٢٠١٩ ل١٧

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – هەینی ٢٠١٩/٣/١` ل٢٧

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٢) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٩/٣/١٢ ل ٣٣

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٣) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠١٩/٣/٢٠ ل ٥٧

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٤) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە ٢٠١٩/٤/٣ ل ٦٩

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٥) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٩/٥/٨ ل ١٦٩

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٦) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٩/٥/٢٨ ل ١٨٩

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٧) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – دووشەممە ٢٠١٩/٦/١٠ ل ١٩٧

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٨) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٩/٦/١١ ل ٢٢٣

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (٩) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە ٢٠١٩/٦/٣٠ ل ٢٢٩

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (١٠) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠١٩/٧/٦ ل ٢٣٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (١١) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە ٢٠١٩/٧/٧ ل ٢٤٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (١٢) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە ٢٠١٩/٧/٨ ل ٢٨٣

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (١٣) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٩/٧/١٠ ل ٢٩٣

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی (١٤) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠١٩/٧/١١ ل ٣٢١

کردووە ئەو پرۆژەیە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێ، ئێستا دەست بە جێ بەجێ کردنی خاڵی یەکەمی بەرنامەی کار ئەکەین، داوا لە لیژنەی یاسایی ئەکەین بفەرموون بۆ شوێنی خۆیان بۆ ئەوەی خوێندنەوەی یەکەم بۆ ئەو پرۆژە یاسایە بکەن، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك و پەسند کردنی دەستور کە لە (٨) ماددە پێکهاتووە لەگەڵ هۆیەکانی دەرچووانی کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە کە ئەمانەن:

١ على حمه صالح

٢- ئومێد عبدالرحمن حسن

٣- فريد يعقوب اليا

٤- عبدالله حاجى محمود

٥- ئايدن معروف سليم

٦- ئازاد اكرم بهرام

٧- رۆمیۆ حوزیران نیسان

٨- محيدين جسن يوسف

٩-فاهيك كمال سوغۆمون

١٠- محمد سعدالدين انور

١١- كلارا ئۆديشۆ يعقوب

١٢- جنان جبار بۆيا

١٣- صباح محمود محمد

١٤- چيا حميد شريف

١٥- حسيبه سعيد ابراهيم

١٦- گلاوێژ عوبيد عوسمان

١٧- زاهير محمد على

١٨- بژار خاليد عبدالله

١٩- احسان محمد سليم

٢٠- رێبوار عبدالرحيم عبدالله

٢١- نزار ملا غفار

٢٢- ليزا فلكدين كاكەيى

٢٣- سفين اغا عمر اغا قادر

٢٤- هێڤيدار احمد سلمان

٢٥- ارشد حسين محمد

٢٦- بهجت على ابراهيم

٢٧- نجات شعبان عبدالله

٢٨- سالم عبدالله حسن

٢٩- خديجه عمر تها

٣٠- محسن حسين مستفا

٣١- ادريس اسماعيل عبوش

٣٢- حكمت محمد ابو زيد

٣٣- مەم اسكندر مەم اسكندر

٣٤- جيهاد حسن ابراهيم

٣٥- هديه مراد حيدر

٣٦- ريڤنگ محمد على

٣٧- سارا دلشاد بكر

٣٨- جلال محمد امين

٣٩- شايان كاكه صالح محمد

٤٠- گولستان سعيد محمد

٤١- ياسين خضر طه

٤٢- بلێن اسماعيل حاجى ابراهيم

٤٣- رۆبينا اولمك عزيز

٤٤- ويسى سعيد ويسى

٤٥- ليلا عبدالجبار عبدۆ

٤٦- زێدان رشيد خان اودل

٤٧- جلال محمد عبدالله

٤٨- سوسن محمد ميرخان

٥٠- گوليزار رشيد حاجى

٥١- زانا خالد اسماعيل

٥٢- سعيد مستفا تترخان

٥٣- پێشەوا تاهر مستفا

٥٤- بختیار شکری سلێمان

٥٥- سروان محمد علی

٥٦- بهمن کاکه عبدالله احمد

٥٧- جوان یونس محمد

٥٨- گوڵستان باقی سلێمان

٥٩- ژیان طاهر احمد

٦٠- شوان کریم محمد

٦١- ڕۆژان ابراهیم علی

٦٢- رزگار عیسی سوار

٦٣- ئاشنا عبدالله قادر

٦٤- شرین امین عبدالعزیز

٦٥- شاخوان ڕئوف مستفا

٦٦- دابان محمد حسین

٦٧- گۆران عمر قادر

٦٨- رزگار محمد محمود

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، داوا ئەکەین ئەو پرۆژە یاسایە ئاڕاستەی لیژنەی پەیوەندیدار بکەن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو پرۆژە یاسایە ئاڕاستەی لیژنەی (یاسایی) و گشت ئەندامە بەڕێزەکانی پەرلەمانی کەردستان ئەکەین، بەپێی برگەی سێیەم لە ماددەی (٣٠) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان داوا لە لیژنەی یاسایی ئەکەین بەیانی کۆبوونەوەی خۆیان لەسەر ئەو پرۆژە یاسایە ئەنجام بدەن بە مەبەستی نووسینی ڕاپۆرت لەسەری، سوپاس بۆ ئەندامانی لیژنەی یاسایی، فەرموو بۆ شوێنی خۆتان، بەو شێوەیە هاتینە کۆتایی جەلسەی ئەمڕۆ.

منی نبی قهوچی	هێمن هەورامی	د. ڤالا فرید ابراهیم
سکرتێری پەرلەمانی	جێگری سەرۆکی پەرلەمانی	سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق	کوردستان – عێراق	کوردستان - عێراق

بەڕێز کاك مەم هەر لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستانیشدا هاتووە کە فراکسیۆنەکان دەتوانن سەرۆکایەتی پەرلەمان لە شتێك کە دێتە پێشی یان پێشهاتێکی تازە کە پەیوەندیدارە بە هەڵومەرجێکی ئانی، بە زووترین کات سەرۆکایەتی ئاگادار بکەنەوە، بۆ ئەوەی قسەی خۆیان لەسەر بابەتەکە بکەن پێش ئەوەی ئەهەمیەتی بابەتەکە تێبپەڕێ لەبەرئەوەی ئەورۆ ئەو بابەتە بابەتێکی گرنگ بوو و پێکهاتن بوو ئەوەی خستیتمانە بەرنامەی کار پرۆژە یاساکە کە رەهەندی نیشتمانی هەیە و پێویستی بە سازان هەیە لەنێوان هەموو لایەنە سیاسیەکان، بۆیە لە خاریجی بەرنامەی کار قسە نەکراوە، قسەکردن تەنها لەسەر ئەوە بووە کە چۆن ئەو دامەزراوەیە بە پێکهاتن و بە سازان لە نێوان هەموو لایەنەکان لایەنە سیاسیەکان ئەکتیف بکرێتەوە و بەرکار بکرێتەوە یاساکەی دەربچوێندرێ و، بە زووترین کاتیش کابینەی نوێەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان پێك بهێنرێ و، هیچ نەصێکی ماددی مانعێکیشمان نییە کە لە ناو دەستوور کە رێگە بگرێتن لەوەی کە سەرۆکی پەرلەمان رێگە بە سەرۆکی فراکسیۆنەکان بداتن کە لە بابەتێك کە ئانییە و دێتە پێشێ قسەی خۆیان بکەن لە خیلالی چەند دەقیقەیەك دا، بۆیە قسەکانیان لە پرۆتۆکۆل رەش ناکرێتەوە ئێستاس دەست بە جێبەجێکردنی بەرنامەی کاری دانیشتنی ئەمرۆمان دەکەین کە خاڵی یەکەممان بریتیە لە خوێندنەوەی دووەمی پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەندکردنی دەستوور و خستنە رووی راپۆرتی لیژنەی یاسایی بەپێی حوکمی ماددەکانی (٨٧، ٨٨، ٨٩) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق، داوا لە سەرۆکایەتی لێژنەی یاسایی دەکەین بفەرموون بۆ شوێنی خۆیان بۆ مەبەستی ئەنجامدانی کاری پێویست.

بەڕێز سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی بەپێی دابەشکردنی کارەکان لەنێوان خۆتان، داواتان لێ دەکەین کە یەکەم کار پرۆژە یاساکە بخوێننەوە.

بەڕێز جەلال محمد امین؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەنکردنی دەستوور.

ماددە ١/

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە.

ماددەی ٢/

یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بەسەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی ٣/

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان - عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان - عێراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەلاتەکانی دیاری دەکرێت و سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان - عێراق دەکات و بەناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاتە فیدرالیەکان و دەسەلاتەکانی هەرێمدا دەکات.

ماددەی ٤/

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتەبەر:

یەکەم:

١- لە ماوەی سی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پاڵاوتن دەکاتەوە.

٢- خوازیارانی خۆکاندید کردن کە مەرجەکانی ماددەی (٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) هەموارکراو، تێدایە، لە ماوەی سێ (٣) رۆژ لە بەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپاڵاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣- سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەی دوو (٢) رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپاڵاوتن ناوی ئەو پاڵێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤- هەر کەسێك لەوانەی داواکارییان پێشکەش کردووە، ئەگەر ناوی رانەگەیەنرا بۆی هەیە لە ماوەی دوو رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لە بەردەم دادگای تەمییز تانە بدات، دادگای تەمییز لە ماوەی دوو (٢) دوو رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە، بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بنبڕە.

٥- سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بە دەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان، لە ماوەی سێ (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.

٦- ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە، کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو پاڵێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لە جاری دووەم زۆرینەی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پاڵێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت، ئەگەر پاڵیوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم:

بەدەر لە حوکمەکانی خاڵی یەکی بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە پەرلەمانی کوردستان لەماوەی سێ رۆژ لە دوای دەرچواندنی ئەم یاسایە دەرگای پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەکاتەوە.

ماددەی (٥):

یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت.

دووەم: سەرۆکی هەرێم لە ئەرک و دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت.

ماددەی (٦):

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

ماددەی (٧):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی (٨):

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی (وەقائیعی کوردستان) دا بلاودەکرێتەوە.

هۆیەکانی دەرچواندن

بەمەبەستی کاراکردنەوەی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د. فالاّ فرید/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو راپۆرتی لیژنەی یاسایی بخوێنەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە دەقی ئەو راپۆرتەیە کەلەلایەن لیژنەی یاسایی ئامادەی کردووە بەو شێوەیە:

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان

بابەت/ راپۆرتی لیژنە

لیژنەی کاروباری یاسایی رۆژی یەك شەممە رێکەوتی ٢٠١٩/٣/٣١ کاتژمێر (١،٣٠)ی پاش نیوەڕۆ کۆبوونەوەی خۆی ئەنجامدا بۆ تاوتوێ کردنی پێشنیازی یاسای (کاراکردنەوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور) کە لەلایەن (ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان) ەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە (٣) لە رۆژی شەممە بەرواری ٢٠١٩/٣/٣٠ رەوانەی لیژنەکانمان کراوە، دوای گفتوگۆ کردن و تاوتوێ کردن، لیژنە گەیشتە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور.

ماددەی (١):

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی ٢٠١٨ هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە.

ماددەی (٢):

یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی (٣):

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان – عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لەیاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان – عێراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەڵاتەکانی دیاری دەکرێت و سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆو دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان – عێراق دەکات و بەناوبانگەوە دەدوێت و هەماهەنگی لەنێوان دەسەڵاتە فیدراڵییەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێمدا دەکات.

ماددەی (٤):

بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی (٧)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم ڕێکارانەی خوارەوە دەگرێتە بەر:

یەکەم:

١-لەماوەی (٣٠) ڕۆژ لەدوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆپاڵاوتن دەکاتەوە.

٢-خوازیارانی خۆکاندید کردن کە مەرجەکانی ماددەی (٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) هەموارکراو، تێدایە، لەماوەی سێ (٣) ڕۆژ لە بەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپاڵاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەش سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣-سەرۆکایەتی پەرلەمان لەماوەی دوو (٢) ڕۆژ لە ڕۆژی داخستنی دەرگای خۆپاڵاوتن ناوی ئەو پالێوراوانە ڕادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤-هەرکەسێك لەوانەی داواکارییان پێشکەش کردووە، ئەگەر ناوی ڕانەگەیندرا بۆی هەیە لەماوەی دوو ڕۆژ لە ڕێکەوتی ڕاگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لەبەردەم دادگای تەمییز تانە بدات، دادگای تەمییز لە ماوەی دوو (٢) ڕۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە، بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بنبڕە.

٥-سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بەدەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان، لەماوەی سێ رۆژ (٣) لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.

٦-ئەگەر هیچ پالێوراوێك زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە و، کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو پالێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لەجاری دووەم زۆرینەی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پالێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت و ئەگەر پالێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم:

بەدەر لە حوکمی خاڵی (١) بڕگەی (یەکەمی) ئەم ماددەیە پەرلەمانی کوردستان لەماوەی سێ (٣) رۆژ لەدوای دەرچوواندنی ئەم یاسایە دەرگای خۆ پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەکاتەوە.

ماددەی (٥):

یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت.

دووەم: سەرۆکی هەرێم لە ئەرك و دەسەڵاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت.

ماددەی (٦):

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

ماددەی (٧):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی (٨):

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی (وەقائیعی کوردستان) دا بڵاودەکرێتەوە.

هۆیەکانی دەرچوواندن

بەمەبەستی کاراکردنەوەی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەست دەکەین بە گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژەکە هەر لەسەر ناونیشانی پرۆژەکە دەست پێ دەکەین، داوا لەسەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم کە تەنها ناونیشانی پرۆژەکە بخوێنێتەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە گفتوگۆ.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور.

بەڕێز د. فالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بە پێی ئەوەی کە لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتووە عینوانی (پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی) بەو شێوەیەی کە سەرۆکی لیژنەی یاسایی خوێندیەوە هەر بەڕێزێك دەیەوێ گفتوگۆ لەسەر عینوانی پێشنیازی یاساکە بکات دەستی بەرزبکاتەوە بۆ ئەوەی ناوی بنووسرێت، بەڕێزان ئەو ناوانەی کە دەیانەوێ بەشدار بن لە گفتو گۆ لەسەر ناونیشانەکە دەیانخوێنینەوە بەڕێزان (سۆران عمر، مامۆستا هەورامان، کاك مەم، کاك مسلم، دکتۆرە رێواز، مامۆستا ابوبکر، خاتوو سەرچنار، روپاك خان، دکتۆر رێبوار) ئەندامانی لیژنەی یاسایی رێیان پێدەدرێت دوایی بۆ وەڵامدانەوە، پێویست ناکات ناویان بنوسرێت تەنها دکتۆر شێرکۆ، روپاك خانیش هەر ئەندامی لیژنەی یاساییە لەکاتی خۆیدا مەجالی پێ دەدرێت کە قسەی خۆی بکات لەسەر راپۆرتەکە، دەرگای ناونوسین دادەخەین لەلای چەپ ئەندامێك وەردەگرین و لەلای راستیش ئەندامێك وەردەگرین، و بەپێچەوانەوەش راستە، لەبەر ئەوەی ئەگەر بە ریز بەندیەکە بێ رەنگە تووشی مەلەل بێت، لەبەر ئەوەی بە پێی پەیڕەو دەبێ بەپێی ریز بەندی ناوەکان بێت، بەڵام عادەتەن ئێمە وەکو عورفێکی پەرلەمانی وەکو ئەوەی کە چوار ساڵی پێشو کاری پەرلەمانیمان بەرێکردووە، ئەگەر تەنها لەو جانبە ئەندامان قسە بکەن و لەو جانبە ئەندامان قسە بکەن ئەوەی بکەوێتە قسەی کۆتایی تۆزێك مەلەل دروست دەبێ لەلایەن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بۆیە موحاوەلە دەکەین ئەندامێك لەو لا وەربگرین و ئەندامێکیش لەلاکەی تر وەربگرین، کاك سۆران عمر فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ناونیشانی ئەم پێشنیازی یاسایە کە راپۆرتی لیژنەی یاسایی وەکو خۆی پرۆژەکەی دانایتەوە بەم جۆرەی لێ بێت، ئومێد دەکەم لیژنەی یاسایی سەرنجەکان تۆمار بکەن و بکرێ بە یاسای (کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) چونکە ناوەرۆکی ئەم پرۆژەیە بریتی یە لە هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم سەرەڕای ماددەی یەکەم و دووەم، ناکرێ تۆ هەمواری یاسایەك بکەی، بەڵام ناونیشانی ماددەیەکی هەموارکراو بکەی بە ناونیشانی یاساکە، زۆرسوپاس.

بەڕێز د. فالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی تکایە پێشنیارەکان تۆمار بکەن، دواییش وەڵامی خۆتان بدەنەوە، چونکە هەر پێشنیارێکیش کە دەکرێ و هەموو پێشنیارەکان ناخرێنە دەنگدان، ئەو پێشنیارانەی کە موخالەفەی نیزامی عام و مەبادئی عام دەبن، لێرە لە لیژنەی یاسایی رووونکردنەوەی خۆی دەدات، ئەو پێشنیارانەش کە موخالف نین

لەگەڵ نیزامی عام و مەبادئی دەستووری و مەبادئی عام، ئەو پێشنیارانە هەمووی تەسبیت دەکرێن و لە دانیشتنی دەنگدان دەخرێنە دەنگدان، بەڵێ دکتۆر ڕێبوار فەرموو.

بەڕێز د. ڕیبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیاز دەکەم کە خودی ناونیشان و تایتلی ئەم پێشنیازە یاسایە بۆ کاراکردنەوی سەرۆکی هەرێمی کوردستان – عێراق، وەکو خۆی بمێنێتەوە، چونکە ئەو ناونیشانە گوزارشتە لەو دەقانەی کە لە پێشنیازەکە هاتووە، بۆیە ئەم ناونیشانە هەم دەربڕو گوزارشتە بۆ کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم و هەمیش بەشێوەیەك لەشێوەکان بۆ هەموارکردنەوەی شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکە، وتیایدا ڕوونە وەکو چۆن لەدەقەکاندا هاتووە تا پەسەند کردنی دەستوور ئەم یاسایە یان ئەم پێشنیازە یاسایە کە کاتێك کە دەبێتە یاسا کاری پێ دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز مامۆستا جیهاد فەرموو.

بەڕێز جهاد حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام مە هەر پشتگیریێ دکەین وەکو ئەڤ عنوانێ هەنێ پێشنیازا کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەموارێ شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور، وەکو خۆی بمێنێتەوە، چونکە بەراستی هەڵبژاردنا سەرۆکا هەرێم، ڤێ ئەڤرۆکە خەلکێك هەمیا ئومێدا چەندەها ڤە بویتە ئەگەرەك بۆ پەسەند کردنا دەستوورەك، ودەستوور گەلەکا گرنگا بۆ هەر وەلاتەکی لەومالّدەڤ من ئەڤە بێتە جێهێنانا وەکی خۆی بمێنێ و هەتا پەسەند کردنا دەستووریێ و گەلەکا باش بێ و دیسا پشتگیریا دکتۆر ڕێبوار دەکەم بۆ سەر ئاحاڤتنەکا گۆتی و زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەبارەی ناونیشانی ئەم پێشنیازە یاسایە کە خرایەتە ڕوو، هەڵبەتە لە ڕاپۆرتەکەی لیژنەی یاساییدا لە پێشەکیەکەیدا کە پێشکەشی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کردووە، ووشەی دامەزراوەی لابردووە و دواتر لە ناونیشانەکەیدا دامەزراوە هەیە، ئەوە یەك، پێشنیاز دەکەم یاساکە بەم شێوەیەی لێ بکرێت، بکرێتە (یاسای کاراکردنەوە و هەموارکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) تەواو، لێرەدا هەموارێ شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور، پێشنیاز دەکەم لابدرێت، لەبەر ئەوەی یەکەمیان ئەوەی کە هێشتا دەستوورمان نییە، خالێکی تر چونکە لە ماددەی پێنجی ئەم

پێشنیازە یاسایە لە برگەی یەکەمی دەڵێ (ئەم خولەی سەرۆکایەتی هەرێم تاوەکو کۆتایی هاتنی خولی پەرلەمان بەردەوام دەبێت) مادام بەردەوام دەبێت چوار ساڵی تر سەرۆکی هەرێم لەو پۆستە دەبێ لایەنی کەم، ئەگەر درێژ نەکرێتەوە لە داهاتوودا، کەواتە ئەم پرۆژەی دەستوورە پێم وایە ئەگەر ئیرادەیەك هەیە بۆ پەسەند کردنی دەستوور لە ساڵی داهاتووە یان دووساڵی داهاتووە یان سێ ساڵی داهاتوو، هیچ داعی نییە بۆ ئەوەی لێرە مەسەلەی هەموار کردنی تا پەسەند کردنی دەستوور بمێنیتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز خاتوو جوان فەرموو.

بەڕێز جوان یونس محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە قسەکانی دکتۆر رێبوار دەکەم، کە ناونیشانی پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز مسلم عبدالله فەرموو.

بەڕێز مسلم عبدالله رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی وتەی هاورێیانم منیش پشتیوانیان دەکەم بەوەی بەپێی ئەو پێشنیازەی یاسایە کە ناونیشانەکەی نووسراوە، ناونیشانەکە درێژە وای لێ بکرێت و دروستتر وا بنووسرێت (پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) ئەوەی تری لێ بکرێتەوە بەپێی صیاغەوە رێك بخرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێز کاك چیا فەرموو.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ئاخافتنیا کە هەڤالا مە بەحسکر هروسا پشتیوانیا ئاخافتنا دکتۆر رێبوار دکەم کە پێشنیار وەکی خۆ بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆرە رێواز فەرموو.

بەڕێز رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بەو شێوەیەی لێ بێ (یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) ئەو عینوانە بەسە، ئەوەی کە لەناوەڕۆکی یاساکە هەیە مەکانی ئەم یاسایەیە، ئەو دوور و درێژی و شەرحە لەناونیشانەکەدا پێویست نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رۆژان خان فەرموو.

بەڕێز رۆژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هاوڕام لەگەڵ دکتۆر رێبوار کە پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور وەك خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر یاساکە لە ژمارە (١٠) ی (٢٠١٨) لە ماددەی سێیەمدا ئەم خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستانی مولزەم کردووە لە دوو وەرزی گرێداندا بڕیار لە چارەنوسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بدا، چارەنووس ئەکرێ بە کاراکردنەوەی وەکو ئەم خواستەی کە ئەمرۆ هەیە، ئەکرێ چارەنووس بڕیار لە هەڵوەشانەوەشی بێ، من خۆم لایەنگری هەڵوەشانەوەم، چونکە ئەم دامەزراوەیە زەروورەتی دیموکراسی مێژوویی حکومڕانی دروستی نەکردووە، بەڵکو بەرهەمی دۆخی نەخوازراوی کوردستان بوو، بەداخەوە لە رابردوودا لە شەڕی ناوخۆ دوو ئیدارەیی کە پشت بە خوا ئەو رۆژانە نابینینەوە، دواتر رێککەوتنی ستراتیجی دوو هێزی حوکمڕان لە کوردستاندا، یەعنی ئەمە دروستی کردووە، ئەکرا ئێمە بە پێی یاسای ژمارە (٢) ساڵی (٢٠١٧) رێکارەکانی پێك هێنانی حکومەتمان بگرتایە بەر، وەك لە ماددەی یەکەم بڕگەی چوار کە ئەو دەسەلاتەی دابوو بە سەرۆکی ئەنجومەنی دادوەری، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا ابوبکر ئەو قسانەی کە کرا بەرامبەر بە موئەسەسەکە قسەی نەشیاو بوو داوادەکەین کە لە پرۆتۆکۆل بسرێتەوە، ئەوەی کە موئەسەسەکەی دروست کردووە دیارە زەروورەتێکی قانونی بووە، وزەروورەتێکی نیشتمانیش بووە و موتابیقە لەگەڵ ئەوەی لە دەستووری فیدرالی عێراقی دا هاتووە، خاتوو سەرچنار فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناونیشانی پرۆژەکە پێشنیازەکە لابدرێ (یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) بەسە و کافییە تەنها بەم شێوازە بێت و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم تا پەسەند کردنی دەستوور بەرای منیش زیادەیە، بەتایبەتی دەستوور کە دیار نییە کەی دەنوسرێتەوە و کەی پەسەند دەکرێت، وابێ (یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق) و ئەو وردەکاریانە ی لە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لەیاساکە باس دەکرێت و پێویست ناکات لەناو ناونیشانی یاساکە هەبێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شیرکو جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەیاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) دا لەیاسای هەڵپەساندنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمە لە هۆکاری دەرچوواندندا باس لەوە دەکات نەصەکەی (لەپێناو رەخساندنی زەمینەی سازان و لێك تێگەیشتن لە سستەمی حوکمڕانی لە هەرێمی کوردستان دا ئەم یاسایە دەرچوێندرا) بەو مانایەی کە عینوانی هەموو یاسایەك مەدلولی ناوەڕۆکەکەیەتی و سازانی پێویستیش لە دیدی ئێمەوە کە کار بۆ سستەمی پەرلەمانی دەکەین لە حوکمڕانی هەرێمی کوردستاندا و دەزگای سەرۆکایەتی هەرێم خازع بێ بۆ لێپرسینەوایەتی بەرامبەر بە پەرلەمانی کوردستان، جەخت لەسەر مەوزووعی سازانەکە ئەکەینەوە کە بە پێی پێویست تا ئێستا نەکراوە و دیدو بۆچوونەکانی لایەنە سیاسیەکان بە پێی پێویست لەیاساکەدا رەنگی نەداوەتەوە، تەنها چەند تەرەفێك و چەند لایەنێك کە تەقدیمیان کردووە، دەرەنجام ئەوەش تەئسیر لە عینوانی قانونەکە دەکات، کە بە بڕوای من وەکو پشتگیریەك لە وتەکانی کاك سۆران، کاك مەم، دکتۆرە رێواز، تەنها بڵێین کاراکردنەوە و هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق، کفایەت بێ، و مەسەلەی بەستنەوەی بە دەستوور کە نازانین کەی تەواو دەبێ، مەتاتیەك ئەدا بە مەوزووعەکە لەوانەیە نەخوازراو بێ، بۆیە تەنها ئەو تەرحەی کە عەرزم کرد پێمان وایە کیفایەتە، ئەوەی تری کە هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك، ئەکرێ لە ناوەڕۆکی یاساکەدا بێ نەك لە عینوانەکە بێ، بە تەئکید یەك دێر هەیە کە دوای وتەکەم ئەمەوێ بیڵێم ئەویش ئەوەیە کە زۆر گرنگە کە هۆڵی پەرلەمان ئاوا بکەین بە شوێنی یەکلاکردنەوەی ململانێکان و تەرحی ململانێکان، دەستخۆشی لەهەموو لایەك دەکەین کە حلول و ململانێ و مونافەسە بێنێتەوە ناو هۆڵی پەرلەمان و بەخێرهاتنی فراکسیۆنی یەکێتیش دەکەم و هیوادارم هەموو فراکسیۆنەك وهەموومان کە هۆڵی پەرلەمان هی هەموومانە، لێرەدا ململانێ بکەین و حلولی تر نەگرینە بەر لە پێناو بەرژەوەندی نیشتمانی، سوپاس.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس دکتۆر شێرکۆ، بەڵام دکتۆرە رێواز تەنیا داوای کرد لە بۆ کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بێ و نوقتە، واتە هەموارکردنەوەکەی لەگەڵ نەبێت، پێشنیاری جەنابتان جیاوازی هەبوو لەگەڵ هی ئەو، تەنیا ئەوە بۆ ئاگاداری بەڕێزتان، بەڵێ سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی رای خۆتان لەسەر پێشنیارەکان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڤاڵان گەلەك رای خۆیان دیارکرد و تێبینی خۆ لەسەر پێشنیازا لەسەر عینوانێ ڤێ پێشنیازا یاسایی، بەراستی لڤێری بۆ من نینە کو ئەز حەکەم بم لەسەر ڤێ چەندێ کە ئایا ئەڤ پێشنیار قابلن یان قابل نینە، بەڵێ ئەز بێژم ئەوە کو پێتڤیا عینوانێ پێشنیازی یاسایی بت یان عینوانی یاسایێ بت، درست تەمسیلا ناڤەرۆکا ئەوی پێشنیازا یاسایی بکات، لڤێرێ، ئەگەر ئەم جەوهەرێ ڤێ پێشنیازا یاسایی بخینین، سەح کەینێ دەبینە کو ئەڤ پێشنیازا یاسایی هاتیە ئامادەکرن، داکو ئە فەراغە قانوونیا هەی بە پێی ئاماژەدان بە یاسا ژمارە (١٠) ساڵێ (٢٠١٨) کو ئەڤ موئەسەسە بڵند یا رەئیسی ل هەرێما کوردستانێ تەعلیق کریە، هەروەسا تەعدیلا شێوازێ میکانیزما هەڵبژاردنا سەرۆکی کو ب راستی ژی وەکو واقع ژی ل هەرێما کوردستانێ کو نوقتا خیلافێ بووە درێژیا پتری دە ساڵان، ژ بەر هەندێ ئەم وەکو لیژنا یاسایی ببینن، پێشنیاز وەکی وانە ئەڤ عینوانا خۆ بمینەت، ژ بەر وەکو نینەراتیا ماددێ وان پێشنازێ ڤان یاسایا دادکەم.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم، پێمانوایە بۆ ئەوەی ناونیشان دەبێ تەعبیر لە ناوەرۆکی بابەتەکە بکات، لە ناوەرۆکی بابەتەکە دا هەردوو بوارەکەی تیایە، هەم کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستانی عیراق، هەم هەموارێ شێوازی هەڵبژاردنەکان، بۆیە پشتگیری تەواوی قسەی ئەو خوشك و برایانە دەکەم کە پێیان وایە ناونیشانەکە وەك خۆی بمێنێتەوە و پێشمان وایە بە راستی ئەم ناونیشانە دەتوانێ تەعبیر لە ناوەرۆکی بابەتەکە بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەندامانی لیژنەی یاسایی کێ دەیەوێ قسە بکات؟ بەڵێ کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز سلام عبدالله حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی کاروباری یاسایی دەکەم، پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، هەموارێ شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند

کردنی دەستوور، هەندێ لە بەڕێزان ئاماژەیان بەوە کرد کە تاوەکو ئێستا دەستوور نییە، بۆیە ئەو ئاراستەکردنە بۆ شتێکی نادیار، بەڵام ئێمە پێمان وایە لیژنەی دارشتنەوەی دەستوور هەیە و زیاتر لە (٧٠) ماددە نووسراوەتەوە، بۆیە دەکرێ دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەو لیژنەیە کارا بکاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رووپاك خان فەرموو.

بەڕێز رووپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، لەسەر ناونیشانی پێشنیازی یاسایەکە من پێم باشە وای لێ بکرێت، پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان، چونکە ناونیشانەکە درێژە، دەکرێ ئەم بەشەی هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەندکردنی دەستوور بە ماددەیەك رێك بخرێ وبەروار و مێژووی تێدا لە ماددەکە جێ بکرێتەوە، هەر بۆ ئەم مەبەستەپشتیوانی لە رەئی ئەو ئەندامانە دەکەم کە داوای گۆڕینی شێوازی یاخود ناونیشانی پێشنیازی یاسایەکەیان کردووە، زۆرسوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی داوا دەکەین کە ماددەی یەك بخوێنیەوە بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك بکەینەوە، کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/ ١

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك دەکەینەوە هەر بەڕێزێك دەیەوێ گفتوگۆ بکات دەستی بەرز بکاتەوە بۆ ئەوەی ناوی تۆمار بکرێ؟ بەڕێزان (کاك دیاری، کاك مەم، کاك بەڵێن، سەرچنار خان، کاك رێبوار، کاك پێشەوا، کاك رزگار، کاك هێڤیدار، کاك نزار، کاك عبدالله، مامۆستا وەیسی، کاك حکمت، کاك بهجت)، کەسی تر دەیەوێ قسە بکات لەسەر ماددەی یەك؟ دەرگای ناونووسین دادەخەین، دەست بە بە گفتوگۆ دەکەین، پێش ئەوەی رێگا بە ئەندامان بدەین، بە بیریان دێنینەوە کە بە پێی بڕگەی یەکەم لە ماددەی ٨٨ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان تەنها بۆی هەیە دوو خولەك لەسەر ماددەیەك گفتوگۆ بکات، کاك دیاری فەرموو.

بەڕێز دیاری انور حمەرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرنجەکەی من لەسەر ئەوەیە لە یەك رۆژدا سێ نووسرا و وەڵام لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی کاروباری یاسایی دا نێردراوە و تێیدا جۆرێك لە جۆرەکان تایبەتمەندی دراوە بە پرۆژەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان لە کاتێك دا چەندین پرۆژەی دیکە ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك دیاری دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك کراوەتەوە، لەسەر ماددەی یەك هەر قسەیەکت هەیە بیکە و بە پێی پەیڕەو لەسەر ماددەی یەك دەرگای گفتوگۆمان لەسەر کردووەتەوە، فەرموو.

بەڕێز دیاری انور حمه رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرنجەکەی من لەسەر ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەنها ماددەی یەك لەبەرئەوەی پەیڕەو وازحە کە ئێستا دەرگامان کردووتەوە تەنها لەسەر ماددەی یەکە، کاك هێڤیدرار فەرموو.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دامەزراوەیەکی گرنگە لەم هەرێمە دەبێ کارا بکرێتەوە و هەڵپەسێردراوە، ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەنها ماددەی یەك کاك هێڤیدار، فەرموو.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق، ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کارا دەکرێتەوە، ئێمە لەگەڵ ئەوەین ئەم یاسایە و ئەم دامەزراوەیە کارا بکرێتەوە، لەبەرئەوە وەك خۆی بمێنێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەتە بە پێی ئەم ماددەیە بێ کە یاسای هەمواری ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و پەیوەندی بە یاسایەکەوە هەیە کە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)، ئەو یاسایە بەو پێیەی کە بەو شکلەوەیە وەکو

سیستمی سەرۆکایەتی دەسەڵاتەکانی سەرۆك دەسەڵاتێکی بێ شوماری هەیە، لە کاتێك دا ئێمە ئەمانەوێ بە سیستمی پەرلەمانی کار بکەین و لە رێی پەرلەمانەوە متمانە بدەین بە سەرۆکی هەرێم، ئەمە وامان لێ دەکات کە ئێمە لەبەردەم سیستمێکی پەرلەمانی داین..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مەم لەسەر ماددەیەك تکایە، فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ ئەمەوێ وا بڵێم ماددەی یەکەم پێویست دەکات بەم شێوەیە بێ وپێشنیازی من ئەوەیە ماددەی یەکەم بەم شێوەیەی لێ بکرێت، ئەمە دەقەکەیە کە بەم شێوەیە دەستکاری بکرێت، (یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق، ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨)هەڵدەوەشێتەوە و دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم هەموار و کارا دەکرێتەوە بەجۆرێك کەلەگەڵ حوکمەکانی سیستمی پەرلەمانی دا بگونجێت)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس کاك مەم، کاك نزار فەرموو.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارەی (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨)هەڵدەوەشێتەوە، دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکرێتەوە، بۆیە من پشتگیری لە نووسینی راپۆرتی لیژنەی یاسایی و پشتگیری لە وتەکانی کاك هێڤیدار دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەگەر تەواوی یاسایەکە بە یەك سەیری بکەی و تایبەت بە ماددەی یەك هەم لە ناونیشانی یاسایەکە وهەم لە هۆکارەکانی دەرچوواندنی دا بە روون و ئاشکرایی دیارە، لەبەرئەوە پێشنیاز دەکەم، ١/ ماددەی یەك و ماددەی (٢) ی یاسایەکە بکرێ بە یەك و بەم شێوازەی لێ بکرێ، (یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) هەڵدەوەشێتەوە و یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بەسەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ هەڵدەوەشێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك رزگار فەرموو.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ماددەی یەك دەكەم هەروەكو لە دەقی لیژنەی یاسایی هاتووە، چونكە پەیوەندی بە كاراكردنەوەی سەرۆكی هەرێمی كوردستانەوە هەیە، پشتگیری خۆم دووبارە بۆ لیژنەی یاسایی دووپات دەكەمەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو سەرچنار فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە پێچەوانەی هۆكاری دەرچواندنی یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) یە كە دەڵێ: (لە پێناو رەخساندنی زەمینەی سازان و لێك تێ گەیشتن لەسەر سیستمی حوكمرانی لە هەرێمی كوردستان ئەم یاسایە دەرچووێنرا)، بە رای من هێشتا ئەو سازان و تەوافوقە لەنێوان فراكسیۆنەكان و لایەنەكان لە ئاستی پێویست دا نییە و نەكراوە و هەر یاسایەكیش كە دەردەچێ هۆكاری دەرچوواندنی هەیە، هۆكاری دەرچوواندنی ئەم یاسایە وەكو پێویست جێی خۆی نەگرتووە و هەر لە ماددەی (٣)ی هەمان یاسادا دەڵێ: (بۆ ماوەی دوو وەرزی یاسایی كە دوو وەرزی گرێدانی داناوە بۆ بڕیاردان لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم، واتا تا ٢٠٢٠/٣/١ یەعنی ئەو ماوەیە لەبەردەم پەرلەمانی كوردستاندا خولی پێنجەم بۆ بڕیاردان لەسەر چارەنووسی ئەم دامەزراوەیە، بۆیە باشترە ئامانجی یاسایەكە و هۆكاری دەرچووانندنەكەی تەحقیق ببێ و پاشان هەڵبوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك پێشەوا فەرموو.

بەڕێز پێشەوا طاهر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی كە تەواو پێشنیازە و یەك بە یەكی ماددەكانی ئەم پێشنیازە تەوافوقی لەسەر بووەو (٦٨) پەرلەمانتار واژوویان لەسەری كردووە، ئێمە پاڵپشتی ئەوە دەكەین كە دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان جارێكی تر كارا بێتەوە، لە هەر سیستمێكی سیاسی دا سەرۆك یەكێتی گەل و وڵات بەرجەستە دەكات بۆ ئەم دۆخەی كوردستان و بۆ ئەم پێشهاتانەی كە لەبەردەم هەرێمی كوردستان و خەڵكی هەرێمی كوردستان هەیە زۆر بە پێویستی دەزانین كە ئەم دامەزراوەیە دەست بە كاروچالاكیەكانی خۆی بكاتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە ومیهرەبان، دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دامەزراوەیەکی دەستووری هەرێمی کوردستانە و زۆر گرنگە ئەم دامەزراوەیە کارا بکرێتەوە و روئیای گەلی کوردستانە لە ناوەوە و دەرەوە، لەبەرئەوە ئێمە پشتگیری لە کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دەکەین.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماموستا وەیسی فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان، منیش پشتگیری لە مانەوەی ماددەی یەك دەکەم وەکو خۆم، پشتگیری بەڕێزان کاك هیڤیدار و کاك نزار و کاك رزگار و کاك پێشەوا دەکەم، چونکە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم دامەزراوەیەکی نیشتمانیە و یاساییە و زۆر گرنگە لە قۆناغێکی وەکو ئێستادا ئەم دامەزراوەیە کارا بکرێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حکمت فەرموو.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقیقەت برادەرا گەلەك قسە کرن سەر ڤی ماددەیێ، ئەز ژی ب هەمان شێوە پشتگیری لە لیژنا یاسایی دکەم، و بەڕێز کاك هێڤیداری دکەم، پێویستە کو کارا بکرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەمام کاك حکمت گەیشت، ئەگەر تەنها پشتگیریە تەنها پشتگیری بکەن تکایە، قسەکانی پێش خۆتان دووبارە مەکەنەوە، د.رێبوار فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتە نیزامێکم هەیە پێش ئەوەی موداخەلەم هەبێ، لە کاتی خۆشی دەستم بەرز کردەوە جەنابتان ئاگاتان لە من نەبوو، لەسەر ماددەی یەك تکایە ئێمە گفتوگۆ لەسەر ماددەی یەك دەکەین، ئەو تێبینی و سەرنجانە وەردەگرین کە پەیوەست بێ بە ماددەی یەك، .... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەروا کراوە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەندێ لە پەرلەمانتارە بەڕێزەکان قسەیان لەسەر دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێمە، ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەلام درانەوە، پەرلەمانتارەکان وەلام درانەوە، جەنابت تەرکیز بکە سەر ماددەی یەك فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بەرەهایی وەك دەقەی کە هاتووە لە ماددەی یەك حەز دەکەم وەکو خۆی بمێنێتەوە پێشنیار دەکەم، چونکە لەراستی دا کارا نەکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم مەنزومەی حوکم لە هەرێمی کوردستان نوقسان دەکات، لەلایەکی تریشەوە سیستمی پەرلەمانی لەبەرئەوەی یەکێك لە خاسیەتەکانی سیستمی پەرلەمانی ئەوەیە کە سونائیە سولتەی تەنفیزی هەبێ، بۆیە بە کارا نەکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، خودی ئەو خاسیەتە لە راستی دا لە رووی فقهی یاساییەوە، لە رووی فوقەهائی ئەوەی کە لەبواری نوزمی سیاسیە قسەیان لەسەری کردووە، ئاریشە هەیە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك بهجت فەرموو.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریا راپۆرتا لیژنا یاسایی دکەم کو ماددەی یەك وەکو خۆ بمینیتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی ئەگەر هیچ قسەیەکتان نییە، دێینە سەر ماددەی ٢، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

د کورت من دڤێت ئاخافتنەکی بێژم، کو وەکی سەرۆکێ لیژنا یاسایی، تەبعەن هەر سیستمەکی سیاسی لە سەرانسەری ولاتێن جیهانێ، سەرۆکەك هەیە، ئەو سەرۆك نینەراتیا خەلکێ خۆ و وەلاتێ خۆ و دەسەلاتا خۆ دکەت د جڤاتی نیڤدەولەتی، هەروەسا بەرژەوەندیین خاك و گەل و نیشتمانێ خۆ دپارێزی، ژبەر هەندی کو مە ئەگەر بیرا خۆ بینین د وەختەکی دا کو جەنابێ سەرۆکی هەرێمێ وی کاتی تەلەب ژ کۆمسیۆنا هەلبژاردنا کر، هەلبژاردن بێنە کرن ئەو بوو کۆمسیۆن نەشیا هەلبژاردنا بکات و دڤیا گەلەك قەیران سەر هەرێما کوردستانێ دا هات، ژ وان قەیرانێ سیاسی و قەیرانا عەسکەری وشەڕێ داعش و

قەیرانا دارایی ژی، پشتی کو جەنابێ سەرۆکێ فی کاتی دا رازی نەبووی ویلایەتا وی بێتە درێژ کرن، ئەڤ یاسایە دەرکەتن یاسایا تەعلیق کرنا ڤێ موئەسەسێ راستی ژی گەلەك یا موهیمە ئەڤ دامەزراوا سەرۆکاتیا هەرێمێ ژ رووی سیاسی و ژ رووی قانونی و ئیداری، ژ بەر هەندێ پێتڤیا ئەڤ موئەسەسە تەفعیل بت، جارەکا دی ئەڤ موئەسەسە و ئەڤ پۆستە هەمان سەلاحیاتا قێ یاسا ژمارە (١) ٢٠٠٥ ی کو دیار کرن، ئەم وەکی لیژنا یاسایی دگەل هەندێمە ئەڤ ماددە وەکی خۆ بمینی ناڤ وێ راپۆرتێ دا.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دێینە سەر ماددەی دوو تکایە سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی دووەم بخوێنەوە بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ بکەینەوە، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/٢

یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بە سەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێمی ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوانەی کە دەیانەوێ قسە بکەن لەسەر ماددەی (٢)، (كاك مەم، كاك محسن، كاك رزگار، سوسن خان، كاك بهمن، مامۆستا جهاد، د.رێبوار ، د.كاظم، كاك دیاری، كاك كاوە، كاك اسماعیل، كاك مەم برهان، خاتوو ئاشنا، خاتوو موژدە)، كاك مم فەرموو.

بەڕێز مەم اسکندر مەم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکی دامەزراوا سەرۆکاتیا هەرێما کوردستانێ بلندترین دەسەلاتا جێ بەجێ کرنێیە ل ولاتێ دا، ژ بەر گرنگیا ڤێ دامەزراوێ پشنیارا لیژنا یاسایی بۆ هەلوەشاندنا دەسەلاتێن سەرۆکێ هەرێمێ یاسا ژمارا (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) دکەین، کو ئەڤ دەسەلاتا بێنە هەلوەشاندن کو سەرۆکی هەرێمێ بزڤرەڤە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك د.كاظم فەرموو.

بەڕێز كاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٠)ی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) ی هەموار کراو، سەرۆکی هەرێم دەسەلاتێکی فراوانی پێدراوە، کە لە سیستمی پەرلەمانی دا بوونی نییە، ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك دکتۆر دەرگای گفتوگۆمان کردۆتەوە لەسەر ماددەی (٢) و تەنها قسە کردن لەسەر ماددەی (٢) دەکرێ، فەرموو.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هاوکاریم بکە تەنها دوو دەقیقەم هەیە و هاوکاریم بکە قسەکانم بکەم ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ناتوانم تەنها دوو دەقیقە و بە پێی پەیڕەو تەنها دەبێ لەسەر ماددەی (٢) قسە بکەی، فەرموو.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێ زەحمەت با قسەکانم بکەم، خۆ هێشتا دێرێکم هەیە، تکایە هاوکاریم بکە با کاتەکەم نەڕوات، لە سیستمی سەرۆکایەتی دا ئەو دەسەلاتە رەهایە دەدرێت بە سەرۆك، خۆی ئەمە پێشنیاز دەکەین ماددەی (٢) بەم شێوازەی لێ بکرێ، یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵبوەشێتەوە و دەسەلات و ئەرك و فەرمانەکانی سەرۆکی هەرێم هەموار بکرێتەوە بە شێوەیەك کە دەسەلاتەکانی پرۆتۆکۆڵی و تەشریفاتی بێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محسن فەرموو.

بەڕێز محسن حسین مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددێ دووەیێ ڤێ پێشنیارا یاسایێ، هەڵوەشاندنا دابەشکرنا دەسەلاتێت سەرۆکاتیا هەرێمێ لسەر دامەزراوەیی دەستووریت هەرێمێ ژمارە (٢)ی (٢٠١٧) وەکو خۆی بمێنێتەوە، چونکە ئەگەر مە دامەزراوا سەرۆکاتیا هەرێمێ هەبیتن ئەو دەسەلاتێت سەرۆکایەتیا هەرێمێ ماددەی (١) ی (٢٠٠٥) دا هاتین هەمی هەماهەنگن دگەل پەرلەمانێ کوردستانێ و وەکو خۆی بمێنێتەوە پشتگیری دکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دیاری فەرموو.

بەڕێز دیاری انور حمه رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە پێشنیازەکەی د.کاظم دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، کاك رزگار فەرموو.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەیێ (٢) هەروەکی لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتووە دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، کاك کاوە فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە یاسای ژمارە (٢) کە دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم دابەشکراوە، رای من وایە پێشنیاز دەکەم کە دەسەلاتەکان بە تەواوی و بە رەهایی هەڵنەوەشێتەوە، بەڵکو لەبەرئەوەی ئێمە ئێستا باس لە سیستمی پەرلەمانی دەکەین، باس لەوە دەکەین کە سەرۆکی هەرێم لەناو خەڵك هەڵبژێردرێ، بۆیە لە یاسای ژمارە (٢) کاتێك دەسەلاتەکان بەسەر دەسەلاتەکانی جێ بەجێ کردن و یاسادانان و دادوەری دابەش کراوە، ئەو دەسەلاتانەی کەوا دەگونجێ کەوا لەگەڵ سیستمی پەرلەمانی تەنها ئەو دەسەلاتانە بۆ سەرۆکی هەرێم بگەڕێندرێنەوە، بەڵکو دەسەلاتەکانی تر هەر لای سەرۆکی دەسەلاتی جێ بەجێ کردن و یاسادانان و قەزائی بمێنێنەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ قسەکانت قسەی سەرۆکی فراکسیۆن بوو دەتوانی تەنها پشتگیری بکەی، سەوسەن خان فەرموو.

بەڕێز سوسن محمد میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم بەسەر دامەزروە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٧) هەڵدەوەشێتەوە و پشتیوانی لیژنەی یاسایی دەکەین، هەروەها پشتیوانی بەڕێز پەرلەمانتار کاك مەم دەکەم، کە دەسەلاتەکان هەڵبوەشێتەوەو دەسەلاتەکان بگەڕێتەوە بۆ سەرۆکی هەرێم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەمام، کاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دەکەم پەیڤا هەڵدەوەشیتەوە، ببێتە هەموارکردن و دا هەڤ شێوا ریئاسا بەغدا بیت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك بهمن فەرموو.

بەڕێز بهمن كاك عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم و سەرۆكی هەرێم نوێنەرایەتی گەلی كوردستان دەكات لە ناوخۆ و دەرەوە، لە دە ساڵ، یانزە ساڵی رابردوو بووەتە پێگەیەكی گرنگی هەرێمی كوردستان بۆ كۆكردنەوەی لایەنە سیاسیەكان لە كوردستان دا و شوێنی بڕیارە گرنگەكان بووە، لەبەرئەوەی ئێمە دەوڵەت نین تاوەكو ئێستا هەرێمێكین لە قۆناغی راگوزەرین بەرەو دەوڵەت، پێویستمان بە سەرۆكێكی بەهێز هەیە، بۆیە من پشتگیری لەو دەقە دەكەم كە ئەو پرۆژە یاسای دابەشكردنی دەسەڵاتەكان هەڵبوەشێتەوە كە دەسەڵاتەكانی سەرۆكی هەرێم بگەڕێتەوە بۆ خۆی، لەگەڵ ئەوەش پێشنیار دەكەم بەراستی ئێمە ئەگەر كوردستانێكی بەهێزمان دەوێت دەبێ سەرۆكێكی بەهێزمان هەبێت، چونكە نوێنەرایەتی گەلی كوردستان دەكات لە ناوخۆ و لە دەرەوە، هەندێ لەو دەسەڵاتانەش كە لە یاسایەكە پێیدراوە موقەیەدە بە پەرلەمان و موئەسەساتی تر، داوا دەكەم دەسەڵاتەكانی هەندێكی حەسری بدرێ بە سەرۆكی هەرێم بۆ ئەوەی بەهێزتر بێ و بەهێزتریش نوێنەرایەتی گەلی كوردستان بكات لە دەرەوە و ناوخۆ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی دووەم لەبەرئەوەی لە ماددەی یەكەمی پێشنیازە یاسایەكەدا باس لە هەڵپەساردنەكە كراوە، باس لە هەڵوەشاندنەوەی هەڵپەساردنەكەكراوە، یاسای سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان ژمارە (١)ی (٢٠٠٥) بۆیە من پێشنیار دەكەم ماددەی (٢) بسڕێتەوەو نەمێنێ لەناو یاسایەكە، پێویست بەوە ناكات لە جێی ئەو چەند دەسەڵاتێكی سنووردار بۆ سەرۆكی هەرێمی كوردستان جێگیر بكرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا مەلا جهاد فەرموو.

بەڕێز جهاد حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان، وەكیا دیار كو هەتا ڤێ گاڤێ بالاتیەكا مەزن هەبوو، ل كوردستانێ دا ئەو ژی ژ بەر نەبوونا سەرۆكەك بۆ هەرێما كوردستانێ، ئەڤرۆكە ئەز دبینم كو پەرلەمان جهێ تەعدیل كرنا قانونایە و هەموار كرنا یاسایە، ئەڤ ماددێ دوو ئەزی دبینم ل كۆمەلگەها مە و میللەتێ مە گەلەك گەلەك پێتڤی سەرۆكەكیە، ئەڤ سەرۆكە ژی مینا چەوا د مالەكێ دا پێتڤی بابەكیە خۆ ئەڤ بابێ هەنێ خودان دەسەلات بێت كو خودان رەئی بیتن، وەسا دڤێ ماددێ هەمی ژی دیار بیتن كو سەرۆكێ هەرێمێ خودان

دەسەڵات بیتن و ئەڤ تەعدیلا هەمی بێتە کرن و پشتگیریا هەڤاڵێت خۆ ژی دکەم، کاك بهمن و سوسن خان و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو ئاشنا فەرموو.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم ماددەی یەك و ماددەی دووەم بکرێت بە یەك ماددە وبەم شێوەیەی لێ بکرێت: یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عیراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) و یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵبوەشێتەوە، ئەمەش پشتگیریە بۆ قسەکانی کاك بەڵێن کە لەسەر ماددەی یەك پێشنیازی کرد.

دانیشتنی ٢٠١٩/٤/٣

لە ١:٢١ تا ١:٤٧

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عیراق ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) و یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵبوەشێتەوە، ئەوەش پشتگیرییە بۆ قسەکانی کاك بەڵێن کە لەسەر ماددەی (١) پێشنیازی کرد.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د.ڕێبوار، فەرموو.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبدەئێکی گرنگ هەیە کە پێی دەڵێن (مبدأ التوازن و التعاون) لە نیزامی پەرلەمانی هەموو دونیا، بە هێشتنەوەی دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بە پێی یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لەسەر (٣) دەسەڵاتەکە پێشێلکردنێکی ڕوون و ڕەوایە بۆ (مبدأ التوازن و التعاون) بۆیە بۆ ئەوەی ئەو مەبدەئە پارێزراو بێت و ڕەنگبداتەوە لە سیستەمی سیاسی لە هەرێمی کوردستان پشتیوانی ئەوە دەکەم کە دەسەڵاتەکان بگێڕدرێتەوە بە پێی دەقی ئەو ماددەیە بۆ دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ موژدە خان، فەرموو.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز د.کازم دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڵێ سەرچنار خان ، فەرموو.

بەڕێز سەرچنار أحمد محمود:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ هەڵوەشانەوەی ئەم یاسایە نیم، یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لەبەر ئەوەی ئەم یاسایە باس کردنە لە دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم دا، ئەگەر ئەو یاسایە هەڵبوەشێتەوە ئێمە دەگەڕێینەوە بۆ یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) کە لە ماددەی (١٠) (١٨) صەلاحیەتی هێناوە بۆ سەرۆکی هەرێم و ئەو دەسەلاتانەی کە لە ماددەی (١٠) باس کراوە بە هەر (١٨) دەسەلاتەکەوە سیستەمێکی سەرۆکایەتی یە و لەگەڵ سیستەمی پەرلەمانی دا یەکناگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ قسەکانت کرابوو دەتتوانی تەنها پشتیوانی لە ئەندام پەرلەمانەکانی پێش خۆت بکەی، بەڵێ کاك سۆران، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم ماددەی (٢) بەمجۆرەی لێ بکرێت:

هەمواری یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٧) بکرێتەوە بەو جۆرە، ماددەی یەکەم بڕگەی یەکەم و دووەم وەك خۆی بمێنێتەوە، بڕگەی سێیەم و چوارەم بەم جۆرەی لێ بکرێت پیادەکردنی ئەرك و دەسەلاتەکان بدرێتەوە بە سەرۆکی هەرێم، ماددەی دووەم لابرێ، ماددەی سێیەم بڕگەی یەکەم بەمجۆرەی لێ بکرێت (جگە لەو ماددانەی کە لە ناوەڕۆکی ئەم یاسایەدا ئاماژەیان پێکراوە کارکردن بەیاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو رادەگیرێت تاکو نووسینەوەی دەستوور و بڕگەی دووەمی یاساکەش لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

شادی خان، فەرموو.

بەڕێز شادی نوزاد وهاب:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی نامەوێت جارێکی تر ڕای ئەندامانی پێش خۆم کە گفتوگۆیان کردووە دووبارە بکەمەوە، پشتگیری لە وتەکانی د.کازم و هەروەها کاك کاوە و کاك سۆران دەکەم بۆ هەموارکردنەوەی ئەم دەسەلاتانەی کە سەرۆکی هەرێم پێی دەبەخشرێت، نەك ئەوەی کە تەنیا دەسەلاتەکانی بۆ بگەڕێنرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەگەر ئەندامانی لیژنەی یاسایی هیچ قسەیەکیان نەبێت و هیچ وەڵامێکیان نەبێ با ماددەی (٣) بخوێننەوە، بەڕێز. سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

پێتقی بوو ئەڤ گێنگەش هاتیە کرن لەسەر دەسەلاتێت سەرۆکی هەرێمی ب راستی وەك دڤی پێشنیازی دا ماددەی (٢) بەحسێ کەم و زێدەی دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم ناکات، تەنیا باسی ئیلغاکردنی یاسایەك دەکات، دەبوایە ئەو گفتوگۆیە لەسەر ماددەی (٣)ی کردبا کە ماددەی (٣) ئیشارەت بە دەسەلاتەکانی دەدات، من قسەیەکی ترم هەیە دابەشکردنی دەسەلاتەکان لەسەر موئەسەساتە دەستوورییەکانی هەرێمدا کەچی بارگرانی بەسەر ئەو موئەسەساتانەی تریش دروست بووە، لەبەر ئەوە لەبەر نیزام قانونی و تا بارگرانی دروست نەبێ لە دەسەلاتەکانی تریش ئەم یاسایە وەك خۆی بمێنێ و ئەم دەقە ئەم ماددەی وەك خۆی بمێنێ و ئەو یاسایە هەڵبوەشێت کە تەوزیعی ئەو دەسەلاتانەی کردووە لەسەر ئەو موئەسەساتە دەستوورییانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك عبدالسلام، فەرموو.

بەڕێز سلام عبدالله حسن:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئەصڵی دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بریتی یە لە ئیستیسنا مادام دەتوانین بە یاسا ئەم دامەزراوەیە کارا بکەینەوە هیچ موبەریرێك نیە بۆ ئەوەی موئەسەسەیەکی تر تەکلیف بکرێت بە مومارەسەکردنی ئەو دەسەلاتانە، بۆیە پشتگیری جێبەجێ کردنی ماددەی (٢) دەکەم کە بریتی یە لە یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) هەڵدەوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، خدیجە خان، فەرموو.

بەڕێز خدیجه عمر طه:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش وەکو ئەندامی لیژنەی یاسایی پێداگیری لە دەقی ماددەی (٣) دەکەمەوە کە وەکو خری بمێنێتەوە، پشتگیری لە وتەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنە و کاك عبدالسلام و گشت هەڤاڵانم دەکەم لەسەر ئەو بابەتە.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی (٣) بخوێننەوە بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی (٣) بکەینەوە، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣)

بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عیراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو پەرلەمانی کوردستان - عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێردرێ بەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق دا هەیە تاپەسەندکردنی دەستووری کوردستان-عیراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەلاتەکانی دیاری دەکرێت و سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان - عێراق دەکات و بەناویانەوە دەوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاتە فیدرالییەکان و دەسەلاتەکانی هەرێمدا دەکات.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، هەر ئەندامێك دەیەوێ قسە لەسەر ئەو ماددەیە بکات تکایە دەستی بەرز بکاتەوە، ئەو ئەندامانەی کە ناویان تۆمارکردووە و داوایان کردووە گفتوگۆ بکەن:

- بەڕێز د.کاظم
- بەڕێز د.شێرکۆ
- بەڕێز د.محی الدین
- بەڕێز خاتوو بێگەرد
- بەڕێز کاك دیاری
- بەڕێز کاك إسماعیل
- بەڕێز کاك أبوبکر
- بەڕێز کاك کاوە
- بەڕێز کاك سیروان
- بەڕێز کاك سۆران
- بەڕێز خاتوو سەرچنار
- بەڕێز خاتوو مژدە
- بەڕێز خاتوو هلز
- بەڕێز کاك عبدالستار
- بەڕێز کاك علی
- بەڕێز د.هەورامان

- بەڕێز خاتوو ئاشنا
- بەڕێز كاك بڵند
- بەڕێزد.ڕێواز
- بەڕێز خاتوو ڕۆژان
- بەڕێز كاك زيكرى
- بەڕێز كاك هاوڕێ
- بەڕێز خاتوو سلمى
- بەڕێز مامۆستا ويسى
- بەڕێز كاك جلال
- بەڕێز كاك پێشەوا
- بەڕێز كاك رزگار
- بەڕێز كاك بەهمەن
- بەڕێز كاك إحسان
- بەڕێز كاك حكمت
- بەڕێز حسيبە خان
- بەڕێز كاك سەروان
- بەڕێز جوان خان
- بەڕێز ڕۆژان خان
- بەڕێز كاك لقمان
- بەڕێز كاك سيپان
- بەڕێز مژدە خان
- بەڕێز شادى خان
- بەڕێز كاك ئومێد

دەست پێ دەكەين، بەڕێز د.كاظم، فەرموو.

بەڕێز كاظم فاروق نامق:

بەڕيز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ماددەيە پێچەوانەى ماددەى (٢)ى ياساى ژمارە (١)ى سالّى (٢٠٠٥) و ئەو مافە لە هاوڵاتيان دەستێنێتەوە كە لەو ماددەى سەرەوەدا بۆى ديارى كراوە، كە تيايدا هاوڵاتيانى كوردستانى عيراق بە دەنگدانێكى گشتى و نهێنى و راستەوخۆ سەرۆكێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرن، ئەوە جگە لەوەى كە هيچ جۆرە لێپرسينەوەيەك دياری نەكراوە و پێچەوانەى ئەو مەبدەئەيە كە دەڵێت (السلطة مقابل المسؤولية) واتا

دەسەڵات لەبەرامبەر بەرپرسیارێتی دا، چۆن دەبێت لێپرسینەوەی لە سەرۆکی هەرێم نەکرێت یان ئەوەندە ئەستەم بێ کە لە موستەحیلەوە نزیك بێت و چۆن دەبێت رێژەی دەنگدانی متمانە بەخشین و متمانە لێسەندنەوە لە سەرۆکی هەرێم بەشێوەیەك بێت کە لە موستەحیلەوە نزیك بێت و رێژەکان جیاواز بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، بەڕێز کاك وەیسی فەرموو.

بەڕێز وەیسی سعید وەیسی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەدام مادەی (٣) لەم یاسایە وەکو خۆی بمێنێتەوە کە سەرۆکی هەرێم بەو ئەرك و دەسەڵاتەی کە بۆی دیاری کراوە هەڵبژێردرێت، تا پەسەندکردنی دەستوور کە لە رێگای دەستوورەوە ئەم پرسە گرنگ و چارەنووسازی یە یەکلا دەبێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د.شێرکۆ، فەرموو.

بەڕێز شیرکو جودت مصطفی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە دوو خولەکی خۆم دا سێ نوقتە عەرز دەکەم، یەکەمیان/ سیستەمی پەرلەمانی یەکسان نیە بەوەی کە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێ، بەڵام وەکو دەبێ لێپرسینەوە و لێپێچینەوە لە پەرلەمانەوە بە میکانیزمێك بۆی دیاری بکرێت کە لە یاساکەدا یاسای ژمارە (١) لە ساڵی (٢٠٠٥) بۆ سەرۆکایەتی هەرێم دیاری کردووە هیچ میکانیزمێکی بۆ ئەم موئەسەسە گرنگە دیاری نەکردووە، بیری هەموو لایەك دەهێنمەوە کە لە ئاخیر بودجەی (٢٠١٤)ی هەرێمی کوردستان دا سەرۆکایەتی هەرێم بە هەموو دامودەزگاکانییەوە میزانییەی سالانەی یەك ملیار دۆلار بووە، ئایا دەکرێ بەبێ لێپرسینەوە، بە بێ موتابەعە، بەبێ بەدواداچوونێك میکانیزمێك لە یاساکەدا نەبێت بۆ ئەوە؟ خاڵی دووەمم مەسەلەی صەڵاحیاتەکانە کە دابەش دەکرێ بەسەر ئەمنی و عەسکەری و سیاسی و تەشریعی دا بۆ سەرۆکایەتی هەرێم، ئەم صەڵاحیاتانە دەبێ پرۆتۆکۆڵی بن هاوشێوەی عێراق، چونکە لە دەستووری عیراقی دا تەئکید لەسەر سیستمی پەرلەمانی دا دەکاتەوە، ئەوەی لە (٢٠٠٥) دا هاتووە سیستمی لادەرە لە سیستمی پەرلەمانی، ئاخیر خاڵم/ کە دەڵێ (تا دەستوور) ئەوە باشتر وایە کاتێك دیاری بکرێت لەوەی کە بە مەتاتی نیهایەتی ئەم مەوزووعە تەنها تا کاتی دەستوور کە خوا دەزانێ کەی دەستوورمان دەبێ؟ لە بیست و پێنج

سالّی رابردوودا نەمانبووە و نازانین چەندی تر دەخایەنێ، لەبەر ئەوە تەحدید کردنی کات بۆی زۆر بە گرنگ دەزانین بۆ ئەوەی کە سەقفێکی زەمەنی هەبێت یان کۆتایی پێ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو تێبینییەکی یاسایی رەنگە بابەتی بەرپرسیاریەتی زیاتر ئەندامان قسەی لەسەر بکەن بگەڕێنەوە بۆ ماددەی (١٦) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ژمارە (١)ی سالّی ٢٠٠٥ ماددەی (١٦) بڕگەی (٣) بە وازحی پێمان دەڵێ بەلای کەمەوە سێ لەسەر چوار ئەندامانی پەرلەمانی کوردستانی عیراق لە دەنگدانێکی نهێنی دا سەرۆکی هەرێم لە متمانە دەخەن، واتا سەرۆکی هەرێم لێرانە بەرپرسیاریەتەکەی وازحە، بۆیە تکایە مولاحەزاتەکانتان با بە وردی بێت و بە خوێندنەوەی هەموو ئەو یاسایانە بێ کە پەیوەستدارن بە بابەتەکە بۆ ئەوەی زیاتر دووبارە نەکرێتەوە ئەو بابەتە، بەڵێ کاك جلال، فەرموو.

بەڕێز جلال محمد عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەراستی پێشنیار دەکەم ماددەی (٣) وەکو خۆی بمێنێتەوە، وەکو هەڤالّانم باسیان کرد تا پەسەندکردنی دەستوور، هیواداریشم لەسەرجەم ئەندام پەرلەمانە بەڕێزەکان ئەوەندە رەشبین نەبن بەرامبەر دەستوور، دەکرێ لە ئایندەیەکی نزیك دا دەستووری کوردستان بنووسرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د.محی الدین، فەرموو.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە ناو یاسای سەرۆکایەتی هەرێم پێناسەیەك بۆ سەرۆکی هەرێم نەکراوە، لە پێشنیازی یاساکەشدا دیسان پێناسەیەکی دیاریکراو بۆ سەرۆکی هەرێم نەکراوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم کە پێناسەیەك بۆ سەرۆکی هەرێم هەبێ کەوا پێشنیار دەکەین سەرۆکی هەرێم خاوەن کەسایەتی مەعنەوی یە و بێلایەنانە نوێنەرایەتی گەلی کوردستان-عیراق بە هەموو نەتەوەکان و پێکهاتەکان دەکات کە لە پرسە چارەنووسازەکان دا بە ئەرکی سیاسی و نیشتمانی خۆی هەڵدەستێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك رزگار، فەرموو.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەی (٢) دەکەم ئەم ماددەیە سەرۆکایەتی هەرێما کوردستان زامن دەکات و دەستوور هەموو کێشەکان لە ئایندە چارەسەر دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بێگەرد خان، فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ماددەی (٣) باس لە هەمواری قانونی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) و شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێمە لە ناو پەرلەمان و دیاری کردنی صەلاحییەتەکانی، پێشنار دەکەم کە ئەم ماددەیە بکرێتە دوو بڕگە، بڕگەی یەکەمیان ئەوە بێ کە ئێستا وەکو خۆی ماددەکە نووسراوە، بڕگەی دووەم بەم شێوەیە دابنرێ/ ماددەی سیانزەهەمی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)هەمواردەکرێت و بەم شێوەیە دەنووسرێتەوە (سەرۆکی هەرێم دوو جێگری دەبێت کە ناونیشان و دەسەلاتیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە بە پەیڕەوێك کە لە ماوەی (١٥) رۆژ لە بەرواری سوێندخواردنی دەردەچێت دیاری دەکرێت.

بەڕێز د.فالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، کاك بەهمەن، فەرموو.

بەڕێز بهمن کاك عبدالله أحمد:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێمی کوردستان دەسەلاتەکانی وەکو لە موداخەلەی پێشووش گوتم حەصری نین پەیوەندن بەلایەنەکانی تردوە، بۆیە سەرەرای ئەوەی لە پەرلەمانیشەوە متمانەی لێ وەردەگیرێتەوە دەسەلاتەکانی ڕەبتە بە دامەزراوەکانی تردوە، لەبەر ئەوە لێپرسینەوەی لێ ناکرێت لە پەرلەمان، بەڵام لە هەندێك حاڵەتی جینائی و لە هەندێك حاڵەتی تاوانی نیشتمانی ئەو کاتە لێپرسینەوەی لێ دەکرێت، سەبارەت بەوەی کە لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێم لەو خاڵەدا هاتووە کە لیژنەی یاسایی نووسیویانەتەوە هەماهەنگی دەکات جگە لەوەی نوێنەرایەتی خەڵکی کوردستان دەکات لە ناوخۆ و دەرەوە هەماهەنگی دەکات لە نێوان دەسەلاتە فیدڕاڵییەکان و دەسەلاتەکانی هەرێمیش، بۆیە دەبێ دەسەلاتی هەبێ و بەهێز بێ بتوانی ئەو هەماهەنگییە بەهێزەوە بیکات، بتوانێ مافەکانی کورد زامن بکات لەوەی لە دەستووری عێراقی دا هاتووە، سەبارەت بەو فەقەرەیەی کە بەستراوەتەوە بە نووسینەوەی دەستوورەوە کە زۆرینەی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان قسەیان لەسەر کرد، هەموومان باش دەزانین کە لە رابردوودا لە چوار ساڵی رابردوودا ئەوە گەورەترین قەیرانی سیاسی دروست کرد لە کوردستان دا و نێوان هێزە سیاسییەکانیشی تێکدا، بۆیە حەلی وەسەت ئەوەبوو کە لە نێوان هەردوولایەنی ئەوانەی کە دژی ئەم دەسەلاتانە بوون و ئەوانەشی لەگەڵی بوون لە شێوازی هەڵبژاردنەکەی، لەسەر ئەوە ڕێککەوتووین کە تا نووسینەوەی دەستوور بۆ ئەوەی لە دەستووردا یەکلایی بکرێتەوە و کۆتایی بەم کێشەیە بێ سەرۆکی هەرێم لە ناو پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێت و بە هەمان دەسەلاتی خۆیەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.فالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك دیاری، فەرموو.

بەڕێز دیاری أنور حەمە رحیم:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیاز دەکەم ماددەی (٣) بەم جۆرەی لێ بکرێت لەبەر ئەوەی لە ماددەی (١٧)ی یاسای ژمارە (١)ی سالّی (٢٠٠٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دا کە لەلایەن ئەنجومەنی نیشتمانی یان لەلایەن پەرلەمانی کوردستان - عێراقەوە دەرکراوە دەڵێت بە دەنگی زۆرینەی ئەندامەکانی هەڵدەبژێرێت بۆ ویلایەتی یەکەم، کەواتە ئەوە هیچ گۆڕانکارییەك نەبووە و سیستەمی سیاسی نەگۆڕاوە و دەکرێت بڵێین ئەو ماددەیە کار بەو ماددەیە دەکرێت ماددەی (١٧)ی یاسای ژمارە (١)ی سالّی (٢٠٠٥) و ئەوە رێك دەمانباتەوە بۆ (١٤) سالّ پێش ئێستا لە سالّی (٢٠٠٥)دا پەرلەمانی کوردستان ئەم یاسایەی دەرکردووە، بۆیە پێشنیاز دەکەم لە ماددەی (٣)دا دەڵێت (تا پەسەندکردنی دەستووری کوردستانی عێراق) بەبێ دیاری کردنی هیچ سەقفێکی زەمەنی، ئەوە یەکەم، بۆیە داوا دەکەم لە دەسەلاّتەکانی دا دەڵێت تا پەسەندکردنی دەستووری عیراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم یەکلایی دەکرێت، دەسەلاّتەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان لەبەر ئەوەی هەرێمی کوردستان لە ئێستادا دەستووریّکی خۆی نیە، بۆیە هەرێمی کوردستان بەشێکە لە عێراقی فیدراڵ، بە پێی ماددەی (٧٣)ی دەستووری عێراقی کە تێیدا سەرۆك لە نێو پەرلەمانەوە هەڵدەبژێردرێت و سیستەم پەرلەمانی یە، دەسەلاّتەکانی پرۆتۆکۆڵی و تەشریفاتی بێ، دەسەلاّتەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان هاوشێوەی دەسەلاّتەکانی ئەو دەسەلاّتانە بێ کە لە دەستووری عێراق دا لە ماددەی (٧٣) دا دیاری کراوە و دەمەوێ پێت بڵێم کە بەم شێوەی خوارەوە بێت:

دەرکردنی لێبووردنی تایبەت لەسەر راسپاردنی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بە مەرجێك ئەوانە نەگرێتەوە کە بەهۆی مافی تایبەت و تاوانی نێودەوڵەتی و تیرۆر و گەندەڵی دارایی و ئیدارییەوە حوکم دراون.

دووەم: پەسندکردنی پەیماننامە و رێککەوتنە نێودەوڵەتییەکان پاش وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجومەنی نوێنەران...

بەڕێز د.فاڵا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددە دەستوورییەکە وازحە.

بەڕێز دیاری أنور حەمە رحیم:

کاتم ماوە بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان، قسەی ترم ماوە، ببووڕە.

پەسەندکردنی پەیماننامە و رێککەوتنە نێودەوڵەتییەکان پاش وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجومەنی نوێنەران.

سێیەم: پەسەندکردن و دەرکردنی ئەو یاسایانەی ئەنجومەنی نوێنەران دایدەنێت یاساکانیش بەپەسەندکراو دەژمێردرێن پاش تێپەڕبوونی (١٥) رۆژ بەسەر ناردنیان بۆ سەرۆك کۆمار.

چوارەم: بانگهێشت کردنی ئەنجومەنی نوێنەران بۆ کۆبوونەوەی دوای پەسەنکردنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان.

پێنجەم: بەخشینی نیشانە و مەدالیا لەسەر راسپاردەی ئەنجومەنی وەزیران بە گوێرەی یاسا.

دەرکردنی بەیاننامەی سەرۆکایەتی دیارە لە دەستووری عێراق دا لە ماددەی (٧٣)دا دەڵێت کۆماری هەروەها هەڵبستێت بە ئەرکی سەرکردایەتی باڵای هێزە چەکدارەکان بە مەبەستی پرۆتۆکۆڵێ و ئاهەنگێران، ئەوە یەکەم، خاڵێکی تر کە دەمەوێ باسی بکەم ئەوەی بەڕێزتان ئاماژەتان پێکرد لە یاسای ژمارە (١) ساڵی (٢٠٠٥)ی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دا کە بەڕێزتان گوتتان لە ماددەی (١٦)دا لە بڕگەی (٣) دوو لەسەر سێ نیە بەڵای کەمەوە سێ لەسەر چوارى ئەندامانى ئەنجومەنى نیشتمانى کوردستان لە عێراق لە دەنگدانى نهێنى دا لە متمانەی دەخەن، قسەکەی من لەسەر ئەوەیە چۆن لەم پەرلەمانەوە سەرۆکی هەرێمی کوردستان متمانە وەردەگرێت بە چەند بەند بە چ ڕێژەیەك هەڵبژێردرێت دەبێ بە هەمان ڕێژە لێپرسینەوەی لەگەڵ بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.فاڵا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵامت دەبێ، کاك إحسان، فەرموو.

بەڕێز إحسان محمد سلیم:

بە ناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان.

هەروەکی کوردستان یا پێدڤی سەرۆکەکا بەهێزە لەورا هەروەکی ماددێ سێ دێ هاتی لێ دێر وێرا ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی دا دیار کری، داخاز دەکەین ئەڤ ماددا وەکی خۆ بمینێتن و ئەو سەرۆکی کو بێتە هەڵبژاردن ناڤ پەرلەمانی کوردستانی دا بۆ هەرێما کوردستانێ دا دیڤ وان ئەرك و دەسەڵاتا بیتن ئەو ئەرك و دەسەڵاتا ل یاسا سەرۆکاتیا هەرێما کوردستانا عێراقی دا هاتی ژ بۆ هەندێ کوردستانەکا بەهێزتر بیتن و سەرۆکێ ڤێ هەرێمێ بە ناڤی نوێنەرایەتیا خەلکێ هەرێما کوردستانی قسە بکاتن و نوێنەرایەتی وان بکاتەوە دەبێتن ئەڤ ماددەی وەکی خۆ بمێنیتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.فاڵا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك إسماعیل، فەرموو.

بەڕێز إسماعیل علی طه:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو مولاحەزەییێت هەین دوو تێبینییێت هەین، ئەڤ دبینم ئەڤ بڕگە زێدە بیت دڤێرێدا بێژیتن کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق دا هەیە ئەڤ عیبارە لێ زێدە بیت بەرپرس دەبیت بەرامبەری پەرلەمان، دوو شت هەنە (سحب الثقة)مان هەیە، (مسائلة) هەیە، (سحب الثقة) ئەو بڕیارە جەنابت ئیشارەتت پێدایە و بەس لەسەر (سحب الپقە)یە، (مسائلە) تێدا نینە ئەز دبینم زەروورییە ئەم بێژین بەرپرسە بەرامبەر پەرلەمانی، نوقتا دووێ ئەڤە گوتی تا پەسندکردنی دەستووری کوردستان ئەز

دبینم موکەڕەرە چونکی، ل عینوانێ قانوونی دا هاتی تا پەسەندکردنی دەستووری عیراقی (إذن) بۆچی دهێت موکەڕەر بکێتن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك حکمت، فەرموو.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

داخواز دەکەم ئەڤ ماددەی (٣) وەکی خۆ بمێنیتن، ژبەر کو وەکی جەمەعەتێ ژی ئیشارەت پێکری ئەگەر ئەم دڤێتن کوردستانەکا بەهێز بیتن مەفروزە سەرۆکێکی بەهێز و خودان دەسەلاتی ژی هەبیتن، ژ بەڵکوئەگەر ئەم خۆ بدەینە بەری سالەکێ ژی چەندین کارەسات هاتینە سەر کوردستانی ئەگەر مە سەرۆکێکی بە دەسەلات نەبایەت ئەو ی دەمیدا ئیحتیمالە مە نەتشیا وێ بەڕەڤانیا کو هاتیە کرن خاکا پیرۆزا کوردستانێ بکەین، ژ بەرهەندێ ئەز پشتگیریێت هەڤالێت خۆ ملا ویسی و کاك بەهمەن دکەم کو ئەو ماددە وەکو خۆ بمینێ، گەلەك سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ماموستا أبوبکر، فەرموو.

بەڕێز أبوبکر عمر عبدالله:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی د.شێرکۆ دەکەم لەسەر هەردوو مەبدەئی ئەوەی کە سەرۆکی هەرێم لێپرسراوبێ بەرامبەر بە پەرلەمانی کوردستان وەك چۆن لە پەرلەمانی کوردستان متمانەی پێ دەدرێ، دووەم/ کەمکردنەوەی دەسەلاتەکانی کە بە شێوەیەك تەبا و گونجاو بێت لەگەڵ سیستمی پەرلەمانی، ئەم دەسەلاتانەی لە یاسای ژمارە (١)ی سالی (٢٠٠٥)دا هاتووە رەهان، بەم شێوازە بێت ئەم سەرۆکایەتییە بە ناو پەرلەمانییە، بەڵام بە ناوەڕۆك سەرۆکایەتی یە، تێبینی دووەمیشم تێبینیەکی شکلییە بۆ بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی سەرۆکایەتی پەرلەمان ئێوە مادەم خواستێکتان هەیە بۆ کاراکردنەوەی دامەزراوەکە و هەروەها سەرۆکایەتی هەرێم کەواتە پێویست ناکات لێرە تۆ بڵێی بە دەسەلاتەکانیەوە، دامەزراوەکە کارا دەبێتەوە بە پێی یاسای ژمارە (١)ی سالی (٢٠٠٥)، تۆ لەولاوە هاتووی دوو یاسای تریشت هەڵوەشاندۆتەوە کە یاسای ژمارە (٢)ی سالی (٢٠١٧) و یاسای ژمارە (١٠)ی سالی (٢٠١٨)، دووەم لە عینوانەکەتا هاتووە بۆ شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکە کەچی بە پێی ئەو پێشنیازە بێت ئێمە هەمواری یاسای ژمارە (١)ی سالی (٢٠٠٥) کە بۆ نموونە کۆمەڵێك دەسەلاتتان بۆ سەرۆکی هەرێم زیاد دەکەن لێرە نووسراوە لە ئاستی ناوخۆ

و دەرەوە نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان دەکات و بە ناویانەوە دەبێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەڵاتە فیدراڵیەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێم دەکات، بۆیە ئەبێت ئەوە ئەمرۆ بەس تەنها کاراکردنەوەی دامەزراوە وەکو ئەوانەی کە واژووتان کردووە دەیانەوێت بە تەعدیلێکی تر پێشنیازێکی هەموار دەسەڵاتەکان زیاد و کەم بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

(حسیبە) خان، فەرموو.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە رای بەڕێزان مامۆستا (مەلا وەیسی)، (جەلال پەرێشان)، کاك (بهمن)، دەکەم کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەڵاتەکانی دیار کردووە لە ماددەی (٣) کە هاتووە سەرۆك لە ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی هەرێمی کوردستان/عێراق دەکات بو ناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەڵاتە فیدراڵیەکان و دەسەڵاتەکانی هەرێمدا دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (کاوە)، فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە ماددەی (٣) هاتووە بەدەر لە حوکمی ماددەی (٢) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێی کوردستان/عێراق ژمارە (١) ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان/عێراق سەرۆکێك بۆهەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق هاتووە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان من تێبینیم لەسەر ئەوە هەیە کە دەڵێت بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق هاتووە چونکە ئەگەر ئێمە ملاحەزەی یاسای ژمارە (١)ی سەرۆکایەتی هەرێم کوردستان بکەین دەسەڵاتەکان بە جۆرێك دارێژراوە کە یاساکە سیستەمی هەڵبژاردنی سەرۆك سیستەمی سەرۆکایەتییە نەك پەرلەمانی، وە ئەگەر مولاحەزەی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم بکەین لە ماددەی (١٠) (١٨) دەسەڵات بۆ سەرۆکی هەرێمی کوردستان دیاری کراوە کە ئەمە پێچەوانەیە لەگەڵ ماددەی (٧٣)ی دەستووری عێراق کە دەسەڵات بۆ هەرێمی کوردستان دیاری کراوە وە بەو شێوەیە سەرۆك (خاطع) نابێت بۆ بڕیارەکانی پەرلەمانی کوردستان و پەرلەمان ناتوانێ لێپرسینەوە لە سەرۆکی هەرێم بکات، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەو بڕگەیە لابرێت بە پێی ئەو پێشنیازی یاسایەی کە ئەمرۆ دای ئەڕێزینەوە

دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم سنووردار بکرێت هاوشێوەی سیستەمی سیاسی پەرلەمانی هاوشێوەی دەسەلاتەکانی سەرۆکی کۆمار لە بەغدا وە سەرۆکی هەرێم بکەوێتە بەر لێپرسراوەی پەرلەمانی و پەرلەمان بتوانێ لێپێچینەوە لە سەرۆکی هەرێم بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری قسەکان پێشە خۆتان بکەن، تکایە قسەکانتان هەمووی دووبارەیە ناچار دەبین ئەگەر دووبارە بێت ئەوجارە قسەکانتان پێ ببڕین، کاك (سەروان)، فەرموو.

بەڕێزسروان محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو (سەروان) لەگەڵ هیچ دامەزراوەیەك نیم کە دەسەلاتی رەهای پێ نەدرێت، هەوڵی بێ هێز کردنمان دەدرێت، هەموومان کوردین و کوردبینی قسە بکەین، بۆیە لەگەڵ بێ هێزی دەسەلاتی سەرۆکایەتی هەرێم نیم، بەهێز بکرێت، کاراش بکرێت، سەر زار و بن زاری هەموشمان گوێبیست دەبین هەر دەستوورە و نەبوو دەستوور هۆکاری ئەو هەموو را و بۆچوونەیە ئەو هەموو نارازی بوونەیە لە یەکتری، ئێمەش ئەوەین کە دەستوور دەنووسینەوە با هەموومان هاوکار بین و هاورا بین بۆ ئەوەی دەستوورمان هەبێت، تا جارێکی تر لە خولی شەشەمی پەرلەمان لە شوێنی ئێمەدا دادەنیشن ئەو گفتوگۆیە و ئەوە نەکرێتن، دروست پشتگیری لە هەڤالانی لیژنەی یاسایی دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (سیروان)، فەرموو.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجی هەموو هاوکاران و پەرلەمانتارانی بەڕێز و جەنابیشتان رائەکێشم بۆ ئەوەی کە ئەم یاسایانەی کە لێرە دەری ئەکەین بۆ ئەو (٤) ساڵە نییە و لەبەر خاتری کەسێکی تایبەت نییە، بۆیە سەرنجتان رائەکێشم ئەو یاسایانەی کە ئێمە لێرە دەری ئەکەین بەرپرسیاریەتی ئەمانە بۆ نەوەکانی دوارۆژمانە لەبەر ئەوە تکا ئەکەم با بە شێوازێکی گشتگیری بکەین، هەر لێرەوە من لە سۆنگەی ئەو دەسەلاتانەی کە بۆ سەرۆکی هەرێم دیاری کراوە، پێم وایە ماددەی (٣) زۆر زیادە لەبەر ئەوەی لە ماددەی (٢) بە تەواوی باسی لێکراوە هەرچەندە من پێم وایە ئەو دەسەلاتانە زۆر زۆرن، بۆیە من پێم باشە و پێشنیاز دەکەم، کاندیدی سەرۆکی هەرێم نابێت ئەندامی هەمان حزب یان هەمان هاوپەیمانیەتی بێت کە رادەسپێرێت بۆ پێکهێنانی کابینەی حکومی یان حوکمەت، بە مەبەستی رێگریکردن لە جەم سەرگیری تاك رەوی دەسەلاتی دکتاتۆری، لێرەوە پشتگیری خۆم بۆ وتەکانی (د.کاظم)، (د.شێرکۆ)، کاك (دیاری) دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز(جوان) خان، فەرموو.

بەڕێز جوان یونس محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێم دەسەلاتەکانی تەشریفییە نەك فعلی، سەرۆکی هەرێم رەمزێکی سیاسییە نەك ئیداری، واتە سەرۆکی هەرێم بەرپرسیار نییە لە ئیدارەدانی حوکمەت و پێشکەش کردنی خزمەت گوزاری تا بەر پرسیار بێت و لێپرسینەوەی لێ بکرێت، لەبەر ئەوە منیش پشتگیری لە هەڤالانم دەکەم و پەرلەمانی کوردستان سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵبژێرێت و بەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستاندا هەیە بە پەسەند کردنی دەستوور، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (سۆران)، فەرموو.

بەڕێزسۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٢)ی راپۆرتی لیژنەی یاسایی هەمواری ماددەی (٢) یاسای سەرۆکایەتی هەرێم کراوە، بۆیە من پێشنیار ئەکەم ماددەی (٣)ی پرۆژەی لیژنەی یاسایی بەم جۆرەی لێبکرێت، (هەمواری ماددەی یەکەم و دووەم و سێیەمی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموار کراوی سەرۆکایەتی هەرێم دەکرێت) بەم جۆرە:

ماددەی (١)

بڕگەی یەکەم لادەبرێت ماددەی دووەم و سێیەم بەم جۆرەی لێدێت:

بڕگەی یەکەم: پەرلەمانی کوردستان/عێراق بە هەوڵدانێکی راستەوخۆ سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت کە لەسەر ئاستی ناوخۆ و ئاستی دەرەوەش نوێنەرایەتیان دەکات و بە ناوبانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاتە فیدراڵیەکان و دەسەلاتەکانی هەرێمدا دەکات.

بڕگەی دووەم: ماوەی سەرۆکایەتی هەرێم (٤٩) ساڵەو دەکرێت تەنها یەك جاری دیکە هەڵبژێردرێتەوە کە ئەمە ماددەی (٧٢)ی دەستووری عێراقیشە، ئەگەر بەم جۆرەی لێبکرێت ماددەی (٤) لە پرۆژەکەی راپۆرتی لیژنەی یاسایی بڕگەی (١) خاڵی (٥) لادەبرێت ماددەی (٥) بڕگەی (١) لە پرۆژەکە لە راپۆرتی لیژنە ئەو کاتە لادەبرێت چونکە لە وێ ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بۆ یەك خول دانەنراوە بەڵام نەوتراوە بۆ چەند جارە دەبێت بۆ یەك جار بێت یەك جاریش یارای دووبارە بوونەوەی هەبێت نەك تەحدید نەکرێت و بەردەوام بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەنها ئێمە دەرگای گفتوگۆمان لەسەر ماددەی (٣) کردۆتەوە جگە لەوەی کە دەگەڕێینەوە بۆ قانوونی سەرۆکایەتی هەرێم لەوێ ویلایەتی بەڕێز سەرۆکی هەرێم دیاری کراوە کە تەنها بۆ دوو ویلایەتە، بەڕێز (رۆژان) خان، فەرموو.

بەڕێز رۆژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دەکەم کو مادا (٣) ژ یاسا کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەروکی هەریم کوردستان/عێراق شیوازی هەڵبژاردنی سەرۆکە هەرێم تا پەسەند کرنی دەستوور وەك خۆی بمینێتەوە، پشتگیرە قسەکانی هەڤالێت خۆ دکەم کاك (بهمن)، کاك (رزگار)، کاك (حیکمەت)، (جوان)خان، (حسیبە) خان، کو پەرلەمانی کوردستان/عێراق سەرۆکیت بۆ هەرێم هەڵبژێرێت ئەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە سەرۆکی هەرێمی کوردستان/عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان/ عێراق کە تێدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم دەسەلاتەکانی دیار دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (سەرچنار) خان، فەرموو.

بەڕێزسەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سێ خاڵم لەسەر ئەو ماددەیە هەیە، خاڵی یەکەم: بەپێی ئەو ماددەیە، ماددەی (٣) کارا کردنەوەی دامەزراوە سەرۆکایەتی هەرێم تا پەسەند کردنی دەستوور کاتییە واتە میکانیزمی هەڵبژاردنی سەرۆك دەسەلاتەکانی لە دەستوور یەکلا دەبێتەوە، ئەوەش دیارە کە دەستوور بۆ هەرێم دەنووسرێتەوە، خاڵی دووەم: بەپێی ئەو ماددەیە گۆرانکاری لە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك کراوە لە هەڵبژاردنی راستەوخۆ بۆ ناراستەوخۆ واتە لە گەلەوە بۆ پەرلەمان و ناکرێت بە هەمان دەسەلاتەوە کە لە ماددەی (١٠)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) کە سەرۆك (١٨) دەسەلاتی بۆ دانراوە پەرلەمان سەرۆك هەڵبژێرێتەوە بە هەمان دەسەلات واتە سیستەمەکە ناکرێت سەرۆك لە پەرلەمانەوە هەڵبژێرێتەوە و بەو دەسەلاتانەی کە ماددەی (١٠)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)، بەڵکو دەبێت دەسەلاتەکانی لەگەل سیستەمی پەرلەمانیدا یەك بگرێتەوە، خاڵی سێیەم: لەبەر ئەوەی پەرلەمان سەرۆك هەڵدەبژێرێت دەبێت سەرۆك بە دەقێکی یاسایی (خاطع) بێت بۆ پەرلەمان و پەرلەمان بتوانێ لێپرسینەوەی لەگەڵ بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (ئومێد)، فەرموو.

بەڕێز ئومید عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەر لە گفتوگۆکە لەسەر ماددەی (٣) وەك خاڵێکی نیزامی ئەو بەڕێزەی کاك (سیروان) باسی لەوە کرد سەرنجی ئەندامانی پەرلەمان رادەکێشم حەقی چەند ئەندامێکی پەرلەمان نییە ئەندامانی تری پەرلەمان لە سیلسیلەی ئیجرائاتدا سەرنج راکێشان ئیجرائاتە بۆیە داوا دەکەم لە پرۆتۆکۆل بستڕێتەوە دەکرێت بێ ئاگاداری بە ئەندامان پەرلەمان دەدەم یان ڕوون کردنەوە بەڵام سەرنج راکێشان بە پێی ماددەی (٥٥) بڕگەی دووەم داوا دەکەم ئەو قسەیە لە پرۆتۆکۆل بستڕێتەوە، لە (٢٠٠٥) لە یاسای سەرۆکایەتی

لە (٢٠٠٩) ئەو گفتوگۆ و جەدەلەی کە لە نێوان هێز و لایەنە سیاسیەکان بووە لە چەند ساڵی رابردوو تا دوا جار بە هۆکاری ئەوەی کە بە پێی دوو یاسا دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم لە کارەکانی راگیرا و دەسەلاتەکانی بەرێز سەرۆکی هەرێمی کوردستان دابەشی سەر دامەزراوە دەستووریەکان کرا، ئێمە لە گفتوگۆی ناونیشانەکە رێك کەوتین وە کۆتایی بە گفتوگۆش هات لەسەر ئەو بابەتە زۆر روونە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کە کارا دەکرێتەوە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم هەمورا دەکرێتەوە، قسە کردن لەسەر دەسەلاتەکانی وە هەموو بابەتەکانی دیکەدا لە ناونیشانی بابەتەکە روونە کە ئێمە ئێستا گفتوگۆی لەسەر ئەوە دەکەین بۆیە سیستەمی سیاسی لە هەرێمی کوردستان سیستەمی پەرلەمانیە و لە دوو رەشنووسی دەستووری هەرێمی کوردستان ئەوەی کە رێکارە پەرلەمانیەکانی ئەویدیکەش کە لە ناوەراستی ئامادەکاریەکاندا بوین لە لیژنەی دەستووری زۆر بە روونی باس لەوە دەکات کە سیستەمی سیاسی لە هەرێمی کوردستان سیستەمی پەرلەمانیە شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم سیستەم دیاری ناکات، بۆیە ئەوەش مافێکی دەستووری خەڵکی کوردستانە، دەکرێت ئەو پەرۆشییە بە جۆرە بیتن بۆ بوون بە خاوەنی دەستوور پەلە بکەین ئێمە کە فراکسیۆنەکان دەستبە کار بین هێز و لایەنە سیاسیەکان هاوکار بین ببینە خاوەنی دەستوور کە مافێکی خەڵکی کوردستانە دەستووری هەبێت، و هەروەها لە بابەتی ئەو گفتوگۆیانەی کە لە چەند ساڵی رابردوو ئێمە گەیشتووینە ئەو قۆناغە ئەوەی ئێستا جۆرێکە لەو تەوافوقات و سازان و گەیشتنە هاوبەشەی کە بەو جۆرە هەم دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کارا دەکرێتەوە بۆیە من پشتگیری لە ماددەی (٣) دەکەم لە هەموو ئەو بەرێزانە دەکەم کە پشتوانی بۆ ئەو ماددەیان دەربڕی، زۆر سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

(مژدە)خان، فەرموو.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٣) دا ئاماژە بەوە کراوە پەرلەمانی کوردستان/عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت بەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق هەیە تا پەسەند کردنی دەستووری کوردستان/عێراق من پێم وایە مێژووی دەستوور بە هیچ شێوەیەك دیاری نەکراوە وە هیچ زەمانێك نییە کە دەستووری هەرێمی کوردستان دەنووسرێتەوە یاخود پەسەند دەکرێت پێی وایە موبەریرێکی زۆر زەعیفە و ماددەی قانوونی نا بێت بە شتێکەوە ببەسترێتەوە کە هیچ وجودێکی نییە، سوپاس.

بەرێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (بهجت)، فەرموو.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز داخازت کەم مادێ (٣) پێشنیارا یاسایێ کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/عێراق وەکو خۆ بێتە جێبەجێ کرن وە پشتگیری کاك (ئومێد) دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو (هلز)، فەرموو.

بەڕێزهلز احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان رەئی مە دگەل ئاخافتنێت بەڕێز (سەرچنار) ل بەر هەندێ هەمان رەئی من هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (سوسن) خان، فەرموو.

بەڕێزسوسن محمد میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری تەواوی خۆم لە ماددەی (٣) دەردەبڕم بەدەر لە حوکمی ماددەی (٢٩) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ئەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستاندایە، پشتیوانی خۆمان رادەگەیەنین و هەروەها پشتوانی لە بەڕێز مەلا (وەیسی)، کاك (رزگار)، کاك (بهمن)، کاك (جەلال) دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (عبدالستار)، فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجید عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا ئەو رستەیەی کە دەڵێت پەسەند کردنی دەستووری هەرێم من پێم وایە ئەوە پێویست ناکات، چونکە لە رووی پلە بەندییەوە دەستوور لە سەرووی یاساکانی نیشتمانییەوەیە، و هەرکاتێکیش ببین بە خاوەنی دەستوور ئەو کاتەی دەبێت هەموو یاسایەك کە ئێمە هەمانە لەگەڵ دەستوور بگونجێت، بۆیە من پێم وایە ئەو دەقە پێویست نەکات لەگەڵ هەندێ شتی دیکەش کە باسیان کرد من پشتگیریان دەکەم، ئێمە مادەم سیستەمەکەمان پەرلەمانییە و سەرۆکیش لە پەرلەمان هەڵدەبژێردرێت من پێم وایە ئەو دەسەلاتانەی کە باس کراوە ئاماژەی پێکراوە بەم شێوانە هەندێکیان هەموار بکرێتەوە، بڕگەی هەشتەم بەم شێوەیەی لێبکرێت، (جاردانی باری نائاسایی بە راوێژ و رێکەوتن لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران و بەپێی یاسایە).

بەڕێز د.ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (عبدالستار) ئێمە تەنها لەسەر ماددەی (٣) دەدوێن لەسەر دەسەلاتەکان نادوێن، ئەو دەسەلاتانە بەڵێ داومانە بە دەستوور لێرە جێگای موناقەشە نییە، لێرە هەمواری یاساکە ناکەینەوە یاساکە وازحە ناوی

كاراكردنەوەيە وە شێوازی گۆڕینی هەڵبژاردنی سەرۆكە لە ناو خەڵكەوە بۆ پەرلەمان، تەنها لەسەر ماددەی (٣)، فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجيد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی هەبوو لەگەڵ كۆمەلێك هەموار لەسەر دەسەلاتەكانی، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك (جيهاد)، فەرموو.

بەڕێزجهاد حسن ابراهيم :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز نابينم چ جياوزيەكا مەزن تێدا هەبيتن كو بەری نوكە كو هەرێمێ لە ناو خەڵك هاتە هەلبژاردن كو ئەورۆكە لە ناو پەرلەمانێ بێتە هەلبژاردن ژ بۆ هەندێ، چونكە ئەڤرۆكە (٦٨) پەرلەمانتارا دنگێ خۆ دای ڤی پێشنیاز ئەم چ دەنگێت خەلكی هاتینە ڤێرێ كەواتە كوردستانێ ئەڤ چەند دەنگی خۆیدا دەنگێت خەلكینە، نوقتا دوێ بەحس بكەم گەلەك بەحسێت ڤان ئەرك و دەسەلاتە كر خو دەسەلاّت ئەو بەرێزبێت سەرۆكێت هەرێمێ دێت بەرژەوەندی یا خەلكیدا بەكار بینیت ئەڤرۆكە، ژوان ولاّتێ پێشكەڤتی ژ ئەو ئەڤیت سەرۆكێن ئەچیت دەسەلاّتێ لە ولاتێن پێشكەڤتی ژ كوبێژت حەتا ماددێ یەعنی دەمەكی مەتاتی ڤێ چەند لایەنێت دایە دەستووری جەنابێت هەوە قانوونینە چێتر دزانن مە دلێت خۆ حەتا شەشە حەفت مانگی دی دەستوورەكی ژ بۆ كوردستانی دامێن، پشتگیری ئەڤێ مادێ (٣) دكەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فەرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك (على حمه صالح)، فەرموو.

بەڕێز على حمه صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە بارەی ئەو ماددە ئێمە كە پشتوانیمانكردووەئیمزامان لەسەر كردووە بەرهەمێكی تەواو تەوافقییە من حەز دەكەم تەوزیح لەسەر شتێك بدەم رەنگە لەسەر پیشنیازی ئێمە جێگیر كرابێت ئەویش تا نووسینەوەی دەستوورە فكرەكە ئەمە چییە، ئێمە تەمەننا ئەكەین لە زووترین كاتدا دەستوور بنووسینەوە، بەلاّم ئەگەر دەستوورمان نەنووسیەوە لەبەر هەر هۆكارێك بێت ئەم پرۆسەیە بەردەوام دەبێت هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم لە پەرلەمان تەمەننا ئەكەین (٢) ساڵی تر بێت (٤) تر بێت تا زوو دەستوور بنووسینەوە باشە وەدیسانەوە داوا لە جەنابتان دەكەین وەك ئەركی خۆتان و بە هاوكاری فراكسیۆنەكان ئەم هەماهەنگییە دروست بكەن بۆ ئەوەی لیژنەكە فەعال بێتەوە و ئەو ئالوگۆرانەش تیا بكرێت، دووەم هەڵبژاردن لە پەرلەمان دیسان تەئكید دەكەمەوە تا نووسینەوەی دەستوور ئەمە بابەتێكە واتا تا ئەو كاتەی دەستوور دەنووسینەوە سەرۆكی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵدەبژێرێت لەگەڵ دەستوور

تەوافوق دەکەین و بێگوومان دەستووریش دەبێت بە تەوافووقی لایەنەکان بنووسرێتەوە، لە بارەی چەند خاڵێکی تر دیسان تەئکید دەکەینەوە رەنگە ئەوە خواستی پەرلەمانی کە هەمان بووە تیا جێگیر نەبووبێت وەك چۆن خولی پێشووش لە ئاخر گفتووگۆی چوار لایەنەکە لەگەڵ پارتی دیموکراتا جوان کرا بە شێوەیەك لە شێوەکان هەموومان رازی بووین سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێت ئەو دەسەلاتانەی لا بێت، ئێستا پرسیارەکە ئەمەیە هەندێ برادەر تەفسیرێکیان کردووە سەرۆکی هەرێم ئەتوانێ لە پەرلەمان هەڵبژێردرێتەوە کێ ئەتوانێ کێ هەڵوەشێنێتەوە دیارە کە سەرۆکی هەرێم دەسەلاتێکی رەمزی کاشفە، ئەوە یەکەم: بۆ نموونە زائد یەکی پەرلەمانتاران ئیستقالە ئەکەن کەواتە پەرلەمان خۆی هەڵوەشاوەتەوە سەرۆکی هەرێم ئیعلانی هەڵوەشانەوەی ئەکا نەك ئەوەی بڵێت پەرلەمانم هەڵوەشاندەوە، یان دوای (٤٥) رۆژ لە بانگ کردنی ئەندامانی پەرلەمان، پەرلەمانتاران نایێن بۆ کاری پەرلەمانی سوێندی یاسایی ناخۆن ئەوە پەرلەمان خۆی خۆی هەڵنەوەشاندۆتەوە و سەرۆکی هەرێم ئیعلانی دەکات دەتوانین وا بڵێین دەسەلاتێکە رەمزی کاشفە، بەاڵم پەرلەمانتاران تەبعەن سەرۆك وەزیرانیش بە دوو لەسەر سێ متمانەی لێ وەردەگیرێت رەنگە لە پەیرەوی ناوخۆیا زۆر موناقەشەمان کرد بیانووەکە ئەوە بوو یان هۆکارەکە ئەوە بوو لە پێناو ئیستقڕاریە ئەوە یەك، من پێم وایە ئەکرێت زۆرێکی تریشمان سەرنجمان هەبووبێت تا ئێرە بە نەتیجە گەیشتووین ئەوەی نەگەیشتووە بە نەتیجە دەستوو برد بکرێت و بە عەصابێکی سارد بە بیرکردنەوەیەکە نیشتمانیانە بۆ ئەوەی دەستوور بنووسینەوە و کۆی سەرنجەکانی خۆمان لە دەستوورەکە جێگیر کەین، بۆیە ئێمە پێمان وایە ئەم ماددە گرینگە وەك خۆی بمێنێتەوە بە دوو جێگرەکەشەوە کە نەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.فاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز شوان فەرموو.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری هەڤاڵ عەلی حەمە صالح دەکەم، پشتگیری هەڤاڵنم دەکەم لە لیژنەی یاسایی، کە ماددەی سێ بەو دەقەی کە هاتووە جێگیر بکرێت لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز د.فاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، نوقتەی نیزامی هەیە.

بەڕێز کاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٥٤) لە بڕگەی چوارەم لە خاڵی دووەم نابێت هیچ ئەندامێك وەلاّمی ئەندامێکی تر بداتەوە، ئەمەی بەڕێز کاك عەلی حەمە صالح باسی کرد لەگەڵ ئەوە نین دوو جێگر هەبێت، کە لەلای سەرۆکی

فراکسیۆنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان خاتوو بێگەردەوە پێشنیاز کراوە، تکایە ئەمە لە پرۆتۆکۆل بسرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تکایە وەلاّمدانەوە نەبوو، دکتۆر هەورامان فەرموو.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لەراستیدا تاوەکو ئەوەی کە پەرلەمانی کوردستانی عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت من لەگەڵیدام، چونکە خواستی خۆمان بوو لە خولی چوارەمی پەرلەمانی کوردستان، ئەوە بوو ئەو کێشەو ئاڵۆزییەشی لەسەر دروست بوو لە هەرێمی کوردستان، کە مەعلومی هەموو لایەکە، ئێستاکە ئەم خواستە تەحقیق بووە، تەحقیق بوونی ئەو خواستەی ئێمە تەنها بۆ ئەوە نەبووە کە بەڕێز سەرۆکی هەرێمی کوردستان بەس تەنها میکانیزمی هەڵبژاردنەکەی بگۆردرێت لەنێو خەڵکەوە بۆ ناو هۆڵی پەرلەمان، بەڵکو روحەکەی ئەوە بوو کە ئەم سەرۆکە بەرپرس بێت لەبەردەمی پەرلەمان، من پێموایە بە پێچەوانەوە ئێمە ئەگەر سەرۆکێکی هەرێممان هەبێت، ئەم سەرۆکەمان بەرپرس بێت لە بەردەمی پەرلەمانەکەی خۆیدا، هیچ نیشانەی زوعف نییە، هیچ نیشانەی نوقصانی نییە، بەڵکو بە پێچەوانەوە هێمای قوەتی خۆیەتی، چونکە ئەم پەرلەمانە ئەو کاتە دەبێتە سەندیك بۆ ئەو، مولاحەزاتی باشی پێداو موتابەعەی دەکات و رەخنەو پێشنیازی بنیاتنەری بۆ دەنێرێت، نەك هەد دانی بۆ بنێریت، کەواتە با ئێمە بەراستی یەعنی وەکو بلێی هەمیشە کار دەکات مولاحەزەکان دەوترێت بە چاوێکی خراپ سەیری مولاحەزەو تێبینەکان ناکرێت و تەئویلی خراپی بۆ نەکرێت، هیچ نیشانەی نوقصانی نییە کە سەرۆکی هەرێم بێتە پەرلەمان، مادام لێرە هەڵدەبژێرێت بەرپرسیش بێت، هەروەها ئێمە کە دەڵێین سەرۆکی هەرێممان دەوێت کە دەسەلاّتی هەبێت و بەهێز بێت، ئەم هەرێمە تەنها بە ئەوەندە بەهێز نابێت کە سەرۆکی هەرێمەکەی بەهێز بێت، بەڵکو بەوەش بەهێز دەبێت کە دادگاکەشی بەهێز بێت، کە سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانەکەشی بەهێز بێت، کە سەرۆکی دادوەریەکەشی بەهێز بێت، واتا هەر سێ سەرۆکایەتیەکە ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمان و دادوەری هەرسێکیان ئەگەر بەهێز بن، ئینجا ئەم هەرێمەو سەرۆکی هەرێم بەهێز دەبێت، کەواتە با هێز نەدەینە جەمسەرێك لەسەر حیسابی هێزەکانی تر، یاسای دابەش کردنی دەسەلاّتەکانی سەرۆکی هەرێم، کاتێك ئێمە لە خولی چوارەمدا یاسای دابەش کردنی دەسەلاّتەکانی سەرۆکی هەرێممان دەرکرد، منیش و جەنابیشت ئەندام بووین لەو خولە، بەراستی شتێکی خراپمان نەکرد، هەتاکو ئێستا بێین هەڵیبوەشێنینەوە، شتێکی باشمان کرد کە ئەم دەسەلاّتانەمان دابەش کرد، بۆ ئەوەی هەر سێ دەسەلاّتەکە هێز و قوەتیان هەبێت.

خاڵێکی تر، بەراستی لێرە جەنابت ئاماژەت بەوە دا.....

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

گفتوگۆ تەنها لەسەر ماددەی سێیەمە.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددەیە لام نەداوە، لێرە ئاماژە بەوە کراوە کە باسی دەستوور دەکرێت لەگەڵیشدا لە کۆتایی ماددەکە دەڵێت سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوڵاتیانی کوردستان – عێراق دەکات و .....هتد، ئەمە بەراستی زیادەیە، مادام باسی ئەوە کراوە بەو ئەرك و دەسەڵاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق دەمێنێتەوە، ئیتر پێویست ناکات لێرەش کۆمەڵێك دەسەلاتی تریشی بۆ زیاد بکرێتەوە، چونکە بۆی زیاد کراوە...

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زیاد نەکراوە لە خودی یاساکەدا هەیە.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

ئەگەر هەیە با نەنووسرێتەوە، پێویست ناکات.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر مولاحەزە بکەی لە بیدایەت نووسراوە بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی دوو، تکایە وردبینی یاسایی بن.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەمەوێت پرسیارێك بکەم، جەنابت وەکو سەرۆکی پەرلەمان و بەڕێزان لیژنەی یاسایی وەلاڤێکی زۆر وازیحمان بدەنەوە، چونکە ئەمە ئیشکال هەڵدەگرێت، ئەگەر جەنابت فەرمووت بەرپرسە لەبەردەمی پەرلەماندا، لەبەر ئەوە باسی متمانە لێ سەندنەوە کراوە، ئێمە دەمانەوێت ئەگەر ئێوەش لەگەڵ ئەم مەبەستەن کە بەرپرس بێت لەبەردەمی پەرلەمان، با بە نیو رستەش بێت ئاماژەی پێ بکرێت لەم یاسایە، بۆ ئەوەی بەراستی ئێمەش زەمیری خۆمان مورتاح بکەین، چونکە ئێمە نوێنەری خەڵکی کوردستانین، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز ڕێڤنگ فەرموو.

بەڕێز ڕێڤنگ محمد محمدعلی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای مەزن.

ئەژی ل گەل ڤی ماددە سێمە ژی راپۆرتا لیژنا یاسایی کو بێتە جێ بەجێ کرن، گەلەك پەرلەمانتارێ مە بەحسێ دەستوور دکەن، دیارە ترسەکا ئەوان هەیە، ئەگەر دەستوور بۆ کوردستان نەیتە دانانێ نەبتنێ یاسای سەرۆکایەتیا هەرێمێ، بەلکو زۆر دەسەلاتداریا مە کوردستانێدا سەقەتیان تێدا هەی، ژ بەر هەندێ پشتگیریا ڤێ ماددە دکەین و هەمی ژی پشتگیر بن بۆ لە زیل دانان دەستوور دکەین، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز خاتوو ئاشنا فەرموو.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە کاك عەلی ئەو قسانەی کرد کە من مەبەستم بوو، من تەنها پشتگیری دەکەم، منیش لەگەڵ مانەوەی ئەو ماددەیەم وەکو خۆی سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز کاك عەلی حەمە صالح دەکەم سەبارەت بەوەی کە ئەم ماددەیە لەناو ئەم پێشنیازی یاسایە هەنگاوێکی گەورەو گرنگە بەرەو سیستەمی پەرلەمانی بڕۆین، دیارە سیستەمەکە ناکاتە سیستەمێکی پەرلەمانی، بەڵام هەنگاوێکی گەورە بەرەو پێش چووین، خاڵی دووەم پێشنیاز دەکەم کە بڕگەی یەکەم لە ماددەی پێنجەمی ئەم یاسایە لابېرێت و لێرە بڕگەی دووەم بۆ ماددەی سێیەم زیاد بکرێت کە ماوەی خولی سەرۆکی هەرێم کە لە پەرلەمانەوە هەڵدەبژێردرێت بۆ چوار ساڵە، تەنها یەکجاریش دەتوانرێت هەڵبژێردرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من چەند تێبینیەکی یاساییم هەیە، بەڕێزتان دەزانن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان کە دووبارەکردنەوە لە ناو تەشریعاتدا و لە قوانینداو بەدەرە لە هونەری یاسادانان و لە دارشتنی یاسایی، لە ماددەی سێیەمی یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لە ماددە سێدا هاتووە کارکردن بە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو رادەگیرێت تاوەکو کۆتایی، مادام ئێمە لە ماددەی دووەمدا هاتووین ئەم یاسایە هەڵدەپەسێرین کەواتە ناوەڕۆکی یاسای ژمارە یەك جگەلەو هەموارکردنەوانەی کە ئەمڕۆ لەم یاسایە دەکرێت ناوەڕۆکەکەی تەفعیل دەبێتەوە بە

تەواوی، لەبەر ئەوە پێشنیار دەکەم کە بەم شێوەیە ماددەی دوو دابڕێژرێتەوە، بەدەر لە حوکمی ماددەی یەکەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراو پەرلەمانی کوردستان - عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرێت، لەوێدا کە دەڵێ ئەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق هەیە تا پەسەندکردنی دەستووری کوردستان - عێراق کە تێیدا تاوەکو کۆتایی هەڵبگیرێت، تەنها ئەو بەشەی دووبارە بکرێتەوە کە دەڵێ سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ، چونکە ئەوە بەشێکە لە ماددەی (٢) کە ئێمە سیاغەی ماددەی دووەمان کردۆتەوە، قسەیەکی تر دەکەم سەبارەت بە تەواوەتی یاسایی دەکەم سەبارەت بە مەسەلەی بەرپرسیاریەتی سەرۆك لەبەردەمی پەرلەمان، بەڕێزتان دەزانن ئەگەر دەسەلاتی تەنفیزی دووانەبوو، واتە سەرۆك هەبوو و سەرۆکی کابینەش هەبوو، بەڕێز سەرۆکی هەرێم بێت، سەرۆکی کۆمار بێت، هەر ناوێکی لێ بنێی تەنها بەرپرسیاریەتی جینائی دەبێت، بەرپرسیاریەتی سیاسی نابێت، بەرپرسیاریەتی هەڵسوکەوتی یان بابڵێین کردەی تەنفیزی دەکەوێتە ئەستۆی دەسەلاتی جێ بەجێ کردن بەشەکەی کە ناوی کابینەی حکومیە، لەبەر ئەوە ئێمە با لێرە قسەیەك بکەین کە خۆمان بڕوامان پێی نیە، ئومێدێك بە شتێك هەڵواسین کە لە ئەسڵدا لە فقهی قانونیدا وجودی نیە، ئەوەی کە لە ماددەی (١٦)ی یاساکەدا هاتووە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) لە راستیدا ئەوە پێی ناوترێت بەرپرسیاریەتی لەبەردەمی پەرلەماندا، ئەوە دوو حاڵەتی زاتیە، پەیوەندی بە کەسی سەرۆکی هەریمەوە هەیە لەو دوو حاڵەتەدا تەنها پەرلەمان دەتوانێ بە (٤/٣) ئەم دەسەلاتەی لێ وەرگیرێتەوە یان پۆستەکەی لێ وەرگیرێتەوە، دوو حاڵەتەکە مەوزوعی نین، واتە لەبەر کردە سیاسیەکانی نین، لەبەر کردە تەنفیزیەکانی نین، بەڵکو لەبەر ئەوەیە خۆی داوا دەکات، یان ئەوەیە توانای مومارەسەکردنی دەسەلاتەکانی خۆی نامێنێت، دەمەوێت بەڕێزتان و رای گشتیش بەرچاویان روون بێت کە بەهاترینیان بە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە ناو پەرلەمانی کوردستان بەرپرس نابێت لەبەردەم پەرلەمانی کوردستاندا سەبارەت بەو کردە سیاسیانەی کە بە گوێرەی ئەو دەسەلاتانەی لە قانونی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) دا هاتووە ئەنجامی دەدات، هەر شتێکی تر بەدەرلەمە بگوترێت ئەوە لە دەرەوەی مەنتقی قانونیە، لە دەرەوەی ئەوەیە کە لە ناو سیستەمی پەرلەمانیدا هەیە، هەروەها پشتگیری پێشنیارەکەی بەڕێز بێگەرد خان دەکەم بەوەی کە جێگرەکان بکرێن بە دوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە ڕێز خاتوو رۆژان فەرموو.

بەڕێز رۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

قسەکانی من و پێشنیارەکانی من لەلایەن خاتوو بێگەرد و د.رێواز خرایە روو، پشتیوانی پێشنیارەکانی ئەوان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك زکری فەرموو.

بەڕێز زکری احمد اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیریا پێشنیارا بەڕێز خاتوو بێگەرد دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك هاوڕێ فەرموو.

بەڕێز هاوڕێ بناء محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری و پالپشتی پێشنیارەکەی خاتوو بێگەرد دەکەم، لەگەڵ ئەوەدا پێشنیار دەکەم ئەوەی کە باس لە نووسینەوەی دەستوور دەکات سەقفێکی زەمەنی بۆ دیاری بکرێت بەو شێوازە بە کراوەیی نەبێتەوە و کاتەکەی دیاری نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو سلما فەرموو.

بەڕێز سلمی فاتح توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتیوانی لە قسەکانی خاتوو بێگەرد دەکەم کە ماددەی (٣) بکرێتە دوو بڕگە وەکو ئەوەی بەڕێزیان ئاماژەیان پێکرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك لقمان فەرموو.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە پێی حوکمەکانی ئەم ماددەیە پەرلەمانی کوردستان سەرۆکێك بۆ هەرێمی کوردستان هەڵدەبژێرێت، هەروەکو لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەموارکراودا هاتووە لە هۆیەکانی دەرچوونی یاساکەدا هاتووە سەرۆك یەکێتی گەڵ و ولاّت بەرجەستە دەکات، کەواتە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم یاسایەکی گرنگی نیشتیمانیە، تەواو رەهەندێکی نیشتیمانی هەیە و پێویستی بە سازانی لایەنە سیاسیەکانی هەرێمی کوردستانە کە بۆ ئەوەی سەرۆك سەرۆکێکی بەهێز بێت و تەعبیر لە تەواوی خەڵکی کوردستان بکات، بۆیە پێشنیار دەکەم هەروەك ئاماژە بەوەکرا سیستەمی حوکمڕانی لە هەرێمی کوردستان پەرلەمانیە، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەم یاسایە بە شێوازێك هەمواربکرێتەوە کە لەگەڵ سیستەمێکی پەرلەمانی بگونجێت بۆ ئەوەی لە داهاتوودا لە دەستووری هەرێم جێگیر بکرێت، هەروەها پێشنیار دەکەم لە ماددەیەك بۆ ئەم پێشنیارە یاسایە زیادبکرێت بەوەی بە ماددەی چوارەم دەستووری هەرێمی کوردستان لە نیوەی یەکەمی

خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ئامادەبکرێت بۆ راپرسی و شێواز و دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم لەو دەستوورەدا بە ئاڕاستەی سیستەمی پەرلەمانی دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سیپان فەرموو.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوتنا من دەربارێ ماددەیا (٣) پێشنیارا یاسایا کاراکرنا دامەزراوەیا سەرۆکایەتا هەرێما کوردستانێ-عێراق هەموارێ شێوازا هەلبژاردنا سەرۆکی تاوەکو پەسەندکرنا دەستووری ژ لایێ کاك دیار هاتنە گوتن، ئەز پشتگیریا گوتنێت وی دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو شادی فەرموو.

بەڕێز شادی نوزاد وهاب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پێموایە هاوڕێکانم زۆرێك لەو خالانەی تریان وەکو ماددەی پێشوو باسکرد، هەموو ئەو دەسەلاتانەی کە لە سەرۆکی هەرێم دەیبێت، پێموایە پێویستە هەموارێ ئەم یاسایە هاوپێچی ئەم پێشنیاری یاسایە بکرێت، چونکە ناکرێت ئێمە پێمانوابێت سیستەمێکی پەرلەمانیمان هەیە، بەلاّم سەرۆکی هەرێم ئەم هەموو دەسەلاتەی هەبێت کە لە یاساکەدا هەیەتی، بۆیە پشتگیری هەموو ئەو هاوکارانەم دەکەم کە پێشنیاری ئەوەیان کردووە هەموارێ ئەو یاسایە بکرێتەوە و بتوانرێت دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەرێم بە تەواوەتی بکرێتە سیستەمی پەرلەمانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك دابان فەرموو.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتیوانی لە قسەی تەواوی ئەو پەرلەمانتارە بەڕێزانە دەکەم کە خەمی زوو نووسینەوەی دەستووریانە، لەم ماددەیە ئاماژە بەوەکراوە دیسانەوە پرسی نووسینەوەی دەستوور ئاماژە پێکراوە، لەم ماددەیە من پێشنیار دەکەم کە دوو فەقەرەی بۆ زیاد بکرێت ئەگەر ئیمکانی هەبێت ئەویش ئەوەیە کە سەرۆکی هەرێم کە تەنها یەك جێگری هەبێت لەلایەن پەرلەمانی کوردستانی عێراقەوە هەلبژێرێت بۆ ماوەی چوار ساڵ، لە رۆژی سوێند خواردنیەوە دەشێت تەنها بۆ یەکجاری تر هەلبژێردرێتەوە، دووەم سەرۆکی هەرێم بەردەوام دەبێت لە کارەکانی تاوەکو هەلبژاردنی خولی نوێی پەرلەمان و هەلبژاردنی سەرۆکێکی نوێ بۆ هەرێم لە ماوەی (٣٠) رۆژ لەکەم دانیشتنیەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی وەلاّم و رووونکردنەوەتان هەیە بفەرموون، سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

داخازێ ژ تەدکەم ئەگەر مەجالی بدەن ژبەر کو دوو تا سێ پرسیار هاتنە ئاڕاستەکرن بە سیفەتێ لیژنەیا یاسایی، سەبارەت بە دانیشتنا ئەڤڕۆ پێشنیازا نوکە لەبەر دەستێ مەدایە بەراستی بەحس ل سالاّحیاتا سەرۆکی هەرێمێ ناکەت کو ئەڤ سالاّحیاتا دێن دڤێ پێشنیازی بۆ سەرۆکێ هەرێمێ هاتبنە زێدە کرن، پەرلەمانتارەکی ئیشارەت پێدا کو سەرۆکی هەرێمێ نوێنەرایەتیا خەلکی کوردستانێ دکەت ل سەر ئاستێ نافخۆ و ل سەر ئاستێ دەرڤە، ئەڤە ل یاسایێ ژمارە (١)ی سالاّ (٢٠٠٥) دا هەیە، نەك ئەوە کو ل راپۆرتا لێژنەیا یاساییدا مە ئەڤە ئیزافەکریە یان سەلاّحیاتا بۆ سەرۆکێ هەرێمێ زێدە بوویە، سەبارەت بە سەلاّحیاتا سەرۆکێ هەرێمێ بە شێوەیەکی گشتی تەبعەن ئەگەر سەرۆکێ هەرێمێ ئەو دەسەلاّتێت کو نوکە هەین بە یاساییّت بەرکاریێت هەرێما کوردستانێنە، پتر زان سەلاّحیاتا پرۆتۆکۆلینە، سەلاّحیاتا گەلّەك مەزنن، وەختێ پەرلەمان سەلاّحیات گەلەکێت مەزن بەهێز نەدەت سەرۆکێ هەرێمێ پەرلەمان هەند یا مەعقول ژی نینە هەر چاڤ ل موحەسەبەیا وی سەرۆکی بیت ژبەر کو سەلاّحیاتەکا پرۆتۆکۆلینە، نە تشتەکێ بەهێزە، پەرلەمانتارەکی بەڕێز ئیشارەت بە هەندێ دا کو ل عێراقێ بە شێوەیەکە و ل ڤێرێ بە شێوەیەکێ دیە، دەستووری عێراقێ ماددەیەکێ وازح ئیشارەت پێدایە کو هەرێما کوردستانێ دشێت تەشریع بکەت، دشێت دەستووری بۆ خۆ دابنێت، دشێت نیزامێ خۆ دیار بکەت (ماعدا) خیلافی ئەوی ماددێ دەستووریّ عێراقێ نەبت ئەڤ سەلاّحیاتێت وی بۆ حکومەتا ئیتیحادی هاتینە دیارکرن، پرسیارەکا دی هاتیە ئاڕاستەکرن بۆ لیژنەیا یاسایی، راستی خۆ دگەل وێ شێوازێ ئاخافتنێ نیمە، بەلێ ئەگەر مە روئیا راستی بڤێت ئەگەر مە ڤێرێ کە خەما مە خەلك بت ئەز ئەوە جواب دەمەوە کو سەرۆکا لیژنەیا یاسایی، ئەگەر خەما خەلّکی بت چ ل وێ باشتر نینە سەرۆك ل لای خەلّکی ڤە بت و خەلّك موحەسەبەیا سەرۆکی بکەت، نە ئەڤڕۆ ل ڤێرێ موزایەدە بێنە کرن، بۆ هەندێ کو بە نافێ خەلّکی و نوێنەرایەتیا خەلّکی بێتە کرن، نەخێر، چش وێ باشتر نینە خەلّك سەرۆکی هەلّبژێریت و خەلّك موحاسەبەیا وی سەرۆکی بکەت، دیموکراسی تەرە ژی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من هەر خۆ ناوی خۆشم نووسی بوو، بمبوورن، تێبینیەکم هەبوو لەسەر ئەم خاڵە، هەر لە لێژنەی یاساییش گفتوگۆمان کرد، بەڵام هەر ئەوها هات بۆ پەرلەمان، من لەگەڵ ئەوەدام ماددەی (٣) یەعنی لەگەڵ ئەم هەموو بیروبۆچوونانە و کە بیروبۆچوونی خۆشمە کە هەم لە ناونیشانی یاساکەمان و هەم ماددەی (١، ٢) خۆی بەراستی یەعنی ئەم تەئکیدکردنەوەی ماددەی (٣) لەمە ناوێت کە هەڵدەبژێردرێت بەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستانی عێراق هەیە تاوەکو پەسەندکردنی دەستوور، لەبەر ئەوەی لەسەرەوە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کارا دەکەینەوە و تاوەکو پەسەندکردنی دەستووریش کار دەکات، کەواتە وەکو خۆی لێرە تەئکیدی کردۆتەوە، هەروەها لە ماددەی (١، ٢)ش یاسای سەرۆکایەتی هەرێم خۆی نووسراوە، یاساکە ئەرك و دەسەلاتەکانی دیارە، کە هەڵی دەوەشێنیەوە و بەرکاری دەکەیەوە کاری پێدەکرێت یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ئەوە ئەم دەسەلاتانە دەگرێتەوە و هیچ دەسەلاتێکی نە کەم کراوەتەوە و نە زیادکراوە، لەو حاڵەتەی ئەگەر ئەم پێشنیارە هەر وەکو خۆی جێ بەجێکرا من لەگەڵ ئەوەدام ئەم دەستوورە لەبەر ئەوەی لە خولی سێیەم و لە خولی چوارەم و لە خولی پێنجەم دەستوورمان نووسی هەڵمانوەشاندەوە، نووسیمان لە ناوەڕاستی رێگا راوەستاین، با لێرە پەرلەمانی کوردستان بەراستی پێموایە زۆربەی برادەران رەئیان وایە حەقە حیزبەکانیش بیر لەوە بکەنەوە دەستوورێك بۆ هەرێمی کوردستان بنووسرێتەوە لە ئێستاوە، با لێرە پەسەندکردنی دەستوور کاتێکی بۆ دیاری بکەین، کاتەکەش با نەگاتە نیوەی کۆتایی ئەم خولی پێنجە، بۆ ئەوەی ئەم یاسای سەرۆکایەتی هەرێم و نووسینەوەی دەستوور و دیسان هەموارکردنەوە و دەنگدانەوە و گەڕاندنەوەی خولێکی تر و چەند خولێکی تر پێوە گیرۆدە نەبێت، من تەنها لەگەڵ ئەوەدام ماددەکە وەکو پێم گوتن ئەمەی لێ هەڵبگیرێت لەبەر ئەوەی لەسەرەوە هەیە، ئەگەر هەڵناگیرێت کاتێك بۆ دستوور دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من دەمەوێت رووونکردنەوەیەك بدەم لەوەی کەوا هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان پرسیاریان ئاڕاستەی لێژنەی یاسایی کرد، سەبارەت بەوەی کەوا هەندێکیان پێیانوایە نیزامەکە پەرلەمانی نیە، دەمەوێ سەرەنجی هەموو بەڕێزان بۆ ئەوە رابکێشم حیکمەت لە نیزامی پەرلەمانی تەنها ئەوەیە کەوا دەسەلاتێك واتە دەسەلاتی تەنفیزی سەرجەم لە ژێر رەقابەی پەرلەماندا بێت، لەبەر ئەوەی سەرۆك لە پەرلەمانی کوردستانەوە هەڵدەبژێردرێت حاسڵ تەحسیلە لە ژێر رەقابەی پەرلەماندا بێت، پێمانوایە نیزامەکە پەرلەمانیە، خاڵێکی تر هەر لەسەر قسەی هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان کە پێیان وابوو کە سەرۆك ناکرێت بە زۆرینەی رەها هەڵبژێردرێت، بەڵام بە دەنگێکی زیاتر متمانەی لێ وەربگیرێتەوە، دەمەوێت سەرەنجتان بۆ ئەوە رابکێشم و دەمەوێت ئاگادارتان بکەمەوە لەوەی کەوا چۆن لە پەیڕەوەکەی خۆتان

سەرۆکی پەرلەمان واتە دەستەی سەرۆکایەتی بە پێی ماددەی (١٤) بە زۆرینەی رەها هەڵدەبژێردرێن، هەورەها بە هەمان شێوەش بۆ متمانە لێوەرگرتنەوەی بە (٣/١) بە پێی ماددەی (١٥) متمانەی لێوەردەگرن، ئەمە دەشێت بە هەمان شێوازیش، کەواتە ئەگەر سەرۆکی هەرێم بە هەمان شێواز بە زۆرینەی رەها هەڵبژێردرێت و دەشێت بە دەنگێکی زیاتر واتە (٣/٢) متمانەی لێوەربگیرێتەوە ئەمە حاڵ خاڵێکی دروستە، هەروەها دەمەوێت خاڵێکی تر روون بکەمەوە ئەوەیە کەوا بە پێی ماددەی (٧٩) لە پەیڕەوی ناخۆ هیچ بڕگە و بابەتێك واتە لە هەموارکردنی یاسایەکە دانانی یاسا دەبێت رەچاوی بارگرانی دارایی بکرێت، بۆیە پێمواید دەبێت یەك جێگر بۆ سەرۆکی هەرێمی کوردستان جێگیر بکرێت، ئەگەر لە حاڵەتی زیادکردنی جێگری دووەم بارگرانی دارایی لەسەر حکومەتی هەرێم و لەسەر دامودەزگا تەنفیزیەکان زیاد دەکات بەوەی جێگری دووەم پلە تایبەتە مووچەیەکی زەبەلاحی دەوێت، نووسینگەی تایبەتی دەوێت، پاسەوانی تایبەت و ئۆتۆمبێڵ ئەمە دەبێتە بارگرانی بۆ سەر کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان، بۆیە داوا دەکەم بە یەك جێگر تەسبیت بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو روپاك فەرموو.

بەڕێز روپاك احمد عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە ناوی خوای گەورە و میهرەبان، لەسەر پێشنیاری ماددەی (٣) کە چۆن بێت من پێمواید ماددەی (٣)ی پێشنیارکراو تاوەکو پەسەندکردنی دەستوور پێویست نیە، چونکە لە رووی پلە بەندیەوە دەستوور لە سەرووی یاسا نیشتیمانیەکانیەوەیە، کە هەرێم بووە خاوەنی دەستووری نووسراوی خۆی دەبێت سەرجەم یاساکان لەگەڵ دەقە دەستووریەکان بگونجێندرێت، هەروەها پێمواید باسی زۆر لەسەر سیستەمی پەرلەمانی کرا، من وەکو یاساییەك و وەکو ئەندام لە لیژنەی یاسایی بە پێویستی دەزانم ئەوە بخەمە روو بە پێی ئەم پێشنیارە سیستەم نابێتە پەرلەمانی، چونکە یەکێك لە خاسیەتەکانی سیستەمی پەرلەمانی دووانەیی دەسەلاتی جێ بەجێ کردنە، سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران دەسەلاتی کردەیی هەیە، سەرۆکی هەرێم دەسەلاتی رواڵەتی هەیە، بەم پێیە چونکە دەسەلاتی رواڵەتی هەیە خازع نابێت بۆ لێپێچینەوەی لەبەردەم پەرلەمان، تەنها سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران خازع دەبێت بۆ لێپێچینەوە لەبەردەم پەرلەمان، چونکە لەم پێشنیارە وا ئاماژەی پێکراوە کە سەرۆکی هەرێم بە تەواوی دەسەلاتەکانیەوە کە لە یاساکە هاتووە سەرۆکی هەرێم پەرلەمان هەڵیدەبژێرێت بۆیە سیستەم نابێتە پەرلەمانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ارشد فەرموو.

بەڕێز ارشد حسین محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

داوا دەکەین تاوەکو پەسەندکردنی دەستوور هەموو ئەرك و شێوازی هەڵبژاردن لە دەستوور دیاری بکرێت، پشتیوانی لە سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو روبینە فەرموو.

بەڕێز روبینە اویملك عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری لە ماددەی (٣) دەکەم، سەرۆکێك هەڵبژێردرێت بە هەمان ئەرك و دەسەلآت، چونکە نوێنەری هەرێمی کوردستان و عێراقە بە هەموو پێکهاتەکانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك کاوە نوقتەی نیزامت هەیە، فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە لە ماددەی (٥٤)ی پەیڕەوی ناوخۆ لە بڕگەی چوارەم لە دووەم دەڵێت نابێت ئەندام وەلآمی ئەندامێکی تر بداتەوە، یان توانجیان لێ بدات، یان ئاخاوتنی خۆی یان ئاخاوتنی ئەندامانی تر دووبارە بکاتەوە، تەنها دەتوانێت پشتگیری بکات، بۆیە من لە روانگەی ئەو ماددەیە پێشنیار دەکەم قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی کە باسی لە موزایەدەی سیاسی هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان دەکات لە پرۆتۆکۆل بسڕێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك هلز فەرموو.

بەڕێز هلز احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەمان بۆچوونێ کاك کاوەم هەیە، چونکە دەمێ سەرۆکێ لیژنەیەکا تەوزیحاتا دەت پێتڤیە نەبێژیتن ئەندام پەرلەمان موزایەداتا دکەن، بە دیتنا من ئەڤە ئیحتیمالە ئاخافتنەکا نەشیاو بت بۆ کەسایەتیا پەرلەمانی، ژبەر هەندێ ئەز داخازێت دکەم ئەڤ قسە بێتە ژێ برن ل پرۆتۆکۆلی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر ئاخافتنێك کرابێت بە پێچەوانەی ئەوەی کە پەیڕەو رێگای پێ دەدات لە پرۆتۆکۆل رەش دەبێتەوە، دیارە منیش وەکو ئەندامی پەرلەمان هەم بۆم هەیە روونکردنەوە بدەم و لای خۆشمان نووسی بوو، بەلآم ماموستا مەلا هەورامان و د.رێواز چەند مولاحەزەیەکی یاساییان داوە و تەوجیهیش بوو بۆ من، داوای روونکردنەوەشی لە من کرد لەسەر ئەو بابەتە، ناچار دەبین رێگامان پێ بدەن بەڕێزان ئەندامانی

پەرلەمان، ئێمەش سێ خولەك لەسەر ئەو بابەتانە بکەین کە گفتوگۆی لەسەرکراوە، هەم وەکو ئەندامی پەرلەمان و هەمیش وەکو ئەو حەقەی پەیڕەو پێیداوین کە بۆمان هەیە وەلامی ئەندامانی پەرلەمان بدەینەوە کاتێك داوای رووونکردنەوەمان لێ دەکەن، ئەوەی کە پەیوەستە بەرپرسیاریەتی لە نیزامی پەرلەمانیدا، تەبعەن گرنگترین رووونکردنەوە لە ئەرکانی نیزامی پەرلەمانی دوانەیە، سولتەی تەنفیزیە کە سولتەی تەنفیزی لە سەرۆك و لەسەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران پێك دێت، سەرۆك و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران کە لەیەکتری جیاوازن سەرۆك چەند دەسەلاتێکی پرۆتۆکۆلی هەیە بە هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمان و لەگەڵ ئەنجومەنی وەزیران مومارەسەی دەکات، تێکڕای ئەو دەسەلات و ئەرك و فەرمانانەی کە لە ناو یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)دا هاتوون هەمووی دەسەلاتی پرۆتۆکۆلین و سەرۆك بە تەنها ناتوانێت مومارەسەیان بکات، بەڵکو بە هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمان و لەگەڵ دەسەلاتی جێ بەجێ کردنی یان دەسەلاتی ڕاپەڕاندنی جێ بەجێیان دەکات، ئەگەر لێشمان دەپرسن سەرۆك جگەلەو دەسەلاتە پرۆتۆکۆلیانەی کە هەیەتی لە هەمان کاتدا سەرۆکی هێزە چەکدارەکان و هێزی پێشمەرگەیە پێتان دەڵێین وەزارەتی پێشمەرگە هەیە و بەبێ هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی پێشمەرگە ناوتوانێت دەسەلاتەکانی خۆی بەکار بێنێت ئەمەیان لەلایەك، لە لایەکی تر کە دێینە حکومەت دوانەیە، حکومەت لەبەرمبەر سەرۆکی هەرێم هەیە، حکومەت کارەکەی بریتیە لە خزمەتکردنی هاوڵاتیان و پێشکەشکردنی خەدەمات بە هاوڵاتیان، کەواتە ئەو دوو کارە لە یەکتری جیاوازن، کە لە یەکتری جیاوزن بەرپرسیاریەتیەکانیش لە یەکتری جیاوازن، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەرپرسیاریەتی سەرۆکی هەرێم یان سەرۆکی وەلاّت لە نیزامی پەرلەمانی بەرپرسیاریەتی سیاسی نیە، بەرپرسیاریەتی سیاسی واتە بەرپرسیاریەتی لەبەردەمی پەرلەمان، سیاسیەن لەبەردەمی پەرلەمان بەرپرسیار نابێت، بۆ؟ لەبەر ئەوەی دەسەلاتەکانی دەسەلاتی پرۆتۆکۆلین بە هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمان و لەگەڵ ئەنجومەنی وەزیران مومارەسەیان دەکات، نەك بە تەنها، لەبەرامبەردا حکومەتت هەیە، حکومەت بەرپرسە لە جێ بەجێ کردنی ئەو بەرنامەی کارەی کە پەرلەمانی کوردستان و هەر پەرلەمانێکی تر متمانەی پێ دەدات، کە بەرپرسە لە تەقدیمکردنی خەدەمات کە دەڵێن (الاداره شوؤن الحکومه)، مادام ئیدارەی شئوونی حوکوم دەکات کەواتە بەرپرسە سیاسیەن لەبەردەم پەرلەمان، پەرلەمان چۆن متمانەی پێ داوە بە هەمان شێوەش دەتوانێت لەسەر تەقسیر لە ئەداکردنی بەرنامەی کاری سیاسە عامەی خۆی سیقەی لێوەربگرێتەوە، سیقەکەش داهێنانێك نەبووە لە پەرلەمانی کوردستاندا بکرێت کە (٣/٢) بێت، فەرموو بڕۆن دەستووری هەموو وەلاّتان دیراسە بکەن، قانونی هەموو وەلاّتان دیراسە بکەن، متمانە پێدان بە زۆرینەیە، لێسەندنەوەی متمانە بە (٣/٢)ەیە بە مەبەستی ئیستیقرارکردنی سیاسی لەو وەلاّتە، چونکە هەر زۆرینەیەك بتوانێت متمانە لە حکومەت بسێنێتەوە هیچ حکومەتێك ئیستیقرار بە خۆیەوە نابێنێت، زۆرینەی پەرلەمان دەتوانێت ئەو مانگە متمانە لە حکومەت بسێنێتەوە، پاش سێ مانگێ تر دووبارە متمانە لە حکومەت بسێنێتەوە، بە هیچ شێوەیەك ئیستیقرار بە خویەوە نابینێت، لەبەر ئەوە داهێنانێك

نیە یاساکان یان پڕۆژەی دەستوور لە هەرێمی کوردستان ئەوەی کردبێت، بگەڕێنەوە بۆ سەر دەساتیر، بۆ سەر قوانین هەر هەمووی متمانەدان بە زۆرینەیە و متمانە لێسەندنەوە لە هەمان کاتدا بە (٣/٢)یە، ئەوەی کە پەیوەستە بەوەی کە لە بڕگەی سێیەمدا هاتووە لەماددەی (١٦) پەیوەستە بە مەسئولیەی جینائی، مەسئولیەتی جینائی دائیمەن لە نیزامی پەرلەمانی بگەڕێنەوە بۆ دەستووری عێراقی سەرۆکی هەرێم یان سەرۆکی کۆمار بەرپرسە جینائیەن، جینائیەن چن ئەو تاوانانە، بۆ نموونە سەرۆکی کۆماری کاتێك کە خیانەتێکی عوزما دەکات بەرپرسە جینائیەن، کە مەحکەمەی موختەس دادگایی کرد و گوتی خیانەتی عوزمات ئەنجام داوە ئێنجا دێتە بەردەم پەرلەمان و پەرلەمانیش متمانەی لێ دەسێنێتەوە، سەرۆکی هەرێم نامێنێت و سزا دەدرێت و بەو سزایەی کە بۆی دانراوە، بۆیە ئەوەی کە هاتووە لە ماددەی (١٦) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ئەوە تەنها پەیوەستە بە مەسئولیاتی جینائی، سەرۆکی هەرێم بەرپرس نابێت سیاسیەن لەبەردەمی پەرلەمان، هیوادارم روونکردنەوەکانم وازح بێت، بۆیە زۆر سوپاستان دەکەم کە داواتان لێکردم و هەم رێگاشتان پێدام کە روونکردنەوە بدەم، دێینە سەر ماددەی چوار، داوا لە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەین کە ماددەی چوار بخوێنێتەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٤):

بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی (٧)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتەبەر:

یەکەم:

١- **لە ماوەی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پالاوتن دەکاتەوە.**

٢- **خوازیارانی خۆکاندیدکردن کە مەرجەکانی ماددەی (٥)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، لە ماوەی (٣) رۆژ لەبەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپالاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەش سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.**

٣- **سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەی (٢) رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپالاوتن ناوی ئەو پالێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.**

٤- **هەر کەسێك لەوانەی کە داواکاریان پێشکەشکردووە ئەگەر ناوی رانەگەیەنرا بۆی هەیە لە ماوەی (٢) رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لە بەردەم دادگای تەمیز تانە بدات، دادگای تەمیز لە ماوەی (٢) رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە و بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بن بڕە.**

٥- **سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بە زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان لە ماوەی (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بن بڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.**

٦- ئەگەر هیچ پالێوراوێك زۆرینەی رەهای بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە و کێ بڕکێ لە نێوان ئەو دوو پالێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لە جاری دووەم زۆرینەی بەدەستهێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پالێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت، ئەگەر پالێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەستهێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم/ بەدەر لە حوکمی خاڵی یەك برگەی یەکەمی ئەو ماددەیە پەرلەمانی کوردستان لە ماوەی سێ رۆژ لە دوای دەرچوواندنی ئەو یاسایە دەرگای خۆ پالاوتن بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم ئەکاتەوە.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە؟ (محمد، نجات خان، مامۆستا وەیسی، کاك محسن، نزار، ظاهر، ادریس، گولیزار خان، دکتۆرە گەلاوێژ، کاك شوان، دکتۆر صباح، کاك بەهمن، دکتۆر رێبوار، کاك حکمت، مامۆستا جیهاد، دکتۆر شێرکۆ، دکتۆر کاظم دکتۆر اسماعیل، کاك دیاری، مامۆستا ابو بکر، کاك سیروان، کاك سۆران، سەرچنار خان، کاك مەم، شادیە خانم، کاك عبداللستار، دکتۆر هەورامان، رۆژان خان، دکتۆرە رێواز، سلما حان، کاك سەرکۆ، کاك شەمۆڵ، کاك کارزان، کاك لوقمان، کاك شاخوان، کاك ناصر، موژدە خان، کاك مسلیم، بەدریە خان)، فەرموو کاك محمد.

بەڕێز محمد سعدالدین عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلەمانی کوردستان تا ئێستا ئەوەی بینیمان زۆربەی سەرۆك دەستەکان و ئەندامانی ئەنجومەنی کۆمیسیاران هەم لێرە هەڵبژێدراون و هەموو ئەنجومەنی وەزیرانیش لێرە هەڵئەبژێدرێ، ئەو جۆرە رێکارانەی نەبووە تا ئێستا، (٣) رۆژ بۆ ئەوەی خۆیان کاندید بکەن و پاشان دوو رۆژ تانە لێدان و دوو رۆژ بۆ ئەوەی ئیعلان بکرێ، هەست ئەکەم ئەو رێکارانە وەقت کوشتنە، لیژنەی تایبەتمەند لە پەرلەمانی کوردستان یان سەرۆکایەتی هەرێم پاش ئەوەی ناوی کاندیدەکان وەرئەگرێ، ئەو کاندیدانەی مەرجی یاساییان تێدایە ئیعلانیان ئەکات پاشان هەڵبژاردن ئەنجام ئەدرێ، بۆیە پێشنیاز ئەکەم پاش ئەوەی دەرگای پالاوتن دائەخرێ ناوی ئەو پالێوراوانەی کە مەرجی یاساییان تێدایە بۆ ماوەی دوو یان سێ رۆژ ئیعلان بکرێ و هەڵبژاردن لە ناو پەرلەمان ئەنجام بدرێ، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عبدالستار.

بەڕێز عبدالستار مجید عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە ئەو سەرنجانەمان هەیە بەتایبەت لەسەر برگەی پێنج لە ماددەی چوار یەکەم کە ئاماژە بە دەنگدانی ئاشکرا ئەکات بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم، واتە دەنگدانی ئاشکرا زیاتر لە متمانە پێدان نزیکە نەك هەڵبژاردن، بەتایبەت ئەگەر چەند کاندیدێك هەبێ، یەعنی زیاتر لە کاندیدێك هەبێ، حەقیقەت ئەو دەقە هەست ناکەم لە هیچ دەستووریکی هاوچەرخ هاتبێ کە لە هۆڵی پەرلەمان بە دەنگدانی ئاشکرا سەرۆکی هەرێم هەڵبژێردرێ، ئەوە زیاتر لە متمانە پێدان ئەچێ، دووەم، هەموو یاسا بەرکارەکان سەبارەت بە هەلبژاردنی گشتی بێ یان هەڵبژاردنی تایبەت بێ زیاتر بە نهێنیە بۆ هەڵبژاردنی کەسەکان بۆ پۆستەکان، هەڵبژاردنیش واتە لە نێوان زیاتر لە کاندیدێك، بەڵام بەو شێوە بە ئاشکرا دەرفەت بۆ ململانێ کەم ئەکاتەوە، میکانیزمی هەڵبژاردن و سەرکەوتنیشی بەرێژەی زۆرینەی رەهای ئەندامان پێم وایە پێچەوانەی ماددەی (٧٠) ی دەستووری کۆماری عێراقە هی ساڵی (٢٠٠٥) کە تێیدا هاتووە (ئەنجومەنی نوێنەران لە نێو پاڵێوراواندا سەرۆك کۆمار هەڵئەبژێرێ بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی)، کەوایە ئەزانن دەستووری عێراقیش بۆ ئێمە لازمە، پێم وایە ئەبێ وەکو دەستووری عێراقی لێ بکرێ، برگەی شەشی هەمان ماددە لە یەکەم، لە حاڵەتی نەبوونی کاندید تەنیا بوونی یەك کاندید ئەوە دەنگدانی بۆ ئەکرێ، ئەوەش پێچەوانەی پرەنسیپی هەڵبژاردنە، بۆ ئەوەی کاندید بە تەنیا مەبەست تێیدا زیاتر پشتیوانی و پشتگیری کردنە نەك دەنگدان، خاڵی حەوتەم برگەی دووەم پێویست نیە، تەنیا رێکخستنی بەرێژەیە لەگەڵ هەمان ماددە دروستە، خاڵی هەشتەم برگەی یەکەم لە ماددەی پێنج کە کۆتایی ویلایەتەکانە، پەرلەمان و سەرۆکایەتی، بەیەکەوە بنووسرێ (بەدەستبەکار بوونی خولی نوێ) ئەوەی بۆ بنووسرێ وەکو لە دەستووری عێراق هاتووە، خاڵی نۆیەم برگەی دووەم واتە درێژ کردنەوەی دەستەلاتەکان لە کاتی کۆتایی هاتنی خولی چوارساڵی، واتە ئەگەر هەڵبژاردنی پەرلەمان بێ بۆچی گونجاو نیە کە کەسێکی تر هەڵبژێدرێ و کار بە پرەنسیپی (الاستمراریە) بکرێ بۆ ویلایەتی ناوبراو، ماددەی هەشتەم خاڵی دەیەم، پێم وایە بەو شێوەیە بێ (ئەو یاسایە دوای دەرچوواندنی بە جێبەجێ کراو ئەژمار ئەکرێ لە رۆژنامەی فەرمی وەقایئعی کوردستان بلاّو ئەکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نەجات خان.

بەڕێز نجاه شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوا دکەین پەسند کرنا ماددێ چارێ لە پێشنیارا یاسایە کارا کردنا دامەزراوێن سەرۆکاتیا هەرێمێن کوردستانێ-عێراق پرۆسێن هەڵبژاردنا سەرۆکێن تا هەبوونا دەستوورێن، ژ برگا ئێکی و خالاً (١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦) بە تایبەت خالاً پێنجێ برگێ ئێکێ ماددا چارێ کو سەرۆکێ هەرێمێ ل دەنگدانەکا ئاشکرا و زۆرینەی رەها ئەندامان بێتە پەسند کرن و هەروەسا برگا دووێ لە پشتی سێ رۆژان درچوونا ڤێ یاسایێ دەرگاهێ

خۆ پالاوتنێ بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێمێ بێتە ڤەکرن، کو مەرجێن ماددێ پێنجێ تێدابن، ئایا خۆ کاندید بکەن، تەمەنێ وی چل سالاً کێمتر نەبی، و هاولاتیا هەرێمی کوردستانا عێراقی بیت، مافێ مەدەنی و سیاسی بەهرەمەند بی.

بەرێز ڤالاً فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، شروتەکان دیاری کراوە، تەنیا بلّێ پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم کە ماددەکە وەکو خۆی هاتووە، ئەوەی کۆمێنتی هەیە، تکایە تەنیا ئەوان قسە بکەن ئەوانی تر تەنیا پشتگیری بکەن، فەرموو دکتۆر.

بەرێز د.شیرکو جودت مصطفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرۆسەی دەنگدان دیارە مەوزووعی دەنگدان ئاشکرا بێ یان نهێنی حیکمەتی خۆی هەیە، ئەوەی گرنگە ئەوەیە حیکمەتی دەنگدانی نهێنی لە پاراستنی ئازادی و پاراستنی پەیوەندیە سیاسیەکان و ترەوەیە، بۆیە سەرۆکایەتی پەرلەمانیش بە نهێنی هەلّبژێردرێ، بۆیە سەرۆکایەتی هەرێم ئەولاترە کە بە نهێنی هەلّئەبژێدرێ لە پەرلەمانەوە، مەسەلەی دەنگدان بە ئاشکرا بێ بەراستی بە کارێکی نەگونجاوی ئەزانم، لەبەر ئەوەی شتێکە لە هۆلّی پەرلەمان و پەیرەوی ناوخۆش، لە ماددەی دووی یاسای (٢٠٠٥) ی سەرۆکایەتی هەرێمیش کە لە ماددەکەی پێشتر ئیقرار ئەکرێ یان پێشنیاری ئیقرار کردنی هاتووە لەوێ باس لە دەنگدانی نهێنی ئەکات، ئێستا چۆن ئەبێ لێرە بگۆردرێ، خالّێکی تر مەسەلەی زۆرینەکە، ئێمە لەگەلّ ئەوەین بە سێ لەسەر چوار متمانە وەربگرێ، بە زۆرینەی رەها متمانەی لێ بسەندرێتەوە، لەبەر حیکمەتی زۆرینە و کەمینە لە مەسەلەی دەنگدان و لێ سەندنەوەی متانە بێ یان هەر شتێکی تر هەبێ.

بەرێز ڤالاً فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو ماموّستا وەیسی.

بەرێز ویسی سعید ویسی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم کە ماددەی چوارەم وەکو خۆی بمێنێتەوەو بەتایبەت شێوازی هەلّبژاردنی سەرۆك، چونکە بۆ پۆستی بالاّی تەنفیزی پێویستە بە دەنگدان بێ، وەکو چۆن متمانە بە کابینەی حکومەتیش بە یەکە یەکەی ئەندامان بە ئاشکرا ئەبێ.

بەرێز ڤالاً فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر کازم.

بەرێز د.کاظم فاروق نامق:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ئەکەم لە کۆی پێشنیاز و قسەکانی سەرجەم هاوڕێیانم (سیپان، کاوە، دیاری، سیروان، شادی خان، مژدە خان).....

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوان قسەیان نەکردووە جارێ.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

..... ئەوانەی قسەیان کردووە لەسەر سەرجەم برگەکان پشتگیریان کردووە.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم-سەرۆکی پەرلەمان:

تەنیا ماددەی چوارەم.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

..... هەر قسەیەکیان کردبێ پشتگیریان ئەکەم.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ماددەیەك کۆتایی هاتبێ ناتوانین لەسەر برگە و ماددەیەك گفتوگۆ لەسەری کۆتایی هاتووە.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

ئەوە بە قەزا حیسابی ئەکەم، چونکە ناتوانم هەموجار بگەڕێمەوە، ببورە ئەوە لەسەر دوو دەقەکە حیسابی مەکە، من لەسەر ماددەی چوارەم لە برگەی دووەم و برگەی پێنجەم، سەبارەت بە برگەی دووەم لە ماددەی پێنجی یاسای ژمارە یەکی ساڵی (٢٠٠٥) کە مەرجەکانی خۆ کاندید کردن دیاری ئەکات مەرجی بروا نامە باس نەکراوە، ناکرێ لە هەرێمێك سەدان و هەزاران کەسانی خاوەن بروانامە و شایستە هەیە کەسێك ببێ بە سەرۆکی هەرێم بروانامەی نەبێ، لەبەر ئەوە پێشنیاز ئەکەین ماددەی پێنجی یاسای ژمارە یەکی ساڵی (٢٠٠٥) هەموار بکرێتەوە و مەرجی بوونی بروانامەی لای کەم بەکالۆریۆس جێگیر بکرێ.....

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دکتۆر ئەوە پەیوەست نیە، ئەبێ پرۆژە تەقدیم بکرێ، ئەبێ هەموار بکرێتەوە، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێن تکایە لەسەر ماددەی چوار.

بەڕێز کاظم فاروق نامق:

.... سەبارەت بە ماددەی چوار خاڵی پێنجەم، لە هەموو سیستەمێکی پەرلەمانی پێشکەوتوو کاتێ دسەلاّتەکانی ئەو سەرۆکە دەسەلاّتی رەهای هاوشێوەی ئەوە ئەبێ ئەوە رێژەی متمانە بەخشین و میکانیزمی متمانە بەخشین و لێسەندنەوە رێژەکە هاوشێوەن، لێرە رێژەی متمانە بەخشین زۆرینەی رەهایە و ئاشکرایە، بەلاّم متمانە لێ سەندنەوە دوو لەسەر سێ و نهێنیە، بەراستی تێناگەین وایە؟ ئەگەر ئەڵێن لە زۆرێك لە ولاّتان لەبەر ئیستیقراریەتی سیاسی بەو شێوازەیە ئێمەش ئەلێین.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

کاتەکەت تەواو بوو، فەرموو کاك محسن.

بەڕێز محسن حسین مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ژبەر کو ئەو یاسا و بڕیارێن ل پەرلەمانێ کوردستانێ تێنە پەسند کرن و تێنە ناردن بۆ سەرۆکایەتیا هەرێمێ و لێرە تێنە دەرچووواندن، ئەو ماوێ هاتیە دارشتن وان رێکارێن زۆر گونجاوە، پەسندا ئاخافتنێ (نەجات) خانێ دکەم وەکو خۆ بمینێت.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو پێشنیارم هەیە، ب نسیبەت خالاّ دوێ ئەز پێشنیار دکەم سەرۆکێ هەرێمێ دەست ل پۆستێ حیزبی بکێشێتەوە و موتەفەرغ بی بۆ کارێ خۆ، موقتەرەحێ دی پێشتگیریا دکتۆر (شێرکۆ) دکەم دەنگدان نهێنی بی نە ئاشکرا.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو یاساییەك ئەمەوێ بە داتا پێشنیار بکەم لەسەر ماددەی چوار بە هەردوو خاڵی یەکەم و دووەمی بە هەموو خاڵەکان، لە کۆی (٦٨) واژوو کە پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان کرا بۆ پێشکەش کردنی یاسای کاراکردنەوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان کە ئەکاتە (٦١,٢ ٪) ، لیژنەی یاسایش لە کۆی (١١) ئەندام (٩) ئەندام واژووی کردووە، بۆیە من وەکو یاساناسێك پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم بۆ هەموو ماددەکانی، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك دیاری.

بەڕێز دیاری انور حمه رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر (کاظم) ئەکەم.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك زاهیر.

بەڕێز ظاهر محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی ئەکەم سەبارەت بە ماددەی چوار بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی حەوت یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە یەکی هەموار کراو پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەو رێکارانەی خوارەوە ئەگرێتە بەر، داوا ئەکەم هەموو برگەکانی ئەو ماددەیە وەکو خۆی پەسند بکرێ.

بەڕێز ڤالاڤ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو ماموستا ئەبو بەکر.

بەڕێز ابو بکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر (اسماعیل، دکتۆر شێرکۆ) ئەکەم، و بەشێك لە وتەکانی دکتۆر کازم کە دەنگدانی ئاشکرا پێچەوانەی بنەماکانی هەڵبژاردنی پاکە، پێچەوانەی رێکەوتننامەی مافە مەدەنی و سیاسیەکان ئەکات کە عێراقیش واژووی کردووە، بۆیە پێیوستە دەنگدان نهێنی بێ، پێویستە سەرۆکی هەرێم خۆی تەرخان بکات بۆ کارەکەی و دەست لە پۆستە حیزبیەکیە بکێشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز ڤالاڤ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئدریس.

بەڕێز ادریس اسماعیل عبوش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتووە لە ماددەی چوار لەگەڵ ئەوەم ئەو ماددەیە وەکو خۆی جێ بەجێ بکرێ پشتگیری لێ ئەکەم.

بەڕێز ڤالاڤ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سیروان.

بەڕێز سیروان محمد فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر بابەتی برگەی پێنج سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانی ئاشکرا بە دەنگی زۆرینەی رەها تا دوایی، منیش وەکو هاورێیان ئەوە متمانە پێدانە پێویستە بە نهێنی بێ، مافێکی سروشتی ئەندامانە، لە برگەیەکی تریش سەرۆکی هەرێم ئەبێ دەسەلاتەکانی پرۆتۆکۆلی و تەشریفاتی بێ، منیش دووپاتی ئەکەمەوە بەلای کەمەوە ئەبێ هەلگری بروانامەی بەکالۆریۆس بێ، چونکە ئەو ولاتە زیاتری قابیلە، پشتگیری خۆم بۆ قسەکانی بەڕێز (دکتۆر کاظم) ئەکەم.

بەڕێز ڤالاڤ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەڕێز گولیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار برگەی یەکەم و دووەم.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سۆران.

بەڕێز سوران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار داوا ئەکەم بەو جۆرەی لێ بێ خوازیاران خۆ کاندید کردن بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی پێنجی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە یەکی سالّی (٢٠٠٥) ئەو مەرجانەی دیکەی تێدابێ:

١- تاوانبار نەکرابێ بە تاوانێکی ئابروبەرانە

٢- هەڵگری بروانامەی بەکالۆریس بێ.

٣- پشتگیری لاینی کەم (١٠) ئەندامی پەرلەمانی هەبێ.

ناکرێ هەرکەس هات بڵێ خۆم کاندید ئەکەم بۆ سەرۆکی هەرێم

٤- دەستبەرداری پۆستە حیزبی و سەربازیەکانی بێ بەر لە خۆ پالاّوتنی.

بۆ خاڵی پێنجیش پشتگیری کاك (عبدالستار) ئەکەم کە پەرلەمانی کوردستان بە دەنگدانی نهێنی و راستەوخۆ لە نێو پالێوراوان سەرۆکی هەرێم هەڵبژێرێ بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامەکانی، لە خاڵی شەشیش ئەو دوو لەسەر سێیە بچەسپێ، دەنگدانەکەش نهێنی و راستوخۆ بێ، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە گەلاوێژ.

بەڕێز د.گەلاوێژ عبید عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاشکرایە سەرۆك بۆ هەرێمێك هەڵئەبژێردرێت دوو تۆێژمان هەیە، ئایا نهێنی بێ یان ئاشکرا؟ ئەگەر سەرۆك لە ناو خەڵك هەڵبژێرین ئەوە بەس نهێنیە، ئەگەر سەرۆك لە ناو پەرلەمان هەڵبژێرین ئەوە بە نهێنی یان ئاشکرا ئەبێ، بۆیە ئێمە پێمان باشە و پشتگیری ئەکەین دەنکدان ئاشکرا بێ، بۆ ئەوەی بنەمەکانی دیموکراسی هەبێ، و شەفافیەت لەگەڵ دەنگدەران، موزایەدەی سیاسیش ناکرێ ئەگەر ئاشکرا بێ، ئەو سەرۆکەش هەڵئەبژێردرێ تەعبیر لە هەموو فراکسیۆن و ئەندامانی پەرلەمان ئەکات، بۆیە باشترە ئاشکرا بێ، پشتگیری لە هاوڕێیانم ئەکەم ماددەی چوار وەکو خۆی بمێنێ، پاڵپشتی لە برگەی پێنجەم ئەکەین دەنگدان ئاشکرا بێ.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو سەرچنار خان.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی دکتۆر شێرکۆ و دکتۆر اسماعیل و مامۆستا ئەبو بەکر و دکتۆر کاظم مامۆستا سۆران ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هاوڕێیانم لە لیژنەی یاسایی ئەکەم ماددەی چوار بە هەموو برگەکانی پەسند بکرێ، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مەم.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەڕای ئەوەی پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر کاظم و دکتۆر شێرکۆ و کاك سۆران و کاك ئەبو بەکر هەڵەدنی ئەکەم، دەربارەی مەرجەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان، پێنشیازم هەیە برگەی دوو لە ماددەکە ئاوا بێ (خوازیارانی خۆکاندید کردن بە دەر لە مەرجەکانی ماددەی (٥) ی یاسای سەرۆکایەتی کە سێ مەرجە ئەو پێشنیازەی دکتۆر کاظم و ئەو پێشنیازەی کاك ئەبو بەکر بە هەند وەگیرێ لە ناو ئەو ماددەیە، مەسەلەی بروانامە و ئەوەی نابێ ئەندامی هیچ حیزبێکی سیاسی بێ ئەوەش زیاد بکرێ تا چوار ساڵ بەر لە دەست بەکار بوونی ئەندامی هیچ حیزبێك نەبووبێ، خاڵێ چوارەمی ماوەی دوو رۆژ لە راگەیاندنی ناوی کاندیدەکانی دادگای تەمیز سکالاّ بکەن، با لە دۆخێکی لەو جۆرە ئەگەر پشوو بوو چی ئەکرێ، من ئەو پرسیارە لە هاوڕێیان ئەکەم لە لیژنەی یاسایی، ئەو دوو رۆژە زیاد بکرێن شتێکی تەکنیکیە، سێ یان چوار رۆژ، خاڵی پێنجەم، سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانی ئاشکرا و بە دەنگی زۆرینە، بێگومان پشتگیری لەوەش ئەکەم ئەبێ دەنگدان مافی پەرلەمنتارانە لە بەلگەنامە نێودەولەتیەکان جەخت لەسەر مەسەلەی دەنگدانی نهێنی ئەکات، پێویستە بە نهێنی بێ نەك ئاشکرا، ئەشێ جۆرێ لە بێمتمانەیی هەبێ لە دۆخێکی لەو جۆرە کە دانراوە، خاڵی شەشەم، ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك زۆرینەی رەهای بە دەست نەهێنا، پێشنیار ئەکەم دوو لەسەر سێ بێ، وەکو چۆن لە ئەحکامەکانی هەڵبژاردنی سەرۆك کۆماری

عێراق هەیە، دوو لەسەر سێ، ئەگەر رکابەری هەبوو ئەوکاتە زۆرینەی رەها بێ، پێشنیاز ئەکەم بکرێ بە دوو لەسەر سێ، لە جەولەی دووەم زۆرینەی رەها بێ، سوپاس.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر سەباح.

بەڕێز صباح محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لیژنەی یاسایی ئەکەم ماددەی چوار وەکو خۆی بێ، پشتگیری لە قسەکانی نەجات خان و مەلا وەیسی و کاك محسن و کاك نزار و کاك زاهیر و گولیزار خان و گەلاوێژ خان و کاك شوان ئەکەم.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شادی خان.

بەڕێز شادی نوزاد وەهاب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هاوڕێیانم ئەکەم کە تەرکیزیان خستە سەر خاڵی پێنجەم لەو ماددەیە کە دەنگدان بەنهێنی بێ، چونکە ئەوە سادەترین مافی ئینسانە بە پێی رێکەوتنە نێودەوڵەتیەکان مافە مەدەنی وسیاسی کە دەنگدان بە نهێنی بی، و متمانە پێدان وەکو متمانە لێ سەندنەوەی بە دوو لەسەر سێ بێ، خاڵێکیش بۆ من بۆتە جێی پرسیار، خاڵی شەشەم ئەگەر یەك پاڵێوراو هەبێ نووسراوە ئەگەر پاڵێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بە دەست هێنا ئەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەی ئەگەر بە دەستی نەهێنا؟ تەنیا نابێتە سەرۆکی هەرێم ئەی میکانیزمی رووبەروو بوونەوەی ئەوە چیە؟ یان رێگا چارە چیە؟ چونکە ئاشکرا ئەبێ رێگا چارە هەبێ و دیاری بکرێ.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کام بەهمەن.

بەڕێز بهمن كاك عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٤) بڕگەی (٥) شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك لە پەرلەمانەوە لە دەستووری هیچ وڵاتێك دیاری نەکراوە بە نهێنی بێ ئەوە یەك، لە ماددەکانی تر هاوڕێیانم لە پەرلەمانتاران زۆر نمونەی عێراقیان هێنایەوە بەبیریان دەهێنمەوە لە ماددەی (٧٠) لە دەستووری عێراقی کە باسی هەڵبژاردنی سەرۆك کۆمار دەکا بەهیچ شێوەیەك نالێ نهێنییە، خاڵێکی تریان بەبیر دەهێنەوە لە یاسای ژمارە (٨)ی ساڵی (٢٠١٢)ی عێراق تایبەت بە هەڵبژاردنی سەرۆك کۆمار دیسانەوە باسی نهێنی ناکا رێژەی دەنگدان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆك زۆرینەی رەها روحی دیموکراسییە و لە زۆربەی ولاتاندا پەیڕەو دەکرێت و لە زۆربەی پەرلەمانەکانیشدا، سەبارەت بەوەی کە ئایا دەنگدانی نهێنی و ئاشکرا رێژەکەی چۆن بێ ئێمە هەموومان

دەزانین کە سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکومەت دوانەی دەسەڵاتی جێبەجێکردنن و زۆرینەی دەسەڵاتەکانیش لای سەرۆك وەزیرانە کەچی سەرۆك وەزیران بە زۆرینەی رەها متمانەی پێ دەدرێت بە دەنگدانی ئاشکراش و بە (٣/٢) متمانەی لێ وەردەگیرێتەوە چ مەعنا کە سەرۆکی هەرێم ئەوەندەی ئەویش دەسەڵاتی نییە بە رێژەیەکی لەو زیاتر دەنگی پێ بدری و بە رێژەیەکی لەو کەمتریش متمانەی لێ وەربگیرێتەوە، بۆیە ئەوە ناکۆکیەك دروست دەکا لە نێوان ئەو دووانەی دەسەڵاتی جێبەجێکردن، لە ماددەی (٧٤) پەیڕەو هاتووە کە سەرۆك وەزیران بە (٣/٢) متمانەی لێ وەردەگیرێتەوە لەبەرئەوە سەرۆکی هەرێمیش دەسەڵاتی جێبەجێکردنە دەبێ بە هەمان شێوە بێ، سەبارەت بە دەنگدانی ئاشکرا ئێمە تەجروبەی رابوردوومان هەیە ساڵی (٢٠٠٥) سەرۆك کە بۆ یەکەمین جار لە پەرلەمان هەڵبژێردراوە بەدەنگدانی ئاشکرا بووە و بڕیاری ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠٠٥) مان هەیە هەروەها چۆن سەرۆکی حکومەت بەدەنگدانی ئاشکرا دەنگی پێ دەدرێ بە زۆرینەی رەها دەبێ سەرۆکی هەرێمیش بەهەمان شێوە بێ، دەنگدانی ئاشکرا زیاتر شەفافیەتی تێدایە بۆ خەڵکی کوردستان و خەڵکی کوردستان ئێمەی کردووە بە نوێنەری خۆی حەقە بزانێ نوێنەرەکانی کێ بە سەرۆکی ئەو هەڵدەبژێرن شەفافیەتی تێدابێ، سەبارەت بە بڕوانامە زۆری لەسەر وترا ئێمە بۆ هەڵبژاردنی ئەندامانی پەرلەمان کە بەرزترین دەسەڵاتی یاسادانانە بڕوانامە زۆر گرنگە، بڕوانامە نەکراوەتە مەرج، بۆیە زەروور نییە بۆ سەرۆکی هەرێم بڕوانامە مەرج بێ، بۆ سەرۆکی هەرێم ئەزموونی سیاسی لەبەرئەوە دەسەڵاتێکی سیادییە و سیاسییە ئەزموونی سیاسی و ئەزمونی ئیداری زۆر گرنگترە لە بڕوانامە، چونکە ئێمە سەرۆکێك بۆ هەرێمێك دیاری دەکەین نەك مامۆستایەك بۆ زانکۆ، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.هەورامان،

بەڕێز د.هەورامان حمە شریف (گێچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی کاك عبدالستار دەکەم و بەڕێز کاك د. شێرکۆ جودەت و بەڕێز کاك سۆران، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.رێبوار.

بەڕێز د.رێبوارعبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێك لە ئەوانەی کە من مەبەستم بوو ئاخافتنەکانم کرا، بەڵام سەبارەت بە بڕگە (٥) ماددە چوار ئایا سەرۆکی هەرێم بە چ ئالیەتێك هەڵبژێردرێ بە ئاشکرا یان بە نهێنی من لە گەڵ ئەوەم کە بە ئاشکرا سەرۆکی هەرێم هەڵبژێردرێ لەبەر دوو هۆکاری سەرەکی، یەکەم: یەکەم جارە کە بە ئاشکرا هەڵبژێرین

فەرهەنگێکی تازە بێنینە نێو ئەدەبیاتی دەنگدان لە دامەزراوەکانی هەرێمی کوردستان ئەویش ئەوەیە کە چەمی (ترانس پرێنس)ئەوەی کە پێ دەڵێن شەفافیەت بەرجەستەکەین، دوو: دەکرێ بیکەین بەعورفێکی یاسایی، چونکە بڕیاری ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠٠٥) ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە بۆ یەکەمجار سەرۆکی هەرێم لە کوردستان بە دەنگدانی ئاشکرا هەڵبژێردرا، بۆیە لەگەڵ ئەوەم بڕگە (٥) ماددە چوار وەکو خۆی بمێنێتەوە

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو رۆژان،

بەڕێز رۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوار بڕگەی یەکەم خاڵی (٥) من پێشنیار دەکەم دەنگدان بە نهێنی بێت، چونکە ئەوە دەنگدانە، متمانەدان نییە و جیاوازە لە متمانەدان بە سەرۆکی حکومەت، سەرۆکی حکومەت لەلایەن سەروکی هەرێمەوە تەکلیف دەکرێ و لەلایەن پەرلەمانەوە تەسمییە دەکرێت و کاندیدی گەورەترین کوتلەیە و تاکە کاندیدیش دەبێ و هۆکارێکی دیکە و دەنگدانی ئاشکرا پێم وایە ئیرادەی پەرلەمانتار وەردەگریتەوە لەوانەیە لەم کاتەدا دوو کاندید هەبێ یان زیاتر هەبێت پەرلەمانتار چۆن بتوانێت دەنگ بە کام کاندید بدە و هەڵبژێرێت وخاڵی پێنج پێشنیار دەکەم دەنگدان بە (٣/٢) بێت، ئێمە سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێرین سەرۆکی هەموو هەرێمی کوردستانە پێم وایە بە (٥٦) دەنگ سەرۆکی هەرێم ئەم دەنگدانە زۆر کەمە و عیبارەت ناکا لە دەنگی هەموو هەرێمی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حیکمت.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیرا لیژنا یاسایی د کەم یا ماددا چار ب هەر شەشە بڕگا ڤە و پشتگیریت ل هەموو ئاخافتنێت کاك بهمن ژ د کەم و پشتگیری ل هندێ د کەم کو هەر شەشە بڕگا وەکو خۆ بمێنن، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.ڕێواز.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ئەوەم بڕگەی (٥)ی یەکەم بەم شکلەی لێ بکرێ، سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی نهێنی و بە دەنگی (٣/٢)ی ئەندامانی پەرلەمان لە ماوەی (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێرێ ئەم (٣/٢)یە بۆ؟ ئەم (٣/٢)یە لە دەستووری عێراقیدا هەیە ماددەی (٧٠) لە دەستووری لبنانیدا هەیە دراوسێمانە عەینی شتە و نهێنییە (٣/٢)یە لە دەستووری ئیتالیش ساڵی (٤٨) لە ماددەی (٨٣)

هەیە کە وڵاتێکی ئەوروپییە و دەیبەستمەوە بەو بڕگەیەی یان بەو بەشەی ماددەی رابوردوو کە موناقەشەمان کرد کە وتمان سەرۆکی هەرێم نوێنەرایەتی هەرێمی کوردستان دەکا لە دەرەوەو لە ناوخۆ و بەناویانەوە قسە دەکا بیرکردنەوەی بەرێزتان یان زاکیرەی بەڕێزتان دەبەمەوە بۆ چەند ساڵێك پێش ئێستا گەر بیرتان بێ شتێك لەناو رای گشتیدا ئیسارە دەکرا کە هەموو جارێك دەیان وت (١١١)ئەندامی پەرلەمان ناتوانێ گوزارشت لە خواستی خەڵکی کوردستان بکا ئەوە ئەوانە نوێنەری ئێمە نین بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکێکی بەهێز بۆ هەرێمی کوردستان، بەڕێزان ئەگەر خەڵك لە دەرەوە بە (١١١)مان رازی نەبووبێ و ئەوە ئیسارە کرابێ لە ناو خەڵك و وروژێنرابێ کە ئێمە ناتوانین لە جیاتی ئەوان بڕیار بدەین بۆ ئەوەی سەرۆکێکی بەهێز بۆهەرێمی کوردستان هەڵبژێرین چ جای (٥٦)مان ئاسانترە، بۆیە بۆ ئەوەی سەرۆکەکە بەهێز بێ بۆ ئەوەی ئەم روانگەیەش بەرجەستە ببێ کە بەناوی هەموومانەوە قسە بکا و بۆ ئەوەی ئەم قسەیەی لە سەر نەبوونی متمانە دەکرێ لە راستیدا ئەو روانگەیە کە هەیە لەسەر نەبوونی متمانە لە ناو هێزە سیاسییەکان حەقە ئێمە بایی ئەوە متمانەمان بە خۆمان بێ کە قسە لە سەر ئەوە بکەین دەبێ دەنگدانەکە بە (٣/٢)بێ، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا جهاد.

بەڕێزجهاد حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیمە ئیقتیراع ل سەر گەلەك دستوورا ولاتێ کر، چ نابێ ب راستی ئەڤە بەس بێین فلان دەستووری هۆ گۆتی حەتە نموونە عێراق یان دەولەتێ جیران، پێتڤیا ل سەر مە پەرلەمانێ کوردستانێ ئیبداع بکەین ل دانانێ یاسا کو خزمەتێ ولاتێ بکەین، پشتگیریا ماددێ چارێ دکەم ب هەمی برگا، نابینم چ تشتەکی نەگونای تێدابیتن، کارتێکردنێ ناکاتن ئەگەر دەنگدان ئاشکرا بیتن یان نهێنی، پشتگیریا ئاشکرا دکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو سلما خان، نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاتر لە جارێك تێبینیم کردووە بەڕێزان ئەندامان جوابی یەکتری ئەدەنەوە، تکا ئەکەم کۆنترۆڵی بکەن.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێگا نادرێ هیچ ئەندامێك وەلامی یەکێکی تر بداتەوە، تەنیا روون کردنەوەی خۆی ئەدات، پێش جەلسە ئەو روون کردنەوانە دراوە، تەعلیق لێدان و وەلامدانەوە نیە، بەپێی پەیرەو ئەبێ قسە بکرێ، فەرموو سلما خان.

بەڕێز سلمی فاتح توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی دکتۆرە ڕێواز و ڕۆژان خان و هەموو هاوڕێیانم ئەکەم کە لە خاڵی پێنجەم لە ماددەی چوارەم باسی دەنگدانی نهێنی و دەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامان ئەکات، پشتگیری ئەو بەڕێزەی تر ئەکەم باسی ئەوە ئەکات، جەخت ئەکەمەوە لەسەر ئەوەی کاندیدی سەرۆکی هەرێم ئەبێ دەستبەرداری پۆستی حیزبی بێ بۆ ئەوەی کاتێ نوێنەری هەرێمی کوردستان ئەبێ لە ئاست ناوخۆ و دەرەوە نەتوانێ پەیوەندی سیاسی و دبلۆماسی بۆ بەرژەوەندی خۆی بەکاربێنێ، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەرکۆ.

بەڕێز سەرکۆ ئازاد حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی چوار مەرجەکانی سەرۆکی هەرێم ، پێویستە سەرۆکی هەرێم لە ماددەی سێ باسکرایە، ئەوترێ سەرۆك لە ئاستی ناوخۆی و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاولاتیانی.....

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە تەواو بووە.

بەڕێز سەرکۆ ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

.... گرنگە واز لە کاری حیزبی بێنێ لە کاتی خۆپاڵاوتنی، بۆ ئەوەی بتوانێ نوێنەرایەتی هەموو خەڵکی کوردستان بکات، لە خاڵی پێنجەمی ماددەی چوارەیش سەرۆکی هەرێم بە دەنگدانی نهێنی بکرێ، بە دوو لەسەر سێی ئەندامان بێ بۆ ئەوەی بتوانرێ نوێنەرایەتی خەڵکی کوردستان بکات.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شەمۆل.

بەڕێز شەمۆڵ ایشن صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی بەڕێز دکتۆرە ڕێواز و ڕۆژان خان و سلما خان ئەکەم کە لە ماددەی پێنج برگەی یەکەم خاڵی پێنج سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانی نهێنی و بە دەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان هەڵبژێردرێ.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك کاروان.

بەڕێز کاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێرای پشتیوانی کردنی هاورێیانم چەند تێبنیم هەیە، لە ماددەی چوار لە برگەی پێنج کە باس لەوە ئەکرێ سەرۆك بە شێوەی ئاشکرا و بە دەنگی رەها ئەگەرێینەوە بۆ دوو خاڵی سەرەکی، لەبەر ئەوەی دەستوورمان نیە ئەبێ بگەرێینەوە بۆ دەستووری عێراقی، لە ماددەی (٧٠) باس لەوە ئەکات دەنگدان نهێنی بێ، لە پەیرەوەی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ماددەی (١٤) برگەی یەکەم کاتێ سەرۆکی پەرلەمان هەڵئەبژێردرێ بە دەنگدانی نهێنی ئەبێ، ئایا مەنتقە ئەگەر بێت و یەکێ لە سەرۆکایەتیە گرنگەکانی هەرێمی کوردستان لە رێگەی دەنگدانی نهێنی بێ سەرۆکایتیەکی تر لە رێگەی دەنگدانی ئاشکراوە بێ، ئەگەر باس لە سەرۆکایەتی حکومەت بکرێ ئەوە متمانە پێدانە، کاتێ باس لەوە ئەکەین کە دوو لەسەر سێ بێ مەبەستێك هەیە، گەرانەوە بۆ ماددە دوو لە یاسای ژمارە یەکی ساڵی (٢٠٠٥) و ماددەی چواری ئەو یاسایە کە ئێستا گفتوگۆ ئەکرێ سەرۆکی هەرێم نوێنەرایەتی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان و سەرجەم پێکهاتەکان ئەکات، ئایا ئەکرێ سەرۆکێك نوێنەری سەرجەم پێکهاتەکان بێ، بەڵام تەنیا لەیەن دوو یان سێ فراکسیۆن یا کۆمەڵی فراکسیۆن کەمەوە دەنگی پێ بدرێ؟ ئایا سەرۆکێك رەهەندی نیشتیمانی هەبێ ئەکرێ تەنیا بە زۆرینەی رەها تێپەرێ؟

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك لوقمان.

بەڕێز لقمان محمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم بە شێوازی ئاشکرا بە دەنگدانی ئاشکرا کە هەڵدەبژێردرێ ئەمە پێچەوانەی بنەما سەرەکییەکانی هەڵبژاردنی پاك و بێگەردە کە جەخت لە سەر نهێنی دەنگدان دەکاتەوە، بۆیە من پشتیوانی لە هەڤاڵاکانم د. ریوازو رۆژان خان و سلمی خان کاك سەرکۆ کاك شەمۆڵ کاك کاروان دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شاخەوان.

بەڕێز شاخەوان رؤوف مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ یەکەم جارە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەماندا هەڵدەبژێرێ گۆڕینی سیستەمی سەرۆکایەتی بە سیستەمی پەرلەمانی بەم قۆناغەی ئێستا گرنگە و ئەمە تا رادەیەك لە رووی دیوکراسیەوە هەنگاوێکی زۆر باشە و حەق وایە خاوەندارانی گۆڕینی سیستەمی سەرۆکایەتی بە سیستەمی پەرلەمانی ئەمە شتێکی مێژوویی ئەو هێز و لایەنانە سیاسیانەی ئەو فراکسیۆنەی خۆیان بەسیستەمی سەرۆکایەتی بە پەرلەمانی دەزانن

ئەمانە تا رادەیەکی زۆر ئەمە لە مێژوو دەنووسرێتەوە و مێژووش شەرم لە کەس ناکا و خاڵێکی دیکە من پشتگیری لە پێشنیاری هاوڕێانم دەکەم لە فراکسیۆنی گۆڕان، سوپاس.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ناصر.

بەڕێز ناصر احمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٤) بڕگەی (٥) پێویستە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم بەشێوەی نهێنی بێ و بە دەنگی ئەندامانی پەرلەمان (٣/٢)بێ، نەك بە دەنگی ئاشکرا و پشتگیری لە د. ڕێواز هەفاڵانم دەکەم لە فراکسیۆنی سەوز، سوپاس.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو موژدە خان.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بە پێویستی دەزانم پشتگیری لە قسەکانی هاوڕیانم بکەم کە ئەوان ئاماژەیان بە ڕەئی منیش دا کە بەڕێزان د. کافم و ابوبکر کاك سیروان و دیاری و سۆران و مەم، سوپاس

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك مسلم.

بەڕێز مسلم عبدالله رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە هەنگاوی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێمی کوردستان بۆ یەکەم جار کە باس لەوە دەکرێ لە ناو پەرلەمانی کوردستان هەڵدەبژێردرێ هەنگاوێکی دروست و جوانە، بەڵام لەو سیاغەی کە لە ماددەی چواردا لە بڕگەی (٥)دا ئیشارە بەوە دراوە کە دەنگدان بەشێوەیەکی ئاشکرا بێ پێم وایە ئەمە جۆرێکە لە بەرتەسکردنەوەی ئازادی رای ئەندامانی پەرلەمان و لە هیچ دەستوورێکی هاوچەرخدا بەو شێوەیە نەبووە، بۆیە ئەم جۆرە دەنگدانە زیاتر لە متمانە دەچێت و لەکاتێکدا کە پێچەوانەشە لەگەڵ ماددەی (٧٠) لە دەستووری عێراقدا لە بڕگە (١)دا، بۆیە سەرجەم یاسابەرکارەکان هەڵبژاردندا چ جای گشتی بن یان تایبەتی، پێویست دەکا کە دەنگدان نهێنی بێ، بۆیە پێم باش بەرەچاوکردنی هەموو ئەو حاڵەتانە

دەنگدانی سەرۆکی هەرێم بەشێوەی نهێنی بێ و لە دواخاڵێ وتەکانمدا پشتگیری لە هاوڕییانم دەکەم لە وتەکانیان،

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بدریە خان.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەو مهرەبان

من پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز کاك عبدالستار و د. کاظم و د. شێرکۆ جودت کاك ابوبکر سۆران و جەختیش لە خاڵی پێنجەمی ماددەی چوار دەکەمەوە کە دەنگدان بە نهێنی بێ، سوپاس

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامیمان هەیە؟ فەرموو کاك سیروان.

بەڕێز سیروان محمد فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٥٥) بڕگەی دووەم بەڕێزێك لێرە باسی ئەوەی کرد کە ئێمە سەرۆکی هەرێم هەڵدەبژێرین نەك مامۆستای زانکۆ داوا دەکەم کە ئەو بڕگەیە بسڕێتەوە ئێمە هەموو چین و توێژەکانی ئەم وڵاتە بەڕێزن و شایانی ئەوەن کە لێرە بەڕێزەوە باس بکرێت،

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ دەسڕیتەوە سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی فەرموو کاك مەم.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوا لە جەنابتان دەکەم پاڵپشت بە ماددەی (٥٤) بڕگەی چوارەم خاڵی دووەم نابێت ئەندامی پەرلەمان وەلامی ئەندامی تر بداتەوە لەناو ئەو ماددانەی کە ئێمە موناقەشەمان لە سەر کرد هیچ خاڵێکی تێدا نییە کە باس لە چی بکا باس لەوە بکا کە سەرۆکی هەرێم کاندید دەبێ بڕوانامەی بەکالوریۆسی هەبێ، بۆیە پەرلەمانتار کاك بهمن کە وەلامی ئێمەی دایەوە داوا دەکەم لە پڕۆتۆکۆل قسەکانی بسڕێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم /سەرۆکی پەرلەمان:

نەخێر ئەوەیان وەڵامدانەوە نەبوو ئەوەیان رووبکردنەوەی خۆی بوو و ئەندام پەرلەمان ئازادە لەوەی رووبکردنەوە بدات و بە وەڵامدانەوە حیساب نییە و قسەکانیشی ناسرێتەوە، بەڵێ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دڤێت ئەز ئیشارەت بە هندێ بدەم کو ماددا دوو ژ پەیڕەوێ ناوخۆیێ پەرلەمانێ کوردستانێ ئیشارەت ب هندێ دات کو پەرلەمانێ کوردستانێ باڵاترین دەسەڵاتە یاسادانانێیا ل هەرێما کوردستانێ کەواتە پەرلەمانێ کوردستانێ ب ئەندامێ خۆ ڤە پێتڤییا ئەدائی کاری خۆ پەرلەمانتاریا رابت و ئیختیساسی تەشریعێ کو ئیختیساسی رەئیسیە پەرلەمانێیا، پەرلەمانێ مە تەشریعا وان یاسایا بکەت کو ل دیڤ کلتور و دیڤ حەز و خواستێ خەڵکی مە وەکو دەستکەوتەك و جیلی مە بگونجێت پەرلەمان ڤی دەوری بگوڕێت ئەم خۆ نەگرێدای چ قیادە و چ قانونێت ولاتێت دیڤە بۆ پتر تێپەڕاندنا پڕەنسیپێ دیموکراسیەت و شەفافیەتی پێتڤیا میکانزمە عەلەنی و بێتە ب کار ئینان، سڕی کرنا تشتی دیارە خۆ ڤە شارتنەکێیا ژ وی خەڵکێ ئەو خەڵکێ مە ڤێرێ نوێنەرایەتیا ڤێ خەڵکی دکەن هندەك یاسا هەنا وەکو سەوابق وەك ئەم نووکە ئەم بەحس لێکەین یاخود پێڤەگرێداین ئەم ئیستیفادەشی بکەین ئەو ژی ئەڤە نە ماددە (١٧) ژ یاسایە ژمارە ئێکا ساڵە (٢٠٠٥) یاسا سەرۆکایەتیا هەرێما کوردستانێ کو هەر ڤی پەرلەمانێ بووە سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ هەڵبژراتنێ ب عەلەنی بووە، هەروسا بڕیارا ژمارە (٣) ساڵە (٢٠٠٥) ی هەر ڤی پەرلەمانی کوردستانی ئەگەر ئەم وەکو عێراق کو نزیکترین خاڵە مەیا بوو هەر حاڵەتەکی وەسا کو ببتە جهێ خیلافێ دەستورێ عێراقێ ماددە (٧٠) هەتا ئیشارەت ب جەوانیا هەڵبژارتن سەرۆکێ کۆمارێ دات بەس ئیشارەت پێ نەدای کو پێتڤییە عەلەنی بت، هەروەسا یاسایەك دی هەی تایبەتە ب چەوانیا سەرۆك کۆمارێ عێراقێ ماددا (٧) تێدا بەحس کری دیسان ئیشارەت پێ نادات کو سڕی ماددە (٧) یاسایا ژمارە (٨) ساڵە (٢٠١٢) ژ بەر هەندێ ئەز گەل هەندێمە وەکو ئەندامێ پەرلەمانێ سەرۆکا لیژنا یاسایی ئەڤ ماددا وەکو خۆ بمێنی وەکو مەوجوودە پێشنیازا یاسایی دا، سوپاس،

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەۆرکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سەبارەت بە ماددەی (٥) کە لێرانە وا نووسراوە کە سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا بە دەنگی زۆرینەی رەها، من بەش بە حاڵی خۆم یەعنی هەموو دەنگدانێك رەئی خۆم وایە ئەوهای لێ بکرێت هەموو دەنگدانێك بۆ کەسێك کە بەرپرسیاریەتیەك وەردگرێت کە بەرپرسیاریەتەکە لەگەڵ سەرۆکی حکومەت زۆر جیاوازە، سەرۆکی حکومەت ئەمە لە پەیڕەوەکە و بە یاسا دیاری کردووە سەرۆکی براوەی ئەو

حیزبەی کە لیستەکەی سەرکەوتوو دەبێت کەسێك دیاری دەکرێت کە دێتە پەرلەمان ئێمە متمانەی پێدەدەین بەو بەرنامە کارەی کە حکومەت هەیەتی، بەلاّم بۆ کەسێك بەرپرسیاریەتیەکی گەورەیە لەم ولاّتە وەردەگرێت هەتا سەرۆکی ئەم پەرلەمانە بە ئاشکرا هەڵنابژێردرێت، سەرۆکی هەرێم بۆ پێناسەی میللەتەکەمان زۆر گەورەترە لەمە، دوایی بۆ ئێمە بترسین بە ئاشکرا یان بە نهێنی، بە ئاشکرا پێمانوابێت ئاشکرا شەفافیەتە و نهێنیە، بە رەئی من ئەمە بۆ هەڵبژاردنی کەس ئەمە شەفاڤ و نهێنی پێ ناگوترێت، بەلاّم هەڵبژاردن بۆ کەسایەتی ئەندامانی پەرلەمان و ئەگەر ئەم متمانەیە دروست نەبێت لە بەینی فراکسیۆنەکان کە دەنگ دەدەن بەم کەسە، دوایی ئێمە یاسا بۆ کەسێك دیاری ناکەین، یەعنی یاسا ئێمە دیاری دەکەین بۆ هەرێمی کوردستان، کێ دەبێت بە سەرۆك، پێموایە رێکەوتنەکانی نێوان لایەنەکانیش ئەم دەنگە دەهێنێت، پێویستە متمانەی هەبێت و (٣/٢) بەلای من زۆر گرنگە لەبەر ئەوەی ئەمە دەبێتە هۆکاری ئەوەی ئەم کۆدەنگیە نیشتیمانیەی لایەنە سیاسیەکان زیاتر بکات بۆ ئەوەی کە ئەم سەرۆکەش سەرۆکێکی بەهێزتربێت و هەموو لایەکمان متمانەی پێبکەین، بۆیە من بە رای خۆم پێموایە ئەمە بە هەر شێوەیەك بێت دەبێت هەڵبژادنی سەرۆکی هەرێم بە نهێنی بێت و (٣/٢)یش بۆ کەسایەتی، چونکە تۆ متمانە لێسەندنەوەکەیت کردووە بە (٤/٣)، بۆ بێین (٥٦) بۆ (٨١)بێت، با بەینی (٧٤) بۆ (٨١) بێت، خۆ پێموایە ئەو کەسەی دیاریکراوە متمانەی پێ دەدرێت و متمانە لێسەندنەوەش لە وەلاّتی ئێمە تاوەکو ئێستا نەبووە، بە هەر حاڵ ئەمە یاسایە، من رەئیم لەگەڵ ئەوەیە بە نهێنی بێت و بە (٣/٢) بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەۆرکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك جلال فەرموو.

بەڕێ. جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەم، داواکارم ماددەی (٤) وەکو خۆی بمێنێتەوە بەبێ هیچ گۆڕانکاریەك، دەمەوێت ئەوە بزانین کە زۆرینەی رەها بۆ سەرۆکێك هەڵبژێرێت لە کاتێکدا موقارەنەتەن بە سەرۆکی حکومەت کە دەسەلاّتەکانی کەمترە سەرۆکی هەرێم، بۆیە داوا دەکەم سەرۆکی هەرێم بە دەنگدانی زۆرینەی رەها بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فەرید/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز سلام عبدالله حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەو پێیەی دەنگدانی ئاشکرا شەفافیەتی زیاترە بۆ پەرپرسیاریەتی ئەندامان لای دەنگدەر، تا خەڵکی بزانن پەرلەمانتار چۆن دەنگ ئەدات، واتە دەنگدانی ئاشکرا لە رووی چەمك و شەفافیەت بۆ بەپرسیاریەتی و دیموکراسی باشترە لە دەنگدانی نهێنی، بەتایبەت بۆ پرسێکی گرنگی وەك هەڵبژاردنی سەرۆك لە ناو

پەرلەمان، بەوەش پێگەش سەرۆك بەهێزتر ئەكات لە رووی پشتیوانی و بەپرسیاریەتی بەرامبەر سەرجەم هاولاتیان، ئەو حالەتەی دەنگدانی ئاشكراش لە دونیای دیموكراسی زۆر پەیرەو ئەكرێ وەكو ولاتی ئیتالیا، لاتیڤیا، هیندۆراس، و پشتگیری لە برگەكانی ماددەی چوار ئەكەم وەكو خۆی بمێنێ، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو خەدیجە خان.

بەڕێز خەدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێوەی بەڕێزیش ئەزانن جەوهەری پرۆسەی دیموكراسی ئەوەیە هەڵبژاردن بكرێ ، بەڵام ئەكرێ ئالیەتی جیاواز بێ، بۆیە ئێمەش پێمان ئاساییە هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم بە دەنگدانی ئاشكرا بێن وەكو چۆن هاوڕێیانیش ئاماژەیان پێ كرد لە دەستووری عێراق و یاسای سەرۆكایەتی هەرێم ژمارە یەكی ساڵی (٢٠٠٥) لەو بابەتە بێ دەنگ بووە و ئاماژەی بەوە نەكردووە ئایا دەنگدان ئاشكرا بێت یان نهێنی، بۆیە ئێمەش پێمان باشە دەقی ئەو ماددەیە وەكوە خۆی بێ، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە كۆتایی هات، فەرموو ماددەی پێنج.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

١ ماوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم بە كۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان كۆتایی دێ.

٢- سەرۆكی هەرێم لە ئەرك و دەسەلاتەكانی بەردەوام ئەبێ تا بەپێی حوكمەكانی ئەو یاسایە سەرۆكێك هەڵدەبژێردرێ.

بەڕێز/د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان .

بەڵێ دەرگای گفتووگۆ دەكەینەوە هەر ئەندامێك دەیەوێت قسە لەسەر ئەو ماددەیە بكات دەست بەرز بكاتەوە .

ئەو ناوانەی كە بەژدار دەبن بۆ گفتوگۆكردن (هدیه خان ، كاك محمد ، كاك بەختیار ، كاك ظاهر، ژیان خان ، د.زیدان ، د.رێبوار ، كاك شوان ، كاك د.صباح ، كاك سەفین ، د. كاظم ، كاك دیاری ، كاك سۆران ، كاك سیروان ، كاك مەم ، كاك بەلێن ، كاك دابان ، كاك عوسمان ، كاك سیپان ، بەدریە خانم ، موژدە).بەڵێ هەدیەخان فەرموو .

بەڕێز/هدیه مراد حیدر:

بەڕێز/سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز دەخوازم هەردوو بڕگەی ماددەی (٥) لە پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستانی عێراق هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور وەکو خۆ بمینێت هەروەکوو لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتی و بهێته جێبەجێکردن پشگیریێ لێ دکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

بەلێ زۆر سوپاس بەڕێز د.کاظم فەرموو.

بەڕێز د. کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە من لە دوای کاك سیپان قسە ئەکەم، چونکە قسەکانم پشتگیری ئەبێ بۆ بەڕێزیان .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەڕلەمانی کوردستان:

بەڕێز کاك سیپان فەرموو لە جێگای ئەو.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

ل ماددا (٥) بەشا (١) دبێژیت ماوێ ولایەتا سەرۆکێ هەرێمێ ب کۆتایی هاتنا ولایەتا پەرلەمانی کۆتایی دێت، لێ گرنگە ل ڤێرێ سەقفێ زەمەنی بهێتە دیاری کرن، کو (٤) سالێ بهێت دیاری کرن بۆ ولایەتا سەرۆکێ هەرێما کوردستانێ ئانکو مافێ درێژکرنا ولایەتا سەرۆکێهەرێما کوردستانێ نەبیتن.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

بەڕێز محمد سعدالدین انور:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

ماددەکە وازحە ، بەلآم ئەم جۆرە دەقانە ئەو نەوعە نەصانە دائیمەن بۆ هەرێمی کوردستان یەعنی رووبەرووی گرفت بووە هەرێمی کوردستان و ئەمە تەجروبەمان هەیە ئەزموونێکی دوور و درێژمان هەیە لە مەوزووعی ماوە، مایەی سەرۆکایەتی و دەسەلآتەکانیان ، بۆیە ئەگەر بکرێت ئەمە بکرێت بە یەك ماددە یەك بڕگە تەنها بنووسرێتن ، مانەوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت بەردەوام بێتن یاخود تەنها بڕگەی دووەم دەنگی پێ بدەین، چونکە ئەگەر هەردووکیان بکرێت کە ویلایەتی پەڕلەمان کۆتای دێت دەست بە تەفسیراتی قانونی دەکرێتن دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم ناتوانێت کارەکانی جێبەجێ بکاتن و موناقەشەی دەسەلآتەکانی دەکرێتن، بۆیە ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم تا هەڵبژاردنی سەرۆکێکی دیکە بەردەوام بێت سوپاستان دەکەین .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو کاك دیاری.

بەڕێز دیاری انور حمه رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

پشتگیری لە تەواوی وتەکانی هاوکارم کاك سیپان دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز بختیار شوکری سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان .

لەبەر گرنگی بوونا پۆستی سەرۆکی هەرێمێ خۆدا نەکا بکەونە فەراغی سیاسی پێویستە ولایەتی سەرۆکی هەرێمێ بمینیت تاکو کۆتایی ولایەتا پەرلەمانی و عەین و ئەرکو دەسەلاتێ بمینیت تاکوو سەرۆکێکی نوێ بۆ حکومەتا هەرێمێ هەلبژێرن ، من لەگەلّ ئەوەیمە ماددەی (٥) وەکو خۆی بمینێت زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

مـن پێشـنیار دەکـەم ئـەم ماددەیـە جێـی ئـەم ماددەیـە بگرێتـەوە لەبـەر ئـەوەی سیسـتەمی حـوکمڕانی لـە هەرێمی کوردستانە بەراستی دووانەی دەسەلاتی جێبە جێکردنە، و ئەگەر سیستەم پەڕلەمانی بێت دەبێ ئەم دووانەیە بەر پرسیاریەتی سیاسیان لە ئاستی پەڕلەمانە هەبێ ، بەلاّم سەرۆکی هەرێم نیەتی و ئەگـەر نیمچە سەرۆکایەتی بێ ئـەبێ سـەرۆکی ئەنجومـەنی وەزیـران بـەر پرسـیارەتی سیاسـی لـە ئاسـتی سـەرۆکی هەرێم ئەبێ کە ئەوەشیان وانیە ، بۆیە دیاری کردنی بەر پرسیاریەتی سیاسی لـە سـەرۆکی هـەرێم لەبـەر دەم پەڕلەمان بە ئیزافەی ماددەیەك بەم جۆرەی لێ بکرێت ، هەموارکردنی ماددەی شانزەم لە یاسای ژمارە (١)ی سالّی (٢٠٠٥) ی سەرۆکایەتی هەرێمی هەموارکراو بەم جۆرە سەرۆکی هەرێم لەم حالّەتانەی خوارەوە بە بڕیارێك لە لایەن پەڕلەمانەوە بە بەخشراو لە ئەرکو فەرمانەکانی دادەنرێت .

١- لەبەر هەر هۆکارێك نەیتوانی ئەرك و فەرمانەکانی ئەنجام بدات .

٢- دەست لە کارکێشانەوەی خۆی بە نووسراو پێشکەش بە سەرۆکایەتی پەرلەمان بکا دوای تێپەربونی (١٠) رۆژ لە بەرواری پێشکەش کردنی داواکەی بە دەست لە کار کێشاوە دادەنرێ .

٣- بە داوای (٢٥) ئەندامی پەرلەمان لەسـەر بنـەمای لێپرسینەوە بـە دەنگـی دوو لـە سـەر سـێی ئەنـدامانی پەڕلـەمان بـە دەنگـدانێکی نهـێنی و راسـتەو خـۆ لـە ئـەرك و فەرمانـەکانی دە بەخشـێ لـە کـاتی شـکاندنی سوێندی یاسایی و پێشەلّکردنی یاسا و دەستوور زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڤاهر (خەیلانی) پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکەم لە سەر ماددەی (٥)

١-ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتای دێت.

٢-سەرۆکی هەرێم لە ئەرکو دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت ، داوادەکەم ماددەی (٥) هەردووك بڕگەکەی وەکو خۆی جێبە جێ بکرێت و پشتگیری لە رەئیەکە هەدیە خان دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥) یەکەم و دووەم نازانم پێویست ئەکا بیخوێنمەوە ؟ یەکەم دەڵێ ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتا هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت .

بڕگەی دووەم : هەمان شێوە دەڵێ سەرۆکی هەرێم لە ئەرکو دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێ من پێم وایە یەکێکیان زیادە یان ئەوەیە بەردەوام دەبێت هەتا هەتایە کەس نازانێ یان ئەوەیە لەگەڵ کۆتایی تەمەنی پەرلەمانە کۆتای پێ دێ، من داوا کارم ببێ بە یەك بڕگە ئەگەر ببێت لە لایەکی تریشەوە پشتگیری وتەکانی کاك سیپان و کاك سۆران عمر دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ژیان طاهر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددە ژمارە (٥) ئەو پێشنیازەی لیژنەی یاسایی دکم بێ گۆرانکاری و زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی بڕگەی یەکەم و بڕگەی دووەم لە ماددەی (٥) یەکەمیان ئەڵێ ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتای دێت من پرسیارێکم لە بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی هەیە ؟ کە لە راپۆرتەکەیاندا تەئکیدیان لەسەر هەمان پرۆژە یاسایە کردۆتەوە ئایە لە دۆخێکا بووە بە جۆرێك عورف لە هەرێمی کوردستان دا پەرلەمان ماوەی تەمەنی خۆی بۆ سالێك یا دوو سالّ درێژکردەوە ئۆتۆماتیك بە پێی ئەو ماددەیە سەرۆکی هەرێمیش ویلایەتەکەی درێژ ئەبێتەوە ؟ چونکە ئەو پرسیارە ؟

دووەم سەرۆکی هەرێم لە ئەرکو دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت پێم وایە یەکێکە لەو یاسا لەو ماددە مەترسیدارانە لەبەر ئەوەی لە دۆخێکی لەم جۆرەیە ، ئەگەر پەرلەمانی کوردستان هیچ هێزێك هیچ کاندیدێك نەیتوانی زۆرینەی رەها کە داوا ئەکەین دوو لەسەر سێ بێ ئەگەر زۆرینەی رەها نەیتوانی کۆ دەنگی دروست نەبوو لەسەر هەڵبژاردنی سەرۆکێکی هەرێم لە ناو پەرلەمانە کەواتە ئۆتۆماتیك سەرۆکی هەرێم بەردەوام دەبێ لە دەسەلاتەکانی ئیتر شەش مانگە، سالێکە، جەند سالێکە ئەمە بە مەترسی ئەبینم بە راستی هەقە ئەم دیقە بەراستی لەسەر ئەم بڕگەیە بکرێ سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.زێدان رشید خان اودل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکەم لە ماددەی (٥) بە تایبەت لە خاڵی دووەم دا کە سەرۆکی هەرێم لە ئەرکو دەسەلاتەکانی بەردەوام بێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵ دەبژێردرێت بۆ ئەوەی هیچ فەراغێکی یاسایی لە هەرێمی کوردستان دروست نەبێ لە دوای تەواوبونی ویلایەتی پەڕلەمان.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو کاتەی کە لە ماددەی (٣)م مناقەشەمان کرد لێرە تەئکید دەکەمەوە ئەو ماددەیەی (٥) بەو شێوازەی لێ بکرێ و ماوەی خولی سەرۆکی هەرێم کە لە پەرلەمانەوە هەڵدەبژێردرێ و بۆ (٤)ساڵە و تەنها یەك جاریش دەتوانێ هەڵبژێردرێتەوە زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بارەی ماددەی (٥) بڕگە (٢) کە ئاماژەیە بۆ سەرۆکی هەرێم لە ئەرك و دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت ئەوا دەقاو دەق لە گەڵ دەستووری عێراق ماددە (٧٢) بڕگە (٢) هاتوە بۆیە بە هیچ شێوەیەك هیچ مەترسیەك دروست ناکا ئەگەر ئەو بڕگە وەك و خۆی جێگیر بکرێ بە لێکو بە پێچەوانەوە و کاتێك بۆ ماوەی پەرلەمانی کوردستان ویلایەتی سەرۆکی هەرێمیش

کۆتایی دێ پێویستە سەرۆکی هەرێم بەردەوام بێ لە ئەرك و دەسەلاتەکانی بۆ ئەوەی کە بۆشایی یاسایی و بۆشای ئیداری دروست نەبێ و قەیرانی هەڵپەساردنی دامەزراوە کان جارێکی دی نەیەتە کایەوە ، بۆیە بە رەهایی پشتگیری ئەوە ئەکەم کە ئەو بڕگەیە لە ماددە (٥) وەك و خۆی جێگیر بکرێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ خاڵی یەکەمی ماددەکە پشتیوانی لە لێژنەی یاسای دەکەم بە تایبەتی کە لای زۆر کەس رووندە کە سەرۆکێك ماوەکەی کۆتایی دێت، لێرە روون و ئاشکرایە بە کۆتای هاتنی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی بە ماوەی سەرۆکایەتی هەرێمیشە .

خاڵی دووەم سەرۆکی هەرێم لە ئەرکوو دەسەلاتەکانی بەردەوام ئەبێ تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵئەبژێردرێ ئەمەش خاڵێکی جەوهەریە خاڵێکی ،گرنگە ئەو خواستە تەسبیت بوە تیایە کە لە خولەکانی تریشا بەردەوام سەرۆك لە ناو پەرلەمانەوە هەڵ ئەبژێردرێ و من پشتیوانی دیسانەوە لە لێژنەی یاسای دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز شوان کرم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شوان (زراری) پشتگیری لێژنەی یاسای دەکەم کە ماددەی (٥) وەك و خۆی بە هەردووك بڕگەوە جێگیر بکرێت لەگەڵ رێزم دا .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز عثمان کریم سواره:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من عوسمان (صیدەلی) دیارە من پێشنیار دەکەم بکرێ بە یەك بڕگە ئەو دوو بڕگەیە بەو شێوەی یەکەم ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەڕلەمان کۆتای دێت لە ئەرك و دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵ دەبژێرێت بە مەرجێك لە (٦)مانگ زیاتر نەبێت ، ئەمە بۆ ئەوەی کە ئێمە دەرگایەك نەکەینەوە جارێکی تر لە رابردوودا ئێمە ئەو

تەجرووبەمان بە سەردا تێپەریووە بۆ ئەوەی سنووریك دابنرێت بۆ ئەوەی کە ئێمە نەتوانرێت جارێکی دی ئەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.صباح محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ماددەی (٥) بە هەردوو بڕگەوە چۆن لە پێشنیازی لیژنەی یاسایی هاتووە پشتگیری دەکەم هەروەها پشتگیری وتەکانی هەدیە خان و کاك بختیار و کاك ظاهر و ژیان خان و زێدان و د.ڕێبوار و کاك شوان دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز د.کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی هەردوو هاوڕێم کاك سیپان و کاك مەم دەکەم سەبارەت بە ماددەی (٥) سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز سفین اغا عمر اغا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەفین (گەردی) پشتگیری هەڤلآنم دەکەم پشتگیری راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکەم لە ماددەی (٥) کە وەکو خۆی بمینێتەوە بە بێ گۆرانکاری زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە تەواوی قسەکانی بەڕێز کاك سۆران عمر دەکەم زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری هەڤالآنم دەکەم کە لە گەڵ مانەوەی ماددەی (٥) بە هەردووك بڕگەیەوە زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥) خاڵی یەکەم پێشنیار دەکەم بەو جۆرە بێت ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم تەنها بۆ (٤) ساڵ بێت و ئەگەر بیەوێت خۆی کاندید بکاتەوە بیەوێت سەرۆکی هەرێم بێت لە خولێکی تر دا دووبارە دەرفەتی ئەوەی دەبێت بۆ جارێکی تر خۆی کاندید بکاتەوە و دەسەلاتەکانی دابەش بکرێت بەسەر سەرۆکایەتیەکانی تردا و هەروەها نەبەسترێتەوە بە کۆتایی هاتنی خولی پەرلەمان، ماددەی دووەم لا ببرێت و پشتگیری خۆم بۆ هاورێیانم بەرێز کاك سیپان کاك سیروان کاك سۆران عمر و کاك مەم دەکەم .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر ماددەکە قسەم نیە، تەنها خاڵێکی پەیرەویم هەبوو کە هاورێیانمان لە لیژنەی یاسایی ئاگادارن کە دانیشتنی داهاتودا دانیشتنی دەنگدانە، رێگە بە گفتووگۆ نادرێ و پێشنیازی نوێش وەر ناگیرێت ، بە پێی ماددەی (٩٠) بڕگەی (٣) و لەماددەی (٩١) بڕگەی (٢)و(٣) ئەگەر زیاد لە پێشنیازێك هەبوو پێشنیازەکان ئەخرێنە دەنگدانەوە، بۆیە ئەو پێشنیازانە تۆمار بکەن نەك تەنها رووونکردنەوە بدەن و قسەی خۆیان بکەن ئەو پێشنیازانە تۆمار بکەن بە تایبەتی کە زیاتر لە سێ ئەندام پشتگیری لێ ئەکا زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

بەڵێ پێشتر داوایان لێ کراوە کە پێشنیازەکان هەمووی تۆمار بکرێ بە پێی پەیرەو و ئێستا داوا لە سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی دەکەین ئەگەر هەر رووونکردنەوەو وەلاّم دانەوەیەکیان هەیە با بفەرموون .

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك مەم پرسیارەك ئاراستەی مە کرییە وەکو لیژنەی یاسایی ئەگەر روخسەت بێت، بۆ هندێ حساب نەبیت کە جوابا ئەندام پەرلەمانی دای، بەڵێ کاك مەم، ئەگەر پەرلەمان ولایەتا خۆ تەمدید کر ئۆتۆماتیکی ولایەتا سەرۆکێ هەرێمێ ژی دێتە تەمدید کرن وە ئەڤە مەترسی نییە، لە جیاتی ئەوەی هەرێم بێ سەرۆك بمێنێ، مەترسی لەوەدایە پەرلەمان نەتوانێ سەرۆکێك بۆ ولاّت هەلبژێرێت، ئەوە بەردەوان دەبێت ئەو یاسایە تا هەرێمی کوردستان دەبێتە خاوەنی دستوور، دواتر عیلاج دەکرێ، جارێکیتر

بۆ دڵنیایی پەرلەمانتاران هەر بەڕێزێك قسەیەکی کردبێت قسەکانی لێرە نووسراوە، دڵنیایی ئەوە دەدەین، منیش لەگەڵ ئەوەمە ماددەکە وەکو خۆی بمێنێ لەو پێشنیازە یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر من وەکو رووونکردنەوەیەك لەوە لە ماددەی (٥) بڕگەی (١) ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتای هاتنی ویلایەتی پەرلەمان کۆتای دێت ئەمە لە ئەصلی یاسایەکە ماددە (٣) دیاری کراوە کە تەنها بۆ یەك جاری تر مافی خۆ هەڵبژاردنی هەیە یەعنی لەوێ دیاری کراوە لێرە روون نەکراوەتەوە ،لە بڕگەی دووەم سەرۆکی هەرێم دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێرێ ئەوە هەمان ماددەی ئەم یاسایە هەموار لە ماددەی (٤) بڕگەی (١)ی دەلێت (٣٠) رۆژ دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەوە دەرگای خۆ پالاوتن دەکرێتەوە یەعنی تەحدیدی کاتەکەی کراوە زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز رووپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٥) پشتگیری لە وتەکانی کاك سۆران عمر دەکەم بە ئیزافە کردنی بڕگەیەك کە لە ماددە (٧٢)ی دەستووری عێراقی هاتووە ئەگەر پۆستی سەرۆکی هەرێم لەبەر هەر هۆیەك بە تاڵ بوو سەرۆکێکی تر هەڵ دەبژێردرێت بۆ تەواوکردنی ئەو ماوەی ماوە بۆ سەرۆکایەتی هەرێم زۆر سوپاس .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

فەرموو.

بەڕێز ارشد حسین محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ مانەوەی ئەو ماددەیەین وەکو خۆی بێتن جونکە راستی ناکرێ هەر(٤) سالێك جارێك دەسەلاتەکانی دابەش بکەین بۆ دامەزراوەکان دوایە دیسان بیدەینەوە دامەزراوەی سەرۆکی هەرێم، بۆیە لەگەڵ مانەوەی ئەو ماددەیەین و پشتگیری سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەین .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی تکایە ماددەی شەش بخوێنەوە .

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەش : کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ کە لە گەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت .

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەرگای گفتووگۆ دەکەینەوە هیچ گفتوگۆیەك نیە لەسەر ماددەی شەش، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە:

١-گلوستان خان.

٢- كاك رێبوار.

٣- رۆژان خان.

٤- كاك ڤاهر.

٥- دكتۆرە گەلاوێژ.

٦- دكتۆر شێركۆ.

٧- دكتۆر كاڤم.

٨- كاك مەم.

٩- موژدە خان.

١٠- كاك دیاری.

بەڵێ دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شیركو جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پێشنیارم هەیە، دیارە ئەو پێشنیارانەی ئەو داواکاریانەی کە زیاتر لە سێ پەرلەمانتاری بەڕێز جەختیان لەسەر کردەوە، یەکێکیان ئەوە بوو کە لێپرسینەوە لە پەرلەمانەوە بکرێت، پێشنیاری ئەوە دەکەم کە ببێت بە ماددەیەك لێرەدا جێی بۆ بکرێتەوە.

پێشنیاری دووەمم/ ئەوەیە کە هەرچییەك دەرچێ ئەم یاسایە دواتر دەبێت لە پەیڕەوی ناوخۆدا داخیل بکرێت، چونکە دەسەلاّتەکانی دەچێتەوە سەر دەسەلاّتەکانی پەرلەمانی کوردستان کە سەرۆکی هەرێم دەست نیشان دەکات بە شێوازی هەڵبژاردن لە پەرلەمانەوە، لەبەر ئەوە ئەم یاسایە هەروەکو بیر خستنەوەیەك دەبێت دواتر بخرێتە ناو پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز گلستان خان فەرموو.

بەڕێز گلستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەژی پشتگیریا لیژنە یاسایی دکەم کو ماددەی شەش وەکو خۆ بمێنێتەوە بێهێ کۆ گۆرانا بێتە کرن.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر کاظم فەرموو.

بەڕێز د. کاظم فاروق نامق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی بەرەو کۆتایی ماددەکان دەڕۆین و هیچ ماددەیەك باسی لێپرسینەوەی نەکرد لە سەرۆکی هەرێم، نە لە مەیان، نە لە یاسای ژمارە (١)ی سالّی (٢٠٠٥)دا، من پێشنیار دەکەم یان ماددەیەك یان بڕگەیەك زیاد بکرێت بەوەی کە بە دەنگی زۆرینەی پەرلەمان سەرۆکی هەرێم خازیع بکات، تەواو ملکەچی بکات بە لێپرسینەوە لەبەردەم پەرلەمانی کوردستاندا، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر رێبوار فەرموو.

بەڕێز د.ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتەیەکی نیزامیم هەبوو بەپێی ماددە (٤٨) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ناکرێت هیچ پەرلەمانتارێکی بەڕێز پاس بدات بۆ بڕگەیەکی تر لە پێشنیازی یاسایی، دەبێت تەنها سوور بێت لەسەر ئەو بڕگەیەی کە خراوەتە روو.

سەبارەت بە موداخەلەی من پێموایە ماددەی شەش زۆر روونە، بۆ ئەوەی کە تەنازوعی قەوانین دروست نەبێت و پێویستە حوکمەکانی یاسا بە قەتعی بێت، بۆیە بە رەهایی پشتگیری ئەوە دەکەم کە ناوەڕۆکی ماددەی شەش وەکو خۆی جێگیر بکرێت، لەگەلّ رێزم.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەلّبەتە دەستووری عێراق یەکێکە لەو دەقە گرنگانەی کە هەموو دەقێکی قانونی پاڵپشت بە دەستوور، دەستوور دایکی هەموو قانوونەکانە، پرسیارەکە ئەوەیە لە دەستووری عێراقیدا، من حەز دەکەم لە دەستووری عێراقیدا لە ماددەی (٧٢)دا کاتێك کە سەرۆك کۆمار هەلّدەبژێردێت لە دوای یەکەمین دانیشتن لە بڕگەی (ج)، لە بڕگەی (ب) یەکەمین دانیشتنی پەرلەمانی عێراقی لە دوای (٣٠) رۆژ سەرۆکی پەرلەمان هەلّدەبژێرێت، بۆیە من ئەمە بە هەل دەزانم کە قسەی لەسەر بکەم، مادام ئێمە لەم ماددەی شەشەمدا کار بە هیچ دەقێك ناکرێت ناکۆك بێت لەگەلّ حوکمەکانی ئەم یاسایە، کەواتە بۆمان هەیە بگەڕێینەوە بۆ

هەندێ بڕگە، بۆ ئەوەی بزانین ئیشکالیەتی قانونی تێدایە، بۆیە دەگەڕێینەوە بۆ ماددەیەك لەناو بڕگەکەدا، ماددەی (٤) بڕگەی یەکەم کە دەڵێت لە ماوەی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پالأوتن دەکاتەوە، بۆیە ئەم دەقە بۆ ئەوەی هەم بگونجێت لەگەڵ دەستووری عێراقیدا، هەم بۆ ئەوەی ئەم دەقە لە دوای یەکەمین دانیشتنی پەرلەمان، نەك هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی، یەکەمین دانیشتنی پەرلەمان ئیلزامی بێت لە ماوەی (٣٠) رۆژدا سەرۆکی هەرێمی کوردستان هەڵبژێردێت، ماددەی (٤) بڕگەی (ج) زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تکایە دەقیق بن لە رەئیە یاساییەکانتان، چونکە هەموو رەئیەکان دەچێتە ناو پرۆتۆکۆل، بەڕێز رۆژان خانم فەرموو.

بەڕێز روژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریێ ل راپۆرتا لیژنا کاروبارا یاسایی دکەم، پشتگیریێ ماددە شەش دکەم کو وەك خۆ بمێنێتن، پشتگیریێ ئاخافتنا هاورێیت خۆ دکتۆر رێبوار و گلستان خان دکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز موژدە خانم فەرموو.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز دکتۆر کاظم و بەڕێز کاك مەم دەکەم.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر گەلاوێژ فەرموو.

بەڕێز گلاویژ عبید عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە مانەوەی ماددەی شەش دەکەم، لەبەر ئەوەی ماددەی شەش زۆر گرنگەو حوکمێکی خیتامیە بۆ هەموو یاسایەك، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك دیاری فەرموو، تکایە هەر ئەندامێکی پەرلەمان کە قسەکانی تەواو کرد مایکەکەی بکوژێنێتەوە تکایە.

بەڕێز دیاری انور حمه رحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە وتەکانی هەر یەك لە بەڕێزان دکتۆر کاظم و هەروەها کاك ئەبو بەکر هەڵەدەنی و دکتۆر شێرکۆ دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی، پێویست بە هیچ ڕوون کردنەوەیەك و وەلاّمدانەوەیەك هەیە؟

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت موناقەشەی کاك مەم وەکو پرسیارا لە دەستەی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەتەوێت ڕوون کردنەوە بدەیت؟

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستووری عێراقێ ئاماژە بە سەراحەت تەنیا کری کو هەرێمی کوردستان دشێت مومارەسا هەمی دەسەلاّتێ خۆ بکات، هەرێما کوردستانێ ئەندام پەرلەمانا لیف ماددە دوو ل پەیڕەوی نافخۆی پەرلەمانێ بالاّترین دەسەلاّتە یاسادانانێیە، ئەڤ پەرلەمانە هەر یاسایەکا زۆرینا دەنگا ڕێکارێ خۆ یاسایی گرتە بەر دەرباز بکات، ئەم پێ مولزەمین نە زیاتر، راستە دەستووری عێراقی ئیشارەت بە هەندێ ڕێکار دایت، بەس ئەم مولزەم نەبین، نەکو ئیجباریییە، وەکو لیژنا یاسایی ژی حەز دکەین ئەڤ ماددەی شەش وەك خۆ بمێنێت ڤێ پێشنیارێدا، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو ماددەی حەوت بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەوتەم:

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ ئەندامێك قسەی هەیە لەسەر ماددەی حەوت، ئەحکامی خیتامیە؟ پێویستە لە هەموو یاسایەکدا هەبێت، بەڵێ دیارە گفتوگۆ نییە لەسەری، فەرموو ماددەی هەشت بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەشتەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێ بەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان)دا بلاّو دەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم بەڕێزانە دەیانەوێت قسە بکەن:

١-سەرچنار خان.

٢- کاك کاوە.

٣- ماموستا ئەبو بەکر.

٤- بەڕێز دکتۆر اسماعیل.

٥- دکتۆر محی الدین.

٦- دکتۆر شێرکۆ.

٧- کاك ڤاهر.

٨- کاك حکمت.

٩- کاك سروان.

١٠- رۆژان خان.

١١- دکتۆر رێبوار.

١٢- هدیە خان.

١٣- سوسن خان.

بەڕێز سەرچنار خان فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاز دەکەم ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

(ئەم یاسایە لە رۆژی بلاّو کردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقائیعی کوردستان) جێ بەجێ دەکرێت. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك ڤاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکەم، هیوادارم ئەم ماددەیە وەکو خۆی جێ بەجێ بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك کاوە فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە، ئەم یاسایە لە دوای بڵاوبوونەوەی لە وەقائیعی کوردستان دەچێتە بواری جێ بەجێ کردنەوە.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك حکمت فەرموو.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە لیژنەی قانونی دەکەم ئەو ماددەیە هەر وەکو خۆی بمێنێتەوە باشتر دەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز ماموستا ئەبو بەکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە کاك کاوە و خاتوو سەرچنار دەکەم، قسەکانم کران، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك سەروان فەرموو.

بەڕێز سروان محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە لیژنەی یاسایی دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحيم.

ئەز پشتگیریا بۆچوونا هەندێت دکەم کو وەقائیعی کوردستان بێتە نەشر کرن پاشی تەنفیز ببیت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز رۆژان خان فەرموو.

بەڕێز روژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریا لیژنا کاروبارێ یاسایی دکەم و پشتگیریێ دکەم ماددە هەشت وەکو خۆی بمێنێت و پشتیگریێ ئاخافتنا هەڤالێت خۆ کاك سروان و کاك حکمت دکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر محی الدین فەرموو.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەلّ ئەو دەستەواژەیەم کە ئەم (یاسایە لە بەرواری بلاّو بوونەوەی لە رۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان جێ بەجێ بکرێت)، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر رێبوار فەرموو.

بەڕێز ریبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنەکانی من کرا، سوپاس، بۆ ئەوەی دووبار نەبێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شیرکو جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەی لە وەقائیعی کوردستان بلاّو بکرێتەوە مافێکی خەلّکە، مافی گشتییە، بۆ ئەوەی بزانن پەرلەمان دەنگ لەسەر چ دەدات، یاساو ناوەرۆکی یاساکە چییە، بۆیە گرنگە لە وەقائیعدا بلاّو بکرێتەوە، نەك لە رۆژی دەرچواندنیەوە کاری پێ بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز هدیە خان فەرموو.

بەڕێز هدیە مراد حیدر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریی راپۆرتا لیژنا یاسایی دکەم ماددە هەشت وەکو خۆی بمێنێت و بیهێتە جێ بەجێ کرن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سوسن خان فەرموو.

بەڕێز سوسن محمد میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ماددەی هەشت دەکەم کە وەکو خۆی جێ بەجێ بکرێت و پشتگیری لە بەڕێزان کاك سەروان و هەدیە خان و رۆژان خان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان ئەندامانی لیژنەی یاسایی، ئەحکامی خیتامییە، پێویست بە هیچ روون کردنەوەیەك و وەلاڤمدانەوەیەك هەیە؟ فەرموو سەرۆکی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێك وەکو قاعیدە دەمی یاسا دێتە پەسند کرن و دەرکەڤت ل وەقائیعی کوردستانێ و لە هەر ولاتێکی ژی ئەڤ میکانیزمە هەیە، ل بو ڤێ یاسایش بەلکو تابعێکی، رەهەندێکی نیشتمانی هەیە، تابعێکی سیاسی پتر هەیە، گرنگی پێدای هەرێما کوردستانێ نە گرێدای خاص موباشر ب حقوق و حوریاتێت خەلکی ڤە هەیەو مەسەلەی دادگایی کردن و گرێدانی ماددە بۆ زانین و جەهلە یاساییین، ژی بەر هەندێ پێویست ناکات و لەگەل هەندێنە ئەڤ ماددەیە وەکی خۆ بمێنێت، ڤێ پێشنیازا یاساییدا، تەبیعی هەر خەلکی کوردستانێ دەزانیت نا وەکو بەس لە رێگا وەقائیعی کوردستان زانێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی هۆیەکانی دەرچواندن بخوێنەوە، بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆ بکەینەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن

بە مەبەستی کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەرگای گفتوگۆ لەسەر هۆیەکانی دەرچواندن دەکەینەوە، هەر ئەندامێکی بەڕێز دەیەوێت گفتوگۆ بکات دەست بەرز بکاتەوە؟ ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن ئەمانەنن:

١-كاك مەم اسكندر.

٢- كاك نزار.

٣- كاك شوان.

٤- دكتۆر شێركۆ.

٥- كاك كاوە.

٦- كاك عبدالستار.

٧- بدريە خان.

بەڵێ كاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم اسكندر مەم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتەڤانیێ لە راپۆرتا لیژنا یاسایی دكەین كو مەبەستەك و كو ئەم ژی كارا كردنا دامەزراوە سەرۆكایەتیا هەرێما كوردستانێ ژ بەر هەندێ پێشنیار دكەم وەكو خۆ بمێنێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شیركو جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پێشنیار دەكەم ئیزافەی ئەوە بكرێت كە لە سیستەمێكی حوكمڕانی پەرلەمانیدا، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك نزار فەرموو.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگیری لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەكەم، پشتگیری لە وتەكانی بەڕێز كاك مەم دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك كاوە فەرموو.

بەڕێز كاوە عبدالقادر حسن:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

دیارە لە یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠١٨) لە هۆیەكانی دەرچووواندن دەڵێت لە پێناو رەخساندنی زەمینە سازی و لێك تێگەیشتن لەسەر سیستەمی حوكمڕانی لە هەرێمی كوردستان ئەم یاسایە دەرچوێندرا، بۆیە من پێشنیار دەكەم لە پێناو زەمینە سازی و لە پێناو تەوافوقی سیاسی و لە پێناو دروست كردنی هەماهەنگی لەسەر یاساییەكی وا گرنگ كە یاسایەكە پەیوەندی بە هەموو خەڵكی كوردستانەوە هەیەو

یاسایەکە رەهەندی نیشتمانیی و نەتەوایەتی هەیە، خواست و داواکاری و پێشنیاری ئێمە بە هەند وەربگیرێت و جێگای بکرێتەوە لەو یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هەڤالاّنم دەکەم لە لێژنەی یاسایی، هەروەها هەڤالاّنم کاك مەم و برادەران کە دەقەکە وەکو خۆی بمێنێتەوەو جێگیر بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك عبدالستار فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجید عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەموو لا باسی سیستەمی پەرلەمانیمان کرد، دیارە ئەوەش خرایە روو کە سیستەمی پەرلەمانی تەنها بەوەی کە سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان هەڵبژێردرێت، نابێت بە سیستەمی پەرلەمانی، ئێمە پێمان باشە بەراستی بۆ ئەمە، بۆ جێگیر کردنی ئەم پایە، دەقە وا بنووسرێت (لە پێناو جێگیر کردنی پایەکانی سیستەمی پەرلەمانی لە کوردستان – عێراق و رێکخستنەوەی پایەکانی سەرۆکی هەرێم ئەم یاسایە دەرچوونێندرا) سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز بدریە خانم فەرموو.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی بەڕێز ماموّستا عبدالستار دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی، سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەمە هۆیەکانی دەرچواندن وەك خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز روپاك خان فەرموو.

بەڕێز روپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی ماموّستا عبدالستار مجید دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز خەدیجە خانم فەرموو.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێداگیری لەسەر ئەوە دەکەم کە ئەم دەقە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك عەباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان ئەم بابەتە دوو رەئی جیایی لەسەر هەیە، دوو رەئیە جیاوازەکەش هەردووکیان لەسەر ئەوەی قانوونی خۆی وەرگرتووە، ئەوە دەکرێت لە دوایی پێداچوونەوە هەردوو رەئیەکە بخەینە دەنگدانەوە لە کاتی خۆیدا، بۆیە سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڵێ لە دانیشتنی دەنگدان ئەو پێشنیارانەی کە پێچەوانەی نیزامی عام و مەبادئی عامەی دەستوور نین، یاسا بنەڕەتیەکان نین لە هەرێمی کوردستان، هەموو ئەو پێشنیارانەی کە زیاتر لە دوو کەس پشتگیری کردووە، واتا ئەندامێك پێشنیارەکەی کردووەو دوو کەسی تریش پشتگیری کردووە، یان سێ ئەندام پشتگیری کردووە، ئەو پێشنیارانە هەمووی لەلایەن لیژنەی یاساییەوە صیاغە دەکرێنەوەو لە دانیشتنی دەنگدان هەموو پێشنیارەکان ئەو مەرجانەیان تێدایە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان دەیخەینە دەنگدان، گفتوگۆ کردن لەسەر (پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەموار کردنی شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسند کردنی دەستوور) کۆتایی پێهات، فەرموون سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی بۆ شوێنی خۆتان، زۆر سوپاستان دەکەین و دەستان خۆش بێت.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەم شێوەیە دانیشتنەکەمان هەڵدەگرین، زۆر سوپاس بۆ ئێوە.

منی نبی قهوچی **هێمن هەورامی** **د. ڤالا فرید ابراهیم**

سکرتێری پەرلەمانی	جێگری سەرۆکی پەرلەمانی	سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق	کوردستان – عێراق	کوردستان - عێراق

داوا له سەرۆکایەتی لیژنەی یاسایی دەکەین کە بفەرموون بۆ شوێنی تایبەتی خۆیان.

نوقتەی نیزامیمان هەیە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاپۆرتی لیژنەمان لەبەر دەست نییە، ناکرێت وا دانیشتن بڕوات، ئەگەر ڕاپۆرتەکەمان لەلا نەبێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاپۆرتی لیژنە تەنها بریتییە لە داڕشتنەوەی پێشنیارەکان، ئێستا کە خوێندرایەوە هەر هەمووی دەخەینە بەردەستتان، لەبەر ئەوەی دوێنی تاکو نزیکی ئێوارە لیژنەی یاسایی بەردەوام لە کۆبوونەوە دابووە، بۆیە ڕاپۆرتەکە ئێستا بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەخوێندرێتەوەو پێشنیار بە پێشنیار دەنگی لەسەر دەدرێتن، هەموشتان پڕۆژە یاساکەتان لەلایە، ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایشتان لەلایە، لەبەر ئەوەی لە دانیشتنی گفتوگۆ هەر هەمووی دابەش کرا بوو بەسەر ئەندامانی پەرلەمان، بەڕێز کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سوران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٩٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان دانیشتنی دەنگدان لەسەر پڕۆژە یان پێشنیاز نابێت لە هەفتەیەك زیاتر تێپەڕێت، بەداخەوە زۆر تێپەڕی و بەبێ ئەوەی ئەندامان ئاگادار بکەنەوە ئەو دانیشتنەی کە بۆ دەنگدان دانرا بوو دواتانخست، ئەوە شکاندنی پەیڕەوە کە ئەرکی بەڕێزتانە پیادەی بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد قانع:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەی منیش ئەوەی کاك سۆرانە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

ماددەی (٩٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان وازحە، کە پێویستە لە ماوەی هەفتەیەك دەنگدان لەسەر ئەو پڕۆژە یاسایە بکرێت دوای خوێندنەوەی دووەمی، بەڵام خۆتان دەزانن هەر بابەتێك کە بوو بەهۆی شێواندن و تێکدانی مەبدەئی ئیستیقراری سیاسی، نەك تەنها پەیڕەوی ناوخۆ، بەڵکو دەستورو یاسا عادیەکانیش لە ئاستیدا دەوەستن، بۆیە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بە گەڕانەوە بۆ ئەو مەبدەئانەی کە سیفەتی ئیلزامیان هەیە، کە مەبدەئی ئیستیقراری سیاسییە، گەڕانەوە بۆ ئەو مەبدەئە دەستوورییە توانی کۆبوونەوەی دەنگدان لەسەر ئەو پڕۆژە یاسایە تاخیر بکات، تا ئەو کاتەی لایەنە سیاسیەکان دەگەنە

تەوافوق، لەبەر ئەوەی خۆتان دەزانن پرۆژە یاساکە رەهەندێکی سیاسی هەیە و پێویست بوو کات بدرێت بە لایەنە سیاسیەکان، بۆ ئەوەی بگەنە تەوافوق لەسەر ئەو بڕگەو ماددانەی کە گۆڕانکارییان تێدا دەکرێت لەناو یاساکەدا، پەرلەمانی کوردستان لە خولی پێنجەمیدا بڕیاریداوە کە بەشێك بێتن لە چارەسەر کردنی کێشەو لە یەك نزیك کردنەوەی لایەنە سیاسیەکان لە یەکتری و هەروەها لە پارێزگاری کردنی لە یەك ریزی ناو ماڵی کورد، بۆیە لەسەر ئەو ئەساسە گەڕانەوە بۆ مەبدەئی ئیستیقراری سیاسی کە مەبدەئێکی مولزەمە دەنگدان لەسەر پرۆژە یاساکە دواخراوە، بە پێشێلکاری پەیڕەوی ناوخۆ دانانرێت، زۆر سوپاس.

فەرموو بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی لە ناونیشانی یاساکەوە دەست پێ بکە، بزانین چین ئەو پێشنیارانەی کە پێشکەش کراون.

بەڕێز بژارخالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەر ناونیشانێ یاسای پێشنیازی یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك سێ پێشنیار هەیە:

پێنشیارا ئێکێ/ یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەموار کردنی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق.

پێشنیاری دووەم/ یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق.

پێشنیاری سێیەم/ وەك خۆی بمێنێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

دیارە سێ پێشنیاز هەیە لەسەر ناونیشانی پرۆژە یاساکە:

پێشنیازی یەکەم ئەوەیە کە ناونیشانی یاساکە بەم شێوەیە هەموار بکرێتەوە:

(یاسای کارا کردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەموار کردنی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق).

بەڕێزان لە دەنگدان عادەتەن ئەو پێشنیازانەی کە جیاوازیان هەیە لەگەڵ ئەوەی وەکو خۆی بمێنێتەوە، پێویستە یەکەم جار ئەوان بخرێنە دەنگدانەوە، وەك خۆی بمێنێت دەخەینە دەنگدان، بەڵام دوو پێشنیازمان هەیە جیاوازن لەگەڵ ئەوەی کە لەناو پرۆژەکەدا هاتووە، بۆیە عورفی دەنگدان وایە لەسەر پێشنیازەکان ئەوەی جیاوازە دەخەینە دەنگدان، کە ئەو دەنگی نەهێنا وەکو خۆی سەرۆکی لیژنەی یاسایی ناونیشانەکە دەخوێنێتەوەو دەیخەینە دەنگدانەوە، بۆیە پێشنیازی یەکەم داوای گۆڕانکاری لە ناونیشانەکە کردووە دەیخەینە دەنگدانەوە چەند کەس لەگەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ بەڕێز سۆران فەرموو.

بەڕێز سوران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆیە کەس دەنگ نادات، ئەو پێشنیازە کە نووسراوە وەك ئەوە نییە کە تەرح کراوە، من یەکێك بووم لەوانەی کە تەرحم کرد، شتێك نییە بەناوی هەمواری یاسای دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم، ئەو دامەزراوە لەویا شتێك نییە یاسایەك بەو ناوە بەڕێزان هین ناکەن، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

نەخێر، لای من هەیە، لە ئینصات وەرگیراوە بەو شێوەیە پێشنیازەکە کراوە، یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور، ڕایەك هەیە کە ناونیشانەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، ڕای دووەم ئەوەیە کە یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق و هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم هەیە ڕایەکە، وە کراوە، چەند کەس لەگەڵیەتی ئەوەی کە لیژنەی یاسایی خوێندیەوە دەست بەرز بکاتەوە؟ کەس لەگەڵی نییە، چەند کەس دژیەتی؟ پێشنیارەکە ئەوانەی کە دژن؟ بە زۆرینەی دەنگ پێشنیازەکە ڕەت کرایەوە، پێشنیازی دووەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی؟ کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارا دوهێ، یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەو شێوەیە کراوە پێشنیازی دووەم کە سێ ئەندام پەرلەمان پشتگیریان کردووە، یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق. دەیخەینە دەنگدان چەند کەس لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟ تەنها (٩) کەس لەگەڵیەتی، چەند کەس دژیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ (٧٧) کەس بەزۆرینە ڕەت کرایەوە پێشنیازەکە، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی پێشنیازی یاساکە وەکو خۆی بیخوێنەوە با بیخەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەند کردنی دەستوور.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی کە خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان، چەند کەس لەگەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ بە دەنگی (٨٨) ئەندامی پەرلەمان ناونیشانی پێشنیازی یاسایەکە وەکو خۆی مایەوە، ببورن چەند بەڕێز لەگەڵی نییە دەست بەرز بکاتەوە؟ (٢٠) پەرلەمانتار دژە، ماددەی یەکەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیازانەی کە هەن لەسەر ماددەی یەکەم بیانخەڕوو، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/١ چ پێشنیار لەسەر نینن.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ د. ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزتان دەزانن بە گوێرەی پەیڕەوی نوێ، کاتێک لە پێشنیارێك زیاتر هەبوو هەموو پێشنیارەکان دەخرێنە دەنگدانەوە کامەیان زیاترینی هێنا ئەوە بە پەسەند کراو دائەنرێت و دژ ناخرێتە دەنگدانەوە، ئەگەر یەك موقتەرەح هەبوو بۆ یەك مەوزوع دەخرێتە دەنگدانەوە ودژەکەی دەخرێتە دەنگدان، بەڵام ئەگەر سییان بوو دووان بوو، هەمووان دەخرێنە دەنگدان کامەیان زیاتری هێنا ئەوە دەیباتەوە پێویست ناکات دژ بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د. ڕێواز هەموو پێشنیارەکان دەخەینە دەنگدان، چەند ئەندامی پەرلەمان تەئیدی دەکات و ئەوان وەردەگرین و پێیان دەڵێین ئەوەندە ئەندام پەرلەمانە لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە، چەند ئەندام پەرلەمانیش دژ دەوەستێتەوە و ئەویش هەر دەنگدان وەردەگرین بۆ ئەوەی دیار بێ کە چەند پەرلەمانتاریش دژی وەستاوەتەوە بەڵێ، سوپاس، ماددەی یەکەم سەرۆکی لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەك چ پێشنیار نەبووینە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك عبدالستار نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز عبدالستار مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان، سەبارەت بە ناونیشانەکە ئێمە کاتی خۆی پێشنیارێکمان کرد، بەشی ئەوە کە بخرێتە لیژنەی یاسایی و تاوتوێ بکرێ و تەئیدیش کرا، بەس ئێستا لە پێشنیارەکانەوە کە لێرە لەبەردەستیش دا هەیە و ئەوەی کە باسیشتان کرد هەر باسی نەکرا، کە کاراکردنەوەی یاسای سەرۆکایەتی

هەرێم بەشێوەیەك كە ڕەنگدانەوەی سیستمی پەرلەمانی بێ لە هەرێمی كوردستان، نازانم پێم خۆشە لیژنەی یاسایی وەلامم بدەنەوە كە بەشی ئەوەندە پشتگیری كراوە كە لیژنەی یاسایی سیاغەی بۆ بكاتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی وەلامی بدەنەوە، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم وەكو لیژنا یاسایی هەمی ئەندامێت دگەل لیژنا یاسایی دا ئامادە بووینە ئەو پێشنیارا لدیف ماددێ ٩١ پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی ئەو پێشنیارا سێ ئەندام پەرلەمان پشتگیریا وێ ڕەئی كردبت مە وەرگرتی و مە جهێ وێ دناڤ ڕاپۆرتا لیژنا یاسایی دا كری، ئەمما ئەگەر لە حاڵەتەكی ئەگەر پێشنیارەك دژی نیزامی سیاسی و مەبادئی عام ونیزامی پەرلەمانی بێت لوی حاڵەتی ولە حاڵەتی ئەگەر سێ ئەندام پەرلەمانا پشتگیری نەكردبت ل ڤان حاڵەتا بتەنێ مە نەڤیسیە، لەوما ئەوی دی هەمی جهێ دناڤ ڕاپۆرتا لیژنا یاسایی دا هەی.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەمام زۆر سوپاس، ماددەی یەك هیچ پێشنیارێك كراوە بۆ گۆڕانكاری لە ماددەی یەكەم بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی؟ ماددەی یەكەم وەكو خۆی بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیدەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی یەكەم/ ..... .

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ٩١ لە پەیڕەوی ناوخۆ بڕگەی ٢ زۆر وازحە، دەڵێ/ لە كاتی بوونی زیاتر لەیەك پێشنیاز هەموو پێشنیازەكان دەخرێتە دەنگدان كامیان زۆرینەی دەنگی هێنا بە پەسەند كراو دائەنرێت، بۆیە پشتیوانی قسەكەی د. ڕێواز دەكەم دژ وەرناگیرێ لە كاتی بوونی زیاتر لە پێشنیازێك، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو، ئەو بابەتە تێ پەڕی و وەلام درایەوە، تکایە بە نوقتە نیزام نەخەنە ناو بابەتێکەوە کە وەلام دەدرێتەوەو تێ دەپەڕێ، بەڵێ کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١/ یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عیراق ژمارە (١٠) ی ساڵی ٢٠١٨ هەڵدەوەشێتەوەو دامەزاروەی سەرۆکایەتی هەرێم کارادەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

چەند کەس لەگەڵ ئەو ماددەیەیە دەست بەرز بکاتەوە؟ (٨٨) ئەندام پەرلەمان لەگەڵیەتی، ئەوەی لەگەڵ نیە دەست بەرز بکاتەوە؟ (٧) ئەندام پەرلەمان لەگەڵی نیە، بە کۆی دەنگی (٨٨) ئەندام پەرلەمان ماددەکە پەسەند کرا، ماددەی (٢) بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٢) دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەك کە جیاوازە لەگەڵ ئەصڵی پێشنیازەکە پێشنیارەکە ئەوەیە:

یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستورییەکانی هەرێم دا هەڵدەوەشێتەوە و دەسەلات و ئەرك و فەرمانەکانی هەموار دەکرێتەوە بەشێوەیەك دەسەلاتەکانی پرۆتۆکۆلی تەشریفاتی بێت هاوشێوەی عیراق.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارەی کە هەیە لەلایەن سێ پەرلەمانتارەوە پشتگیری لێ کراوە، ئەوەی کە لە گەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە؟ (٢٠) پەرلەمانتار لەگەڵیەتی، ئەوەی کە دژە دەست بەرز بکاتەوە؟ (٨٣) پەرلەمانتار دژیەتی، پێشنیارەکە وەرنەگیرا، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، ماددەی (٢) وەکو خۆی بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٢)

یاسای دابەشکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستورییەکانی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی کە خوێندرایەوە وەکو خۆیەتی دەیخەینە دەنگدان، ئەو ئەندامانەی کە لەگەڵن دەست بەرز بکەنەوە؟ (٨٨) ئەندام پەرلەمان لەگەڵیەتی، ماددەکە وەکو خۆی پەسەند کرا، ماددەی (٣) بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیارانەی کە هەن و زیاتر لە سێ ئەندام پەرلەمان تەئیدی کردووە لەسەر ماددەی (٣) بخەنەڕوو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٣) هەندەك ڕەئی و پێشنیازی جیاواز هەنە، پێشنیازا یەك/ ڕستەی (تا پەسەندکردنی دەستوور) لابدرێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ڕای دووەم و سێیەمیش بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارا (٢) هەروەسا لەگەڵ پێشنیارا (٣) ل دیف ماددەی (٨٩) بڕگا (٢) پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی و ئەو ئەرك و دەسەڵاتێت لیژنا تایبەتمەند کو لیژنا کاروبارێت یاساییا دای، مە وەکو لیژنا یاسایی دیت کۆبوونا خۆدا هەم گەیشتینە صیغەیەکی دارشتنەکا نی بۆ تەوفیق د ناڤ بەرا ڤان هەردوو پێشنیارێت ئاراستە کری دا ڤی شێوەیە مە وەکو لیژنەی یاسایی داخازێش جەنابێ تە دکەین بیخەیە بەر دەنگدانێ، ئەو پێشنیارەژی دبیتە پێشنیارا (٢)، بڕگەیەك زیاد بکرێ (بەدەر لە حوکمی بڕگەکانی (٢) و (٣) لە ماددەی یەکەمی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، سەرۆکی هەرێم دوو جێگری دەبێت و ئەرك و دەسەڵاتەکانیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دیاری دەکرێت).

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان، پێشنیاری یەکەم ئەوە بوو کە ڕستەی (تا پەسەندکردنی دەستوور) لابدرێت، چەند کەس لەگەڵە کە دەستەواژەی (تا پەسەندکردنی دەستوور) لابدرێت دەست بەرز بکاتەوە؟ (١٤) ئەندام لەگەڵیەتی کە ئەم پێشنیازە قبوڵ بکرێ، چەند ئەندام پەرلەمان لەگەڵ نیە کە پێشنیارەکە قبوڵ بکرێ با دەست بەرز بکاتەوە؟ پێشنیارەکە بە دەنگی (٨٦) ئەندام پەرلەمان ڕەت کرایەوە، ئەوەی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی خستیەڕوو بۆ بەڕێزتان ئەوەبوو کە دوو پێشنیاری تر هەن زیاتر لە سێ کەس تەئیدی کردووە، بەڵام لەو دوو پێشنیارە، لیژنەی یاسایی کۆبوونەوەی خۆیان ئەنجام داوە، لەبەر ڕۆشنایی بڕگەی دووەم لە ماددەی (٨٩) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان بە تەوفیق کردن لە نێوان ئەو دوو پێشنیارەی کە جیاوازیان هەیە پێشنیارێکیان دارشتۆتەوە بە پێی بڕگەی (٢) لە ماددەی (٨٩) و ئێستا ئەو پێشنیارەی کە لیژنەی یاسایی دایڕشتۆتەوە دەیخەینە دەنگدان، ئەگەر ئەو پێشنیارە

دەنگی هێنا دوو پێشنیارەکەی پێشووتر کە پێشنیار کرابوون و تەئید کرابوو لەلایەن سێ ئەندامانی پەرلەمان ئەوان سقوت دەکەن لە بەرامبەر ئەوەی کە لیژنەی یاسایی دایڕشتۆتەوە، چونکە بۆ تەوفیق کردن لیژنەی یاسایی ئەو حەقەی هەیە کە داڕشتنەوەی پێشنیارەکان بکات، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیارەی کە داتان ڕشتۆتەوە فەرموو بیخەنە ڕوو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری (٢)

بڕگەیەك زیاد بکرێت بەم شێوەیە:

بەدەر لە حوکمی بڕگەکانی (٢) و (٣) لە ماددەی یەکەمی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو سەرۆکی هەرێم دوو جێگری دەبێت و ئەرك و دەسەلاتەکانیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دیاری دەکرێت.

بەڕێز د.فاڵا فرید إبراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان، چەند پەرلەمانتار لەگەڵیەتی دەستی بەرز بکاتەوە؟ کاتی دەنگدان نوقتە نیزامی وەرناگیرێ، پێشنیارەکە بە دەنگی (٨٤) ئەندام پەرلەمان قبوڵکرا، چەند پەرلەمانتار دژیەتی با دەست بەرز کاتەوە؟ (٢٣) کەس دژی پێشنیارەکەن، پێشنیارەکە بە دەنگی (٨٤) پەرلەمانتار قبوڵ کرا، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی (٣) بخوێنەوە لەگەل ئەو پێشنیارەی کە دەنگی لەسەر درا کەواتە دەبێت بە دوو بڕگە ماددەی (٣) بڕگەی (یەکەم) و بڕگەی (دووەم)، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣):

یەکەم: بەدەر لە حوکمی ماددەی دووەم لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق سەرۆکێك بۆ هەرێم هەڵدەبژێردێت بەو ئەرك و دەسەلاتانەی کە لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراقدا هەیە، تا پەسەند کردنی دەستوری کوردستان ـ عێراق کە تێیدا شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و دەسەلاتەکانی دیاری دەکرێت و، سەرۆك لەسەر ئاستی ناوخۆ و دەرەوەش نوێنەرایەتی هاوواڵتیانی کوردستان ـ عێراق دەکات و بەناویانەوە دەدوێت و هەماهەنگی لە نێوان دەسەلاتە فیدرالیەکان و دەسەلاتەکانی هەرێمدا دەکات.

دووەم: بەدەر لە حوکمی بڕگەکانی (٢) و (٣) لە ماددەی (یەکەم) لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، سەرۆکی هەرێم دووجێگری دەبێت و ئەرك و دەسەلاتەکانیان لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دیاری دەکرێت.

بەڕێز د.فاڵا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٣) دەخەینە دەنگدان ئەو ئەندامانەی لەگەل ماددەی (٣) با دەست بەرز بکەنەوە؟ (٨٦) ئەندام پەرلەمان لەگەڵیەتی، ئەوەی لەگەڵ نییە با دەست بەرز کاتەوە؟ (٢١) پەرلەمانتار لەگەڵی نییە، ماددەکە بە دەنگی (٨٦) پەرلەمانتار پەسەند کرا. ماددەی (٤) بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو. بەڵێ خاتون نوقتە نیزامی هەیە؟ (ڕوپاك) خان فەرموو.

بەڕێز روپاك احمد رحمان:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

من لە بڕگەی پێشووتر نوقتە نیزامیم هەبوو کە بە داخەوە وەرتان نەگرت لەوە نوقتە نیزامیم نییە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی پێشوو تەواو بوو قسەی لەسەر کراوە نوقتە نیزامی وەرناگیرێ، بەڵێ سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو ماددەی (٤) بخوێنەوە ئەو پێشنیارانەی کە کراون زیاتر لە (٣) پەرلەمانتار تەئیدی کردوون بیانخەنە روو.

بەڕێزبژار خالد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٤) پێنج پێشنیار هەنە:

١-مەرجی بڕوانامە بۆ خۆپالاوتن زیاد بکرێت بەلایەنی کەم بەکالۆریۆس بێت.

٢-دەست لەکار کێشانەوەی سەرۆکی براوە لە حزبایەتی.

٣-ماددەی (٤) وەك خۆی بمێنێتەوە تەنها خاڵی پێنجەم لە ماددەی (٤) دەنگدان بە نەخێنی بێت و نەك بە ئاشکرا.

٤- ماددەی (٤) وەك خۆی بمێنێت تەنها خاڵی پێنجەم سەرۆك بەدەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان و بە نەخێنی هەڵبژێردرێت.

٥- وەك خۆی بمێنێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێنج پێشنیارمان هەیە پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان، پێشنیاری یەکەم ئەوە بووە کە مەرجی بڕوانامە بۆ خۆپالاوتن زیاد بکرێن و بەلایەنی کەم بەکالۆریۆس بێت، چەند کەس لەگەڵ ئەو پیشنیارەیە با دەست بەرز بکاتەوە خرایە دەنگدان؟ (٢٢) کەس لەگەڵدایە، چەند پەرلەمانتار دژی ئەو پێشنیاریە با دەست بەرز کاتەوە؟ (٦٩) پەرلەمانتار دژیەتی، پێشنیارەکە رەت کرایەوە.

پێشنیاری دووەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز کاك (کاوە) فەرموو.

بەڕێز کاوە عبدالقادر حسن :

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

بـه پێـی یاسـا بـەپێی پـەیڕەوی نـاوخۆ لـه دانیشـتنی دووەم هـەموو ئـەو پێشـنیازانەی کـەوا پاڵپشـتی (٣) پەرلەمانتاری هەیە ئەرکی لێژنەی یاساییە کە لـه دارشـتنەوە یـاخود لـه سـیاغە کردنـی ئـەو پێشـنیازانەی جێی بکانەوە لە ناو مسوەدەی پێشنیازی پڕۆژە یاساکە، یەك لەو پێشنیازانە ئەوە بوو کە پەرلەمان توانـای لێپرسینەوەی هەبێت لە سەرۆکی هەرێم لەبەر ئەوەی سەرۆکی هەرێم لـه نـاو پەرلـەمان هەڵدەبـژێردرێت پێویستە پەرلەمان توانای لێپرسینەوەی هەبێت وە من تێبینیم هەیە لەسـەر لیژنـەی یاسـایی وە لـه وێـش دەنگم نەداوە کە ئەندامێکی لیژنەی یاسایی لەبەر ئەوەی ئەو پێشنیازە لابرا، داوا ئەکەم کـه ئـەو پێشـنیاز بخرێتەوە ناو پڕۆژەکە یاخود مسوەدەی پرۆژە یاساکە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك (کاوە) تـۆ خـۆت ئەنـدامی لیژنـەی یاسـایی وەکـو خـۆم سـەرۆکی پەرلـەمان روون کردنـەوەم دا لەسەر ئەو بابەتە بەڕێز (د.ڕێواس) روونکردنەوەی دا لەسەر ئەو بابەتە وە روونمان کردەوە کە لە نیزامـی پەرلەمانی سەرۆکی هەرێم و وە سەرۆکی ولاّت لە بەرامبەر پەرلەمان سیاسیەن بەرپرس نابێت، بۆیـە ئـەو پێشنیارە بەپێچەوانەی مەبدەئی نیزامـی پەرلەمانییـە کـه لـه دەسـتووری عیراقـی و لـه هـەموو ئەنزیمـه پەرلەمانیەکان تەسبیت کـراوە بۆیـە لیژنـەی یاسـایی نـاتوانێ پێشیارێك کـه پێچـەوانەی مـەبادئی عامـه و پێچـەوانەی مـەبادئی دەسـتووری بێـت بیخاتـه نـاو پێشـنیارەکان، بۆیـە لـەو روانگـەوە ئـەو پێشـنیارە رەت کراوەتەوە، وە هیوادارم ئـەو جـارە ورد تـر بـن لـه رایـەکانتان، بـەڕێز سـەرۆکی لیژنـەی یاسـایی پێشـنیاری دووەم بخەنە روو، فەرموو.

بەڕێزبژار خالد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

دەست لەکار کێشانەوەی سەرۆکی براوە لە حزبایەتی.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارەکە بەو شێوەیەیە کە سەرۆکی براوە پێویستە دەسـت لـه کاروبـاری حزبایـەتی بکێشـێتەوە ئـەوەی کەلەگەڵ ئەو پێشنیارەیە با دەست بەرز بکاتەوە؟ (٢٤) پەرلەمانتار تەئیدی پێشنیارەکە دەکات، ئەوەی دژی پێشنیارەکەیە دەست بەزر کاتەوە؟ (٦٩) پەرلەمانتار دژیەتی، پێشنیارەکە بە دەنگی (٦٩) پەرلـەمانتار رەت کرایەوە، پێشنیاری سێیەم بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار سێی ماددەی چوار وەك خۆی بمێنێتەوە، تەنها خاڵی پێنجەم لە ماددەی چوار دەنگدان بـە نەێنی بێت نەك بە ئاشکرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگدانی ئاشکرا بکرێت بە دەنگدانی نهێنی، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧١) کەس لەگەڵدانیە، زۆر سوپاس، پێشنیارەکە بە زۆرینەی دەنگ رەتکرایەوە، پێشنیاری چوارەم تکایە بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری چوارەم ماددەی چوار وەکو خۆی بمێنێتەوە، تەنها خاڵی پێنجەم سەرۆك بە دەنگی (٣/٢) ئەندامانی پەرلەمان و بە نهێنی هەڵدەبژێردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەڕێزان ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢٢) کەس لەگەڵدایە، هەرچەندە دەستەواژەی بە نهێنی هەڵدەبژێردرێت رەتکرایەوە، بەڵام لێرە دووبارە کراوەتەوە هەر بۆ پرۆتۆکۆل و بۆ زانین، لەبەر ئەوەی بە دەنگی زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان دەستەواژەی بە نهێنی هەڵدەبژێردرێت رەتکرایەوە، بۆیە نابێت بخوێندرێتەوە، تەنها (٣/٢)ی ئەندامان، ئەو ئەندامانەی کە دژی پێشنیارەکەن تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦٩) کەس لەگەڵدانیە، زۆر سوپاس، پێشنیارەکە بە زۆرینەی دەنگ رەتکرایەوە، تکایە ماددەی چوارەم وەکو خۆی بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٤):

بەدەر لە حوکمەکانی ماددەی (حەفتەم)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو، پەرلەمانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ئەم رێکارانەی خوارەوە دەگرێتەبەر:

یەکەم:

١ـ لە ماوەی (٣٠) رۆژ لە دوای هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان دەرگای خۆ پاڵاوتن دەکاتەوە.

٢ـ خوازیارانی خۆکاندیدکردن کە مەرجەکانی ماددەی (پێنجەم)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەموارکراو تێدایە، لە ماوەی (٣) سێ رۆژ لە بەرواری کردنەوەی دەرگای خۆپاڵاوتن داواکاری و سیڤی خۆیان پێشکەش سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەن.

٣ـ سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەی (٢)دوو رۆژ لە رۆژی داخستنی دەرگای خۆپاڵاوتن ناوی ئەو پاڵێوراوانە رادەگەیەنێت کە مەرجی یاساییان تێدایە.

٤. هەر کەسێك لەوانەی داواکارییان پێشکەش کردووە، ئەگەر ناوی رانەگەیەنرا بۆی هەیە لە ماوەی (٢) دوو رۆژ لە رێکەوتی راگەیاندنی ناوی کاندیدەکان لە بەردەم دادگای تەمییز تانە بدات، دادگای تەمییز لە ماوەی (٢) دوو رۆژ تانە یەکلایی دەکاتەوە، بڕیاری دادگاش لەم بارەوە بنبڕە.

٥. سەرۆکی هەرێم لە دەنگدانێکی ئاشکرا و بە دەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمان، لە ماوەی (٣) رۆژ لە رۆژی دەرکردنی بڕیاری بنبڕ لەسەر تانەکان هەڵدەبژێردرێت.

٦. ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك دەنگی زۆرینەی رەهای ئەندامانی پەرلەمانی بەدەست نەهێنا دەنگدان دووبارە دەکرێتەوە و، کێبرکێ لە نێوان ئەو دوو پاڵێوراوە دەبێت کە زۆرینەی دەنگیان هێناوە و ئەوەی لە جاری دووەم زۆرینەی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم، ئەگەر تەنها یەك پاڵێوراویش هەبوو بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەنگدانی ئاشکرا ئەنجام دەدرێت و، ئەگەر پاڵێوراوەکە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانی بەدەست هێنا دەبێتە سەرۆکی هەرێم.

دووەم:

بەدەر لە حوکمی خاڵی (١) بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە پەرلەمانی کوردستان تەنها لەم خولەدا لە ماوەی (٣) سێ رۆژ لە دوای دەرچواندنی ئەم یاسایە دەرگای خۆ پاڵاوتن بۆ پۆستی سەرۆکی هەرێم دەکاتەوە.

بەڕێز د.فالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدان کە خوێندرایەوە لەلایەن سەرۆکی لیژنەی یاسایی، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١٨) کەس لەگەڵدانیە، زۆر سوپاس، کەواتە ماددەکە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی پێنج بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت و، سەرۆکی هەرێم بۆی نییە جارێکی تر خۆی هەڵبژێرێت.

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.فالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی پێشنیاری یەکەم لە ماددەی (٥) جارێکی تر بخوێنەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت و، سەرۆکی هەرێم بۆی نییە جارێکی تر خۆی هەڵبژێرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٧) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پێشنیارەکە رەتکرایەوە، رای دووەم ئەوەیە کە ماددەی پێنج وەکو خۆی بمێنێتەوە، بۆیە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی (٥) بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

یەکەم: ماوەی ویلایەتی سەرۆکی هەرێم بە کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتی پەرلەمان کۆتایی دێت.

دووەم: سەرۆکی هەرێم لە ئەرك و دەسەلاتەکانی بەردەوام دەبێت تا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سەرۆکێك هەڵدەبژێردرێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ماددەی پێنج دەخەینە دەنگدانەوە وەکو ئەوەی کە خوێندرایەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١٢) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی شەش بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦):

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ئێستا ماددەی شەش دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٩٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ ئەو ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی حەوت بخوێننەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ماددەی حەوت دەخەینە دەنگدان وەکو ئەوەی کە خوێندرایەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨٣) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ ماددەی حەوت پەسەندکرا، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی هەشت بخوێنەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨):

دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ئەم یاسایە جێبەجێ دەکرێت لە دوای بلاّوبوونەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان).

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدان ئەوەیە کە یاساکە کاتێك بکەوێتە بواری جێبەجی کردن کە لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بلاّو دەکرێتەوە، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سۆپاس، کێ لەگەڵدانییە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٩) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە پێشنیارەکە بە زۆرینەی دەنگ رەتکرایەوە، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ماددەی هەشت وەکو خۆی بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨):

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بلاّو دەکرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم/سەرۆکی پەڕلەمان:

ماددەی (٨) دەخەینە دەنگەوە ئەوەی لە گەلیەتی با دەست بەرز بکاتەوە ؟(٨٤) پەڕلەمانتار لەگەڵیەتی ، ئەوەی لەگەڵ ئەو ماددەیە نیە ، با دەست بەرزبکاتەوە؟ (٦) پەرلەمانتار لەگەڵی نیە ماددەکە بە دەنگی (٨٤) پەرلەمانتار پەسەند کرا. بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی هۆیەکانی دەرچواندن .

بەڕێز بژار خالد عبدالله :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن

دوو پێشنیارێ هەن

پێشنیارێ یەکێ:

بە مەبەستی کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان لە پێناو جێگیرکردنی سیستەمی پەرلەمانی لە هەرێمی کوردستان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

پێشنیاری دووەم:

وەك خۆی بمێنێت .

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم /سەرۆکی پەڕلەمان:

پێشنیاری یەکەم دەخەینە دەنگدانەوە ئەو پەرلەمانتارەی کە لە گەڵیەتی دەست بەرز بکاتەوە ؟ کەس لەگەل پێشنیاری یەکەم نیە، هۆیەکانی دەرچواندن وەکو خۆی بخوێنەوە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی .

بەڕێز بژار خالد عبدالله :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن

بە مەبەستی کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە پەرلەمان ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم /سەرۆکی پەڕلەمان :

ئەوەی کە خرایە روو دەیخەینە دەنگدان ئەو ئەندام پەرلەمانەی لە گەڵیەتی با دەست بەرز بکاتەوە ؟(٨٤) پەرلەمانتار لەگەڵیەتی ، ئەوەی لەگەڵی نیە ؟ (٥) پەرلەمانتار لەگەڵی نیە، هۆیەکانی دەرچواندن بە دەنگی (٨٤) پەرلەمانتار پەسەند کرا . بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئێستا کۆی یاساکە بە ناو نیشانی یاساکەوە بە هۆیەکانی دەرچواندن و بە تێکرایی ماددەکان دەخەینە دەنگدانەوە ئەوەی لەگەڵ کۆی یاساکەیە با دەست بەرز بکاتەوە؟کۆی یاساکە بە دەنگی (٨٩) پەرلەمانتار پەسەند کرا ، چەند کەس لەگەڵ یاساکە نیە، با دەست بەرز بکاتەوە ؟(١٢)پەرلەمانتار دژیەتی ، کۆی یاساکە بە دەنگی (٨٩) پەرلەمانتار پەسەند کرا، پیرۆزبایی لە گەلی کوردستان دەکەین و دەست خۆشی لە پەرلەمانی کوردستان دەکەین بە بۆنەی پەسەندکردنی پێشنیازی یاسای کاراکردنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق و هەمواری شێوازی هەڵبژاردنی سەرۆك تا پەسەندکردنی دەستوور پیرۆزە لە گەلی کوردستان بەم جۆرە کۆتایی بە دانیشتنەکە دێنین .

منی نبی قهوچی	**هێمن هەورامی**	**د. ڤالا فرید ابراهیم**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**